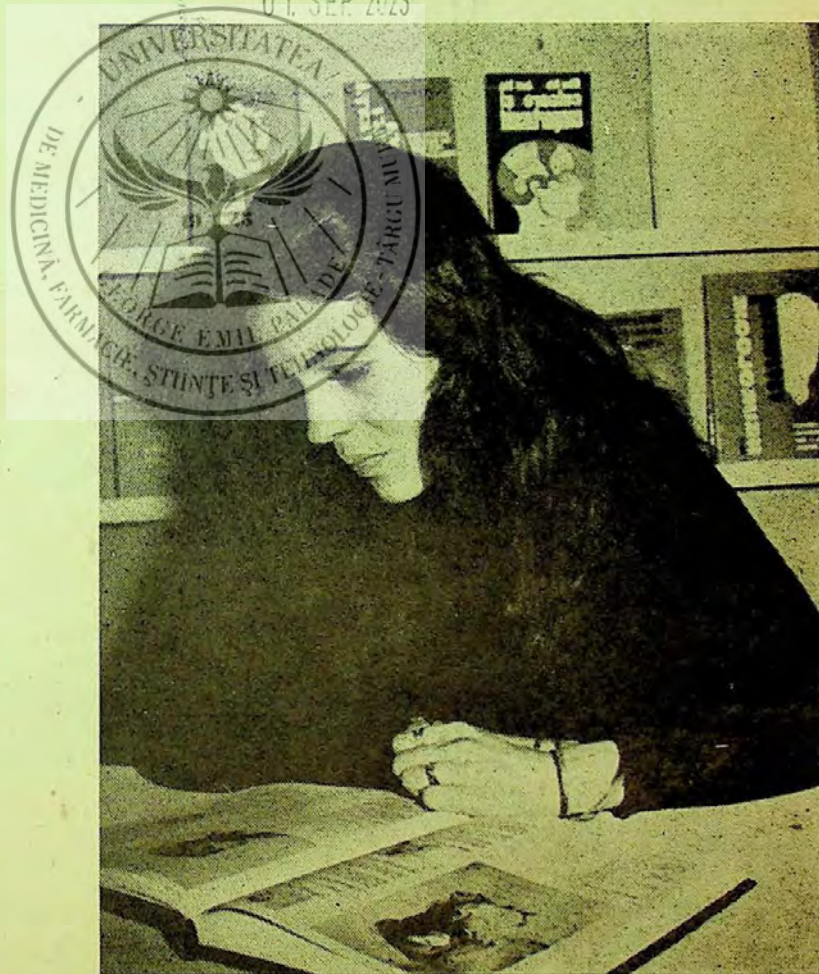

BIBLIOTECA

BULETIN TRIMESTRIAL DE BIBLIOTECONOMIE

p. 30
01. SEP. 2023

MARTIE / 1975

sumar

● Realism și perspectivă în politica de completare a colecțiilor ● p. 18-20.

● Colaborare la cota eficienței ● p. 21-22.

● Lectura publică în Valea Jiului ● p. 24-26.

● Un sfert de veac de dăruire ● p. 27-28.

● Cataloge specializate pentru publicațiile tehnico-științifice ● p. 30-34.

● Sistemele de informare documentară ● p. 34-36.

● Cîteva date despre învățătura femeii odinioară ● p. 37-38.

● Tendințe în biblioteconomia contemporană. I. Structuri ● p. 39-41.

● Lucrări de specialitate ● p. 43-44.

● Fișier ● p. 44-47.

În acest număr, reproduceri de grafică, aparținând lui Emil Chendea, din volumul „Haiku-Lirică japoneză”.

Transpunerea în viață a hotărîrilor Congresului al XI-lea al partidului cunoaște în momentul de față participarea angajată și entuziastă a întregului popor, a colecțivilor de oameni ai muncii din toate sectoarele de activitate la marea întrecere pentru îndeplinirea exemplară a actualului cincinal și asigurarea premiselor demarării cu succes a următorului plan de dezvoltare multilaterală a României socialiste. În acest concert al muncii creatoare, bibliotecile publice din țara noastră — instituții democratice de cultură, angajate în opera formativă și în acțiunea de informare a publicului larg — traversează un proces complex de adaptare și modernizare, de amplificare și de ridicare a calității serviciilor pe care le oferă, în vederea ancorării lor puternice în contemporaneitate,

CZU 025.2:027.52(498)

REALISM ȘI DE COMPLETARE

a integrării lor active în viața colectivităților. Un loc de primă însemnătate între liniile de forță ale acestui proces, orientat în lumina documentelor programatice adoptate de Congresul al XI-lea, îl ocupă modernizarea colecțiilor de publicații, aducerea lor la structuri și dimensiuni de pe a căror poziție bibliotecile publice să răspundă optim cerințelor crescînde și tot mai exigente, de lectură și informare, ce li se adresează.

Obiect al muncii bibliotecare și totodată fundament al serviciilor oferite societății, colecțiile de publicații urmează îndeaproape funcțiile și sarcinile asumate de bibliotecă într-o anumită etapă de dezvoltare a vieții sociale, în cadrul larg al unui profil dat de categoria sau tipul de bibliotecă. Pentru bibliotecile noastre publice este proprie situația în care, căutînd să slujească procesul prefacerilor adînci ale etapelor de pînă acum ale revoluției culturale și ale construcției socialiste în general, acestea și-au constituit și dezvoltat colecții încheiate de publicații, cu caracter de cultură generală, corespunzătoare în bună măsură sarcinilor difuzării largi a culturii în rîndul maselor, ale atragerii unui număr cît mai sporit de oameni la lectură. Caracteristica bine cunoscută, în planul structurii tematice, a acestor fonduri — preponderența unei anumite categorii de literatură, atrăgătoare și mai ușor accesibilă, în speță beletristica. Dincolo de anumite exagerări înregistrate pe linia acestei dominante în unele biblioteci, de natură să restrîngă profilul de cultură generală la colecții de beletristică, este de subliniat, chiar repetîndu-ne, că fondurile de publicații ale bibliotecilor publice au corespuns anumitor etape din dezvoltarea noii noastre societăți, etape ce le considerăm astăzi încheiate. Realizările de pînă acum obținute pe întreg frontul construcției socialiste, trecerea hotărîită la îndeplinirea

programului partidului de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism *îndreptătesc și impun* pregătirea bibliotecilor pentru noua etapă de dezvoltare ce se deschide în viața poporului nostru.

Misiunea fundamentală a bibliotecilor publice pentru această nouă etapă, subordonată țelului suprem al activității ideologice, politice și educative a partidului — făurirea omului nou, cu conștiință înaintată —, își conturează principalele coordonate pe asigurarea dezvoltării mereu ascendente a culturii profesionale, adaptarea continuă a omului la cerințele contemporane în toate domeniile, îmbogățirea continuă a culturii lui generale. Mutațiile de conținut ale activității se cer susținute prin mutații

socialistă — și a instituțiilor lor specializate — bibliotecile județene —, care participă efectiv la activitatea de completare a colecțiilor din bibliotecile rețelei județene. Această nouă politică de completare se cere fundamentată pe două direcții majore de acțiune: *reechilibrarea tematică și creșterea nivelului calitativ al colecțiilor.*

Însemnătatea deosebită a acestui aspect al redimensionării și racordării activității bibliotecilor publice la noile cerințe ale societății a determinat trecerea neîntârziată, încă de la sfârșitul anului trecut, la modernizarea colecțiilor de publicații. Primele semne ale acestui proces, ale conturării noii politici de completare s-au făcut vizibile cu prilejul întocmirii comenzilor pentru achizițiile de cărți pe anul 1975. Informațiile rezultate în urma unui

PERSPECTIVĂ ÎN POLITICĂ A COLECȚIILOR

corespunzătoare în primul rind în planul colecțiilor de publicații, în scopul asigurării unei baze informaționale adecvate.

Funcțiile educative actuale ale bibliotecilor publice nu pot fi considerate fără exercitarea de către acestea a îndatoririlor lor de centre de informare în domeniul hotărâtor al vieții sociale — activitatea economică, producția bunurilor materiale. Alături de sprijinirea procesului de educare a oamenilor în spiritul politicii partidului nostru, al ideologiei și concepției sale despre lume și viață, printre sarcinile de bază ale bibliotecilor publice astăzi se numără și aceea a sprijinirii producției și muncii de cercetare. În planul colecțiilor de publicații, acestea trebuie să-și găsească suportul în: o componență a fondurilor corespunzătoare cerințelor de lărgire continuă a orizontului de cunoaștere, de educare socialistă a maselor; prezența în colecții a unei bogate literaturi tehnice legate de profilul întreprinderilor și al unităților economice din localitatea respectivă; existența documentației și informațiilor necesare perfecționării și reciclării profesionale, pe diferite domenii și niveluri; dotarea bibliotecilor comunale cu literatura agrozootehnică corespunzătoare zonării agricole și cerințelor propagandei agricole; în sfârșit, dotarea cu literatură științifică și lucrări de referință.

Starea actuală a colecțiilor aflate în majoritatea bibliotecilor publice, cu structuri și niveluri calitative depășite de însăși evoluția rapidă a societății, aduce în prim planul preocupărilor momentului de față transformarea „din mers” a bazei activității, făcând din *procesul realizării de colecții moderne în fiecare unitate o necesitate obiectivă.* La rindul lui, acest proces impune o nouă politică de completare, realistă și de perspectivă, din partea organelor locale responsabile — comitetele județene de cultură și educație

sondaj efectuat, din inițiativa Consiliului Culturii și Educației Socialiste, de către lucrători ai Serviciului metodic al Bibliotecii Centrale de Stat într-o seamă de județe în perioada încheierii acestor comenzi, la care se adaugă observațiile noastre directe și discuțiile purtate în județul Vrancea, sînt în măsură să ateste însă doar niște începuturi, liniile principale ale procesului — intervenția pentru reechilibrarea tematică și operarea unei selecții mai riguroase în achiziții — nefiind atacate cu toată hotărârea. Și aceasta, în ciuda faptului că, fără excepție, în toate județele vizitate (Arad, Botoșani, Brăila, Cluj, Harghita, Ialomița și Vrancea) stabilirea comenzilor de carte, principala sursă a completării colecțiilor, este efectuată de cadre de specialități ai bibliotecilor județene, sub îndrumarea nemijlocită a comitetelor de cultură și educație socialistă.

Aducerea treptată a colecțiilor de publicații la structuri tematice armonioase, corespunzătoare unei mari varietăți de interese de lectură și informare din toate domeniile de cunoștințe, pune în fața completării fondurilor, cel puțin pentru o perioadă de cîțiva ani de acum înainte, sarcina contrabalansării cantitative a beletristicii, asigurarea an de an a unei contraponderi a literaturii ce domină la ora actuală structura colecțiilor. Acest lucru îl vedem realizabil numai printr-o creștere accentuată a ponderii literaturii nebeletristice în ansamblul achizițiilor anuale, comenzile pentru lucrări social-politice, de specialitate — tehnice, agrozootehnice, științifice — și de informare luate împreună necesitînd să atingă chiar 50 la sută din total. Or, proporții ca 36 la sută (Vrancea și Arad) sau 28 la sută (Cluj), ca maxim atins de ponderea titlurilor din literatura nebeletristică în totalul titlurilor comandate pentru bibliotecile comunale sînt încă insuficiente pentru „socul” reechilibrării tematice.

01. SEP. 2023

În cadrul acestor procentaje ale ansamblului literaturii nebeletristice există însă proporții foarte diferite pentru fiecare domeniu. Astfel, dacă literatura politică și ideologică este prezentă în proporții din ce în ce mai satisfăcătoare — cităm spre exemplificare comanda pentru bibliotecile comunale din județul Arad: 168 de titluri, din 260 înscrise în proiectul planului editorial al Editurii politice, în 17 500 de exemplare —, procentajul altor domenii (lucrările din Editura tehnică, agrozootehnice și de informare) se află în realitate sub media procentajului amintit pentru ansamblul literaturii nebeletristice.

Pentru alte județe, cum sînt Botoșani, Brăila, Harghita și Ialomița, lipsa unei evidențe clare, după înaintarea comenzilor la colecturi, asupra numărului de titluri comandate pentru fiecare domeniu tematic și deci asupra ponderii literaturii nebeletristice în achizițiile anului 1975 denotă necunoașterea acestei dinamici ce se cere urmată, o atenție slabă acordată de fapt rechizitoriilor tematice. Lucrîndu-se fragmentat, pe fiecare proiect de plan editorial, fără a se întocmi o sinteză cifrică a structurii noilor achiziții, completarea colecțiilor suferă serios în privința caracterului realist. La fel, perspectiva necesară a se obține cu prilejul corectivelor aduse an de an structurii tematice nu-și poate face încă loc în politica de completare.

Dobîndirea caracterului realist al politicii de completare depinde în mare măsură de modalitățile practice de lucru la întocmirea comenzilor anuale. În condițiile timpului efectiv foarte redus, cum a fost cazul anul acesta (în unele județe — de pildă, Botoșani — s-au acordat numai 4 zile pentru toată operația de stabilire a comenzilor), imposibilitatea consultării fiecărui bibliotecar, și cu atât mai puțin a cadrelor de specialiști din comună, împune colectivului care lucrează la întocmirea comenzilor centralizate cunoașterea aprofundată a cerințelor reale ale bibliotecilor din fiecare localitate. În acest sens, evidențele amănunțite asupra profilurilor economico-sociale și culturale ale tuturor comunelor din județ, întinse în Vrancea, Cluj, Arad și Harghita, s-au dovedit instrumente deosebit de utile în orientarea achizițiilor. Nu știm însă cît de realist se vor dovedi achizițiile din acest an pentru bibliotecile comunale din județul Brăila, unde, necunoscîndu-se nici sumele alocate în acest scop, comenzile se întocmeau (la 1 februarie a.c. încă nu erau încheiate) pe bază, inspirației din comenzile pentru anul trecut.

Modernizarea colecțiilor de publicații avansează încă o cerință, într-un fel mai pretențioasă, în privința realismului și a perspectivei în completare. Anume, este vorba de fundamentarea întregului proces de completare pe cunoașterea exactă a situației concrete a colecțiilor din fiecare unitate în parte (structură tematică, nivel calitativ al conținutului publicațiilor, număr de exemplare etc.), pe sondarea continuă a intereselor de lectură și informare, în permanență schimbare, ale locuitorilor, ca și pe informații precise asupra transformărilor ce urmează a avea loc în profilul economico-social al localităților deservite de bibliotecile publice. Efectuarea unor studii pe aceste probleme — acțiune în care bibliotecarii comunali și membrii colectivului lor obștești ar putea fi antrenați în mai mare măsură decît pînă acum — poate și trebuie să-și găsească locul cît mai curînd în cercetarea biblioteconomică aplicativă.

Dimensiunile cantitative ale colecțiilor moderne de publicații spre care tind bibliotecile noastre publice reprezintă un teren tot atît de fertil pentru dezvoltarea unei concepții realiste și de perspectivă în procesul de completare. Criteriile de apreciere ale acestor dimensiuni se bazează în principal pe calitatea publicațiilor care alcătuiesc colecțiile, pe actualitatea informației cuprinse în ele, pe gradul de satisfacere a intereselor celor ce le sînt destinate,

Astfel, mărimea propriu-zisă a colecțiilor poate varia — și aceasta în funcție de mărimea populației, pe baza unor norme de dotare ce țin cont și de resursele materiale —, dar fără a se urmări, ca un scop în sine, obținerea unor dimensiuni mari. Acestea reprezintă o noțiune străină criteriilor de apreciere a colecțiilor, tot așa cum străine conducerii științifice a procesului de completare îi sînt și orientările excesive spre achiziționarea de mai multe exemplare în dauna numărului de titluri. (O astfel de orientare, așa cum declară chiar lucrătorii Bibliotecii din Slobozia, guvernează achizițiile pentru 1975 în județul Ialomița.)

În planul politicii de completare, scopul constituirii unor colecții reprezentative, nu de dimensiuni mari, ci recardate unui sistem informațional mai larg prin mijlocul împrumutului interbibliotecar, se traduce prin necesitatea operării unei selecții riguroase în achiziții și, de asemenea, prin necesitatea unei coordonări a achizițiilor pentru bibliotecile aparținînd diferitelor rețele, de pe raza aceleiași localități.

Selecția competentă, riguroasă științifică a lucrărilor ce urmează să intre în colecții prezintă o importanță deosebită nu numai sub aspectul dobîndirii unei armonii tematice și a unui nivel calitativ ridicat al fondului. Ea reprezintă un mijloc de raționalizare a alocațiilor bugetare, pornind de la aprecierea realistă a resurselor materiale de care se dispune, o cale de eficientizare a investițiilor în cultură. Relevînd importanța selecției, se impune însă să semnalăm persistența lipsei posibilităților și instrumentelor de informare adecvată și operativă a bibliotecarilor asupra conținutului viitoarelor apariții editoriale. Munca științifică, de mare responsabilitate, a fixării unor comenzi de carte pentru colecțiile bibliotecilor — tezaur și patrimoniu cultural-informațional al întregului popor — reclamă pe drept instrumente de calitate. Este un adevăr cunoscut, cunoscut... căm de mult, dar fără ecouri materializate în măsuri eficiente.

Coordonarea achizițiilor, aspect de bază al relațiilor de cooperare și colaborare ce trebuie să ființeze între rețelele de bibliotecă, în cadrul conducerii pe plan local a întregii activități culturale-educative de către comitetele județene de cultură și educație socialistă, reprezintă o cerință pe cît de obiectivă pe atît de nesuștinută în planul practicii procesului de completare. Încercări izolate, întinse în unele județe, și bilaterale — de pildă, consultări între bibliotecă județeană și bibliotecă sindicatelor și între bibliotecă județeană și cea a Casei corpului didactic, în municipiul Focșani — nu pot vorbi încă de o abordare corespunzătoare a problemei coordonării achizițiilor. Cerințele în această direcție trebuie să fie mult mai mari, deoarece pe canalele lipsei cooperării încă se strecoară risipa pe care o nasc suprapunerile, paralelismele anumitor părți din colecții. Este momentul să apreciem cu realism dimensiunile viitoare eventuale ale unor asemenea pierderi, estimînd de pe acum perspectiva, astfel încît o seamă de măsuri corespunzătoare să închidă cît mai curînd posibil aceste canale.

Problemele multiple pe care le ridică dobîndirea caracterului realist și a perspectivei în politica de completare nu sînt de natură să fie epuizate în cadrul rîndurilor de față. Semnalînd doar aspectele principale, supunem de fapt dezbaterii largi a colectivului de bibliotecari, a tuturor specialiștilor care participă la procesul complex de modernizare a colecțiilor problematica acestei laturi deosebit de importante a activității bibliotecare, așteptînd cu mult interes rezultatele abordării în practică a acestora — opinii și experiențe.

B

litate al comitetului, al cărui mecanism metodic acționează prompt și eficient în toate problemele rețelei. De asemenea, ca o condiție a reușitelor înregistrate în punerea pe baze noi organizatorice a rețelei de bibliotecă publice din județ, ca de altfel a întregii activități cultural-educative, a funcționat colaborarea strinsă, pe multiple planuri, cu Inspectoratul județean de învățămînt.

Referindu-se la coordonatele acestei colaborări, prof. Gheorghe Boșovei, inspector general al Inspectoratului județean de învățămînt—Prahova, sublinia faptul că rolul sporit pe care îl atribuie conducerea superioară de partid școlii în întreaga activitate cultural-educativă și

COLABORARE la cota eficienței

În ultimul an, în structura rețelei de bibliotecă publice au intervenit schimbări organizatorice de natură să conducă la perfecționarea și raționalizarea ei. Așezarea activității bibliotecare pe noi baze organizatorice a răpit, firese, un anume timp. Reținem ca pe o cerință generală și în același timp ca preocupare de bază a factorilor de conducere și coordonare: a depăși cât mai repede perioada de tranziție, a asigura continuitate lecturii publice în mediul rural, a imprima activității ritm și calitate, în concordanță cu cerințele procesului complex de educație socialistă a maselor.

Stadiul acestor demersuri ne-a prilejuit recent obiectul unei discuții purtate cu cîțiva factori de răspundere din județul Prahova.

Subliniind că perioada organizatorică a fost în linii mari încheiată și că la ora actuală în cele 86 de comune ale județului activitatea de lectură publică se află în plin proces de desfășurare, *președintele Comitetului județean de cultură și educație socialistă Prahova, prof. dr. Ion St. Baicu*, ne-a împărtășit cîteva din preocupările prioritare în conducerea și orientarea acțiunii bibliotecare în județ. *Rezolvarea problemei cadrelor* — condiție a continuității în activitate — a constituit o primă urgență, problemă în care s-au bucurat de sprijinul concret al Comitetului permanent al Consiliului popular județean care a stimulat preocuparea primarilor, a consiliilor populare comunale pentru numirea bibliotecarilor cu indemnizație, pentru efectuarea formalităților gestionare de predare-primire, pentru asigurarea condițiilor de funcționare. În spiritul noilor reglementări, accentul s-a pus pe antrenarea în această muncă cultural-educativă de mare responsabilitate socială a unor cadre didactice (aproape jumătate din noii bibliotecari). De asemenea, au existat preocupări pentru menținerea în activitate a unor cadre cu vechime, experimentate, cu rezultate meritorii pe linia atragerii la lectură și a difuzării cărții (în cca 25 de comune). De o mare importanță în această perioadă a fost *instruirea operativă a noilor bibliotecari comunali* asupra problemelor de bază ale activității lor, prin convocări la centru sau îndrumări directe la locul de muncă. Pentru *optimizarea îndrumării de teren* a fost instruit special corpul de instructori al Comitetului județean de cultură și educație socialistă și s-au stabilit responsabilități concrete. În organizarea și perfecționarea activității bibliotecare din județ este *angajată în mod direct Biblioteca județeană „N. Iorga”*, ca organ de specia-

noile reglementări adoptate în această lumină au găsit larg ecou nu numai la nivelul inspectoratului școlar, ci în general în rîndul cadrelor didactice din județ.

Pe această bază, s-a acționat în primul rînd prin *realizarea sarcinilor inspectoratului în domeniul muncii culturale*. Inspectorii repartizați teritorial au primit *responsabilități concrete* în acest sens, pe aceste probleme fiind *instruiți și cei aproximativ 150 de metodiști voluntari*. În toate brigăzile organizate (în peste 30 de școli în trim. I), unul din obiectivele urmărite a fost și *modul în care își îndeplinesc cadrele didactice atribuțiile cultural-educative*. Aceeași preocupare, și în cadrul inspecțiilor speciale pentru grade (peste 1.300 de cadre didactice). Cu prilejul analizei activității desfășurate în primul trimestru al anului școlar, cu participarea tuturor directorilor de școli din județ, s-au formulat *indicații precise pentru modul în care trebuie să contribuie cadrele didactice la munca cultural-educativă*. Unele realizări notabile există deja în organizarea brigăzilor științifice, în participarea la activitatea formațiilor artistice de amatori, în conducerea căminelor culturale și a bibliotecilor publice.

Preluarea activității bibliotecare de un număr important de cadre didactice, atît în bibliotecile comunale, cît și în filialele lor, a adus în prim plan necesitatea pregătirii de specialitate. *Inițierea și îndrumarea lor din punct de vedere biblioteconomic* se realizează cu sprijinul Bibliotecii județene „N. Iorga”. În acest sens, au fost programate *instruirii generale trimestriale*, de regulă în vacanțele școlare, urmînd ca în răstimpuri *îndrumarea de specialitate să fie asigurată*, pe diverse căi, de *colecțioul metodic al bibliotecii*. De altfel, Inspectoratul școlar de învățămînt intenționează să asigure în viitor pe această cale și o *îndrumare biblioteconomică a cadrelor didactice care se ocupă de bibliotecile școlare*.

Conclucrarea cu Comitetul județean de cultură și educație socialistă, cu Biblioteca județeană s-a extins și în domeniul *coordonării achiziției de carte în bibliotecile școlare și publice* în scopul raționalizării acestora pentru mărirea potențialului informațional pe raza fiecărei comune.

Pentru mai buna *corelare a eforturilor de satisfacere a cerințelor de lectură îndeosebi în satele aparținătoare comunelor* se intenționează chiar (deocamdată experimental în cîteva localități unde există condiții prielnice) ca biblioteca școlii și cea satească să funcționeze în același local, la

școală, sub conducerea aceluiași cadru didactic, avînd un program unitar, accesibil deopotrivă tineretului școlar și populației adulte.

În procesul de perfecționare organizatorică și funcțională a rețelei de biblioteci publice din județul Prahova un rol deosebit este chemată să joace, ca for metodice, biblioteca județeană. Amănunte despre *programul concret al asistenței de specialitate, al îndrumării metodice* ne-a oferit Gh. Maxim, directorul Bibliotecii județene „N. Iorga” din Ploiești.

Biblioteca județeană și-a jalonat activitatea, și-a stabilit prioritățile, pe baza sarcinilor imediate și de perspectivă înscrise în planul Comitetului județean de cultură și educație socialistă în legătură cu modelarea activității bibliotecare din județ în concordanță cu cerințele ideologice, cultural-educative, de informare tehnico-profesională actuale.

Pentru fundamentarea științifică a activității de asistență metodică, s-a asigurat, într-o primă etapă, *documentația concretă privind situația bibliotecilor din rețea* (profilul social-economic al localităților în care funcționează, baza materială de care dispun, programul de lucru, filialele subordonate etc.). Această evidență a fost completată cu cite o fișă de activitate a fiecărei unități bibliotecare, întregită pe parcurs cu informațiile și observațiile prilejuite de deplasarea metodiștilor la fața locului. De reținut că la capitolul activității cu cititorii se practică statistica comparată cu anii precedenți, în scopul depășirii treptate a nivelului de activitate atins.

Îndrumarea și controlul pe teren se realizează prin intermediul unui *colectiv metodic* de cinci specialiști din bibliotecă, dintre care unul cu atribuții de coordonator principal. Fiecăruia din aceștia îi revin sarcini specifice pe una din probleme: *perfecționare profesională, completarea și prelucrarea colecțiilor, informare bibliografică, relații cu publicul și propaganda cărții, cercetare sociologică, relucii și îndrumarea activității* celor 12 biblioteci orașenești, ca verigi intermediare în structura rețelei și în activitatea metodică. Pentru cuprinderea sistematică a bibliotecilor din județ în sfera îndrumării și controlului, fiecărui metodic îi revin și cite două grupe de comune fixate pe zone teritoriale, în această privință, coroborîndu-și forțele cu instructorii Comitetului județean de cultură și educație socialistă.

Coordonarea achizițiilor pe întreg județul constituie o latură esențială a asistenței metodice. Principiul care stă la baza politicii de achiziții este completarea diferențiată a colecțiilor, în funcție de specificul zonei, de profilul economico-social al localității în care funcționează biblioteca respectivă. Cunoașterea mai îndeaproape a structurii și calității colecțiilor cu ocazia deplasărilor pe teren ajută de asemenea la *particularizarea achizițiilor*. De notat că în profilarea colecțiilor se au în vedere și cerințele de perspectivă, mai ales în localitățile în curs de urbanizare sau care își vor dezvolta în viitor obiective economico-industriale. Preocupărilor pentru calitatea achizițiilor li se adaugă acelea vizînd ritmicitatea, asigurarea pătrunderii cărții într-un timp cât mai scurt în circuitul lecturii.

Chiar dacă în momentul de față biblioteca județeană nu dispune de suficiente forțe pentru a asigura o prelucrare centralizată, se proiectează elaborarea unui buletin de înregistrare a cărților noi intrate în bibliotecile comunale, care pe lângă informarea operativă mai largă, să-i ajute pe bibliotecari în prelucrarea biblioteconomică sumară a lucrărilor achiziționate.

Atenția forului metodic este canalizată și în direcția *activității de informare bibliografică* sau de *elaborare a unor materiale destinate organizării manifestărilor de masă*. Materialele bibliografice, de regulă pe teme interesînd anumite categorii de beneficiari din rîndurile populației active, realizate în urma consultării Direcției agricole județene, a inspectoratului școlar, a U.J.C.M. sînt menite să contribuie implicit la *integrarea colecțiilor bibliotecii județene într-un circuit mai larg, pe baza împrumutului interbibliotecar*. Materialele destinate organizării de manifestări de masă urmăresc să faciliteze participarea bibliotecilor comunale la ansamblul acțiunii cultural-educative, la procesul de formare a omului nou, cu o conștiință înaintată, cu o cultură multilaterală armonioasă.

Vom reveni în județul Prahova, pentru a înregistra roadele acestor preocupări.

IOANA TĂUTU

În sprijinul bibliotecarilor de la sate

GHIDUL PENTRU BIBLIOTECARUL COMUNAL

Asigurarea unui minim de cunoștințe de specialitate pentru toate cadrele nou venite în bibliotecile comunale apare ca o măsură binevenită ce se alătură preocupărilor de formare profesională existente, în diferite stadii, pe plan local. Este ceea ce întreprinde, ca o acțiune demnă de salutat, Biblioteca Centrală de Stat, forul național al îndrumării bibliotecilor publice, prin editarea *Ghidului pentru bibliotecarul comunal*.

Dincolo de semnificația majoră a acestui îndrumar — ajuns încă de la începutul lunii februarie pe masa de lucru a fiecărui cadru didactic-bibliotecar comunal —, lucrarea elaborată în cadrul Serviciului metodic al bibliotecii naționale prezintă, fără eticheta unui volum impunător, o seamă de virtuți reale, în avantajul, de fapt, al celor cărora le este destinată.

Conceput ca un A.B.C. al profesiei, ghidul reține, pe parcursul a nouă capitole de dimensiuni foarte restrinse, un sumum de cunoștințe de specialitate considerate ca absolut necesare pentru rezolvarea problemelor pe care le ridică predarea și preluarea gestiunii, completarea și organizarea colecțiilor, evidența publicațiilor, organizarea și ținerea la zi a cataloagelor, relațiile cu publicul și activitatea de propagandă a cărții. De la un cap la altul al materiei cuprinse este evidentă preocuparea pentru prezentarea noțiunilor strict trebuitoare și a indicațiilor de ordin practic. Primul capitol al ghidului, „Obiectivele și sarcinile bibliotecii comunale”, oferă bibliotecarilor perspectiva clară a încadrării activității ce o depun în ansamblul muncii politico-ideologice și cultural-educative ce se desfășoară în comună. Cele trei anexe — tabela c.z. pentru așezarea publicațiilor, tablele de autor și reproducerea din formularistică sau ale modelelor fișei și ordonării fișelor în catalog — prezintă, de asemenea, certă oportunitate în lucrare, ca instrumente absolut indispensabile bibliotecarului practicant.

Asigurând o asistență de specialitate de necesitate imediată prin minimumul de cunoștințe oferit, ghidul deschide totodată perspectiva adâncirii treptate a pregătirii bibliotecare, recomandând, în note presărate în diferite capitole, studierea unor lucrări de dimensiuni mai largi din literatura noastră biblioteconomică.

Conținutul sumar al lucrării se bucură de o prezentare adecvată și ea scopului urmărit. Sistematizarea riguroasă a materiei, pe capitole și paragrafe, redactarea clară și succintă a definițiilor, a noțiunilor și indicațiilor cu caracter practic sînt elemente care concurează la realizarea unei maxime accesibilități.

Relevind valoarea practică a acestui ghid — veritabil instrument de lucru datorat Bibliotecii Centrale de Stat — recomandăm noilor cadre de bibliotecari comunali folosirea lui curentă, consultarea lui atentă ori de câte ori vor simți nevoia unei îndrumări de specialitate competente și operative. În același timp, adresăm noilor noștri colegi invitația de a solicita buletinului *Biblioteca* lămuriri suplimentare în cazurile în care, în funcție de specificul fiecărei unități, vor apărea probleme și situații deosebite.

GEORGE SEBASTIAN

Biblioteca Centrală de Stat a organizat, la Clubul „Grivița Roșie”, o după-amiază de poezie „Mihai Eminescu”. Oaspeți deopotrivă ai bibliotecii și ai clubului, Nina Cassian, Radu Cârnelci, Dumitru Bălăeș, Al. Raicu, Dan Verona și George Virgil Stoenescu — poeți aparținînd unor generații și stiluri diferite —, precum și muzicologul Radu Stan, și-au unit glasurile pentru a aduce un omagiu lui Mihai Eminescu la 125 de ani de la naștere. Momentul poetic a fost întregit cu versuri eminesciene în lectura lui Mihail Sadoveanu și George Vraca — înregistrări pe disc — și a unui grup de studenți de la I.A.T.C.

După-amiază de poezie organizată de B.C.S. la Clubul „Grivița Roșie” nu are doar semnificația unei marșări festive a aniversării Luceafărului poeziei românești, ci și semnificația „iesirii” bibliotecii naționale dintre zidurile ce adăpostesc comori inestimabile ale creației spirituale spre fărurii bunurilor materiale, fapt ce capătă valoarea unui gest simbolic; ca și expoziția „Eminescu în literatură, plastică și muzică” deschisă pentru o săptămînă la Clubul „Grivița Roșie” pentru a apropia creația eminesciană și operele ce le-a inspirat, de lucrătorii Uzinelor „Grivița Roșie”.

Aniversarea unei jumătăți de veac de lectură publică în Tirgoviste, în luna decembrie 1974, a fost marcată printr-o suită de manifestări dintre care semnalam: o sesiune de comunicări și referate, *Biblioteca — tradiție, actualitate, spirit inovator*, precedată de cuvîntul lui Marius Iliescu, secretar al Comitetului județean Dimbovița al P.C.R., despre *Locul bibliotecii în formarea și dezvoltarea conștiinței socialiste a oamenilor muncii* și de trecerea în revistă a realizărilor de cinci decenii, făcută de Victor Petrescu, directorul Bibliotecii județene Dimbovița și întregită de profesile de credință ale citorva foști și actuali bibliotecari (*Am fost și sîntem în slujba difuzării cuvîntului tipărit*); o dezbateră, în cadrul Salonului literar-artistic „Lamura” cu tema *Omul nou — constructor al socialismului, erou al literaturii contemporane*, cu participarea unor scriitori și critici literari și a membrilor cenoacurilor literare din județ; raportul societății de bibliofilie, pe perioada 1973—1974 susținut de președintele acestora, Ion Gavrilă; expoziții — *Valori bibliofile, Cartea social-politică în slujba fărurii conștiinței socialiste, Ex Libris '74*.

lectura publică în Valea Jiului

O primă parte a cercetării sociologice întreprinse în zona industrială a Văii Jiului, consacrată evaluării rolului bibliotecilor sindicatelor în dezvoltarea lecturii publice, evidențiază necesitatea reevaluării dotării cu literatură tehnico-științifică și a stimulării circulației cărții nebeletristice. La acestea, partea a doua a cercetării, asupra unui eșantion de 1712 subiecți din rândurile populației active, adaugă concluzia că sfera cititorilor bibliotecii nu se suprapune cu aceea — mult mai largă — a cititorilor reali.

O echipă de cercetare a Institutului de științe politice și de studiere a problemei naționale, dînd curs unei solicitări a Consiliului Culturii și Educației Socialiste, a întreprins în Valea Jiului o amplă cercetare ale cărei obiective s-au axat în principal pe studiul complex al modalităților de activitate politico-cultural-educativă pentru promovarea eticii și echității socialiste.

Una dintre coordonatele acestei cercetări — desfășurată în cursul anului 1974 — a constituit-o analiza acțiunii cultural-educative realizată prin bibliotecile publice, depistarea gradului în care preocupările acestor instituții sînt în concordanță cu actualele exigențe ale procesului cultural-educativ de masă. Complexitatea fenomenului ce urma a fi cercetat a solicitat utilizarea mai multor instrumente și metode de investigație: observația intensivă, întreprinsă în sălile de lectură și împrumut ale bibliotecilor; chestionarul, instrument ce a permis surprinderea opiniilor subiecților privind relațiile cu biblioteca și preferințele de lectură; convorbiri cu categorii diferite de cititori în scopul adîncirii problematicei cuprinse în chestionar; interviuri dirijate, cu persoane ce dețin funcții de conducere; analiza statistică a unor date utile evaluării unor indici referitori la eficiența activității bibliotecilor, la fenomenul lecturii publice.

Au fost supuse investigației și 5 biblioteci care funcționează în cadrul caselor de cultură ale sindicatelor din Petroșani, Petrila, Lupeni, Lonea și Vulcan care, prin mărimea și calitatea fondului de carte, numărul și structura socială a cititorilor, capacitatea de muncă destinată organizării și desfășurării activităților cu cartea, au o mai mare deschidere la public (vezi Tabelul nr. 1).

Analiza structurii fondului de carte existent în aceste biblioteci — pornind de la prevederile normelor biblioteconomice orientative potrivit cărora ponderea optimă a publicațiilor din domeniul social-politic trebuie să reprezinte aproximativ 15 la sută din totalul colecțiilor — relevă că, în situația de față, cartea de acest gen este bine reprezentată (în medie 14,32 la sută). În ceea ce privește însă dotarea cu carte din domeniile științei și tehnicii, media ponderii sale este de 12,57 la sută (față de 18—20 la sută, potrivit aceluiași norme orientative), bibliotecile din Petroșani și Petrila înregistrînd numai 4,70 la sută, respectiv, 9,98 la sută. Faptul impune o reevaluare substanțială a prezenței acestui gen de carte, cu atît mai mult cu cît, din aprecierile cititorilor investigați, în special ale celor din categoria muncitori, a reieșit că fondul de carte tehnico-științific existent nu este satisfăcător nici ca

diversitate tematică, nici în ce privește înnoirea sa ritmic-echilibrată prin achiziționarea noutăților. Or, în această zonă, caracterizată printr-o puternică industrializare, interesul pentru cartea tehnico-științifică se cere susținut și cultivat prin toate mijloacele, bibliotecile publice, alături de cele tehnico-documentare din întreprinderi, impunându-se ca factori de bază ce pot acționa cu eficiență în această direcție. *Se impune deci o reevaluare integrală a dotării bibliotecilor din Valea Jiului cu carte din sfera științei și tehnicii, în concordanță cu cerințele specifice populației active.* Literatura beletristică deține — în ansamblul colecțiilor — ponderea cea mai ridicată (în medie 62 la sută), iar dacă includem în sfera sa și literatura pentru copii devine evident faptul că această situație influențează negativ echilibrul ce ar trebui să existe între domeniile reprezentate în colecții (ponderea maximă recomandată pentru domeniul beletristicii fiind de 45—50 la sută).

Surprinderea compatibilității funcționale a bibliotecilor implică nu numai constatarea gradului lor de dotare, ci și analiza modului în care este valorificat fondul de carte. Bibliotecile investigate (din lipsa unor date, cea din Lonea nu a fost prinsă sub acest aspect în analiză) realizează, în medie, un indice de circulație a fondurilor de 0,60. Or, cerința minime a eficienței e ca acest indice să fie mai mare de 1 (vezi Tabelul nr. 2).

Din confruntarea structurii împrumuturilor cu componența colecțiilor prezentată mai sus, rezultă o predominanță în circulația a literaturii beletristice. *Apare deci evidentă necesitatea atragerii într-o măsură mai mare în circuitul lecturii a literaturii din celelalte domenii, cu accent deosebit pentru cartea social-politică și tehnico-științifică.* Dacă în perioada analizată, față de celelalte biblioteci, cea din Petroșani a înregistrat o circulație mai intensă a literaturii tehnico-științifice, aceasta s-a datorat nu atât unei solicitări mai mari din partea publicului cit, așa cum am arătat în analiza structurii fondului de carte, slabei dotări (1 500 de volume). Una din cauzele acestei situații, semnalată și de cititorii investigați, este calitatea fondului de carte tehnică, caracterul său inactual în raport cu viteza circulației informației tehnice în general. Caracterul inactual al colecțiilor este determinat în bună măsură și de mărimea alocăției anuale pentru achiziții de publicații (mult sub media pe țară), care nu permite o înnoire corespunzătoare a acestora, acționând indirect și asupra indicelui de circulație. Iată, de pildă, situația achizițiilor bibliotecii din Petrila, în cursul anului 1973: total volume achiziționate — 884,

din care: literatură social-politică — 24,7 la sută; științe ale naturii, matematică — 5,1 la sută; carte tehnică — 3,7 la sută (!); literatură beletristică — 51,2 la sută; alte domenii — 15,3 la sută.

În analiza activității bibliotecilor cercetate am avut în vedere și cunoașterea publicului cititor, a structurii sale socio-profesionale. (vezi tabelele nr. 2 și 3).

Se poate afirma, conform datelor de mai sus, că nucleul de bază al cititorilor îl formează categoriile „elevi” și „muncitori”. Relevând proporția bună a muncitorilor în structura cititorilor, nu trebuie să pierdem din vedere un alt aspect inclus în analiză, anume procentul de atragere la lectură a populației, care este de numai 4 la sută pe ansamblul bibliotecilor avute în vedere, față de media pe țară care este de 11—12 la sută în bibliotecile din mediul urban. *Lărgirea procesual-neîntreruptă a sferei cititorilor se înscrie pentru toate bibliotecile cercetate ca o sarcină prioritară.* Permanentă sa deschidere socială, în sensul atragerii la lectură a noi categorii de cititori, în special din rândul muncitorilor, care stăpânesc marea majoritate a populației active, reprezintă o cerință de actualitate, la a cărei realizare vor trebui să concureze nu numai bibliotecă, ci toți factorii culturali-educativi locali.

Simple investigații a lecturii în bibliotecă, fără o analiză a coordonatelor fenomenului general al lecturii publice, realizată și în afara acestui cadru cultural, nu este suficientă pentru cunoașterea forței sale de penetrație într-o diversitate de medii socio-culturale, a măsurii în care lectura publică influențează sau este influențată la rândul ei de dimensiunea subiectivă a factorului uman etc. Pornind de la ipoteza potrivit căreia cei care frecventează bibliotecile nu epuizează sfera cititorilor în general, am introdus în chestionarul ce viza problematica mai largă a vieții social-culturale din Valea Jiului, câteva întrebări prin care ne-am propus să depistăm citii dintre subiecții cuprinși în eșantionul care a stat la baza întregii cercetări* sint cititori în diferite tipuri de biblioteci locale, din ce alte surse decât biblioteca își procură cărțile, care sint preferințele lor de lectură, ce motivație stă la baza lipsei de contact cu biblioteca.

Răspunsurile la întrebările din chestionar au relevat că din cei 1 712 subiecți investigați, 1 283 (reprezen-

* Eșantionul cercetării a cuprins un număr de 1 712 subiecți din rândul populației active din orașele: Petroșani, Petrila, Lupeni și Vulcan. Selecția a fost făcută în funcție de criteriul *virsta populației* și s-a dovedit a fi reprezentativă și în funcție de alți indicatori sociali ca: sex, profesie și apartenență politică.

tînd circa 75 la sută) au declarat că nu sint înscrisi și deci nu frecventează nici una dintre bibliotecile existente în municipiul Petroșani. Repartiția acestor — la o primă vedere — non-cititori în funcție de localitatea de domiciliu, sex și virstă este relativ identică. Se observă ca tendința generală că ponderea lor este invers proporțională cu gradul de instrucție: astfel, numărul celor ce dețin un nivel de instrucție mai scăzut este sensibil mai mare în ansamblul celor ce nu frecventează biblioteca. Aceeași relație de dependență, și dacă ne raportăm la ocupația subiecților; se înregistrează „distanța” cea mai accentuată față de bibliotecă în primul rînd la muncitorii necalificați, urmași de muncitorii calificați, tehnicii etc.

Urmărind depistarea condițiilor care favorizează lipsa de interes față de bibliotecă, am analizat motivația subiecților exprimată în legătură cu acest fenomen, ceea ce ne-a condus la fixarea următoarelor categorii explicative: nu au timp să citească — 34,5 la sută; împrumută cărți de la alte persoane — 15,9 la sută; citesc cărți din bibliotecile școlare prin intermediul copiilor-elevi — 6,8 la sută; nu găsesc în bibliotecă cărțile care i-ar interesa — 4,5 la sută; bibliotecă este situată prea departe de locuință — 3,4 la sută; purtarea etică și profesională a bibliotecarilor este deficitară (am utilizat aici un fel de răspuns preformat ce a îndeplinit și o funcție de „control” asupra exactității răspunsurilor subiecților) — 0,3 la sută; „alte” motive — 30,7 la sută. (Între acestea, predomină răspunsurile care indică faptul că subiecții respectivi dețin bibliotecă personală.)

Am redat întreaga listă a răspunsurilor pentru că ele oferă, totodată, confirmarea ipotezei avansate inițial: *subiecții care nu sint cititori ai bibliotecii nu pot fi identificați în mod automat ca categoria non-cititorilor.* În acest sens, putem considera că din cei 1 283 de subiecți care nu frecventează nici o bibliotecă, 392 (22,7 la sută) citesc totuși, apelînd la alte surse (bibliotecile școlare și împrumutul de la alte persoane). În categoria cititorilor — reali sau potențiali — pot fi incluși și cei ce au declarat că dețin bibliotecă personală, ca și cei ce susțin că în „drumul” lor spre bibliotecă se interpun unele obstacole de factură obiectivă sau subiectivă (distanța dintre locuință și bibliotecă, lipsa din fondul bibliotecii a anumitor cărți care-i interesează — și în acest caz se pare că este vorba și de o anumită imagine pe care și-au format-o localnicii despre bibliotecă —, comportamentul nesatisfăcător al bibliotecarilor în relațiile cu publicul cititor).

Rezultă clar că biblioteca publică nu reprezintă unicul factor care poate

FONDUL DE PUBLICAȚII AL BIBLIOTECILOR EXISTENT LA 1. I. 1974

Biblioteca	Total fond de carte (nr. de volume)	din care:									
		social-politică și ideologică		știință și tehnică		literatură beletristică		literatură pentru copii		alte domenii	
		nr. vol.	în %	nr. vol.	în %	nr. vol.	în %	nr. vol.	în %	nr. vol.	în %
Petroșani	31 900	5 000	15,67	1 500	4,70	23 000	72,10	1 400	4,38	1 000	3,14
Lupeni	39 777	4 333	10,89	7 429	18,68	24 165	60,75	—	—	3 850	9,68
Vulean	26 493	3 549	13,39	4 770	18,00	14 632	55,24	2 116	7,98	1 426	5,39
Petrila	17 012	2 954	17,36	1 528	8,98	10 780	63,37	—	—	1 750	10,29
Lonea	11 800	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
TOTAL:	126 982	15 836		15 227		72 577		3 516		8 026	
Media:			14,32		12,59		62,86				7,12

Tabelul nr. 1

interesului pentru această îndeletnicire este mai pregnantă. Peste această limită curba lecturii scade pe măsură ce avansăm spre momentul vârstei de pensionare.

Analiza distribuției preocupărilor subiecților investigați pentru lectură dezvăluie că acestea sînt proprii tuturor categoriilor socio-profesionale, dar nu în aceeași măsură și cu aceeași intensitate. Astfel, din categoria muncitorilor — categorie socială ce deține ponderea cea mai evidentă în structura eșantionului (73 la sută) — numai 77 la sută declară că lectura reprezintă pentru ei o preocupare efectivă. (Este puțin probabil ca răspunsurile celor ce afirmă că nu citesc să fie lipsite de autenticitate, cu atât mai mult cu cît este inerentă acțiunea latentă a unor factori de psihologie socială, ca rang sau prestigiu social.) Această constatare vine să întregască — conferindu-i un sens mai general — concluzia desprinsă cu ocazia analizei structurii cititorilor din bibliotecă și a indicilor de atragere la lectură, anume că bibliotecile vor trebui să-și intensifice acțiunea de persuasiune în rîndurile populației active, mai cu seamă ale muncitorilor.

Tabelul nr. 2

STRUCTURA ÎMPRUMUTURILOR ÎN PERIOADA 30. XII. 1972 — 30. XII. 1978

Biblioteca	Total volume împrumutate	din care:									
		social-politică și ideologică		știință și tehnică		literatură beletristică		literatură pentru copii		alte domenii	
		nr. vol.	în %	nr. vol.	în %	nr. vol.	în %	nr. vol.	în %	nr. vol.	în %
Petroșani	20 443	1 152	5,64	1 054	5,16	15 128	74,00	2 511	12,14	565	2,76
Lupeni	36 013	1 316	3,65	626	1,74	24 239	67,28	8 553	23,69	1 309	3,64
Petrila	20 481	589	2,88	880	4,30	14 233	69,45	3 066	17,90	1 123	5,47
Vulean	15 163	818	5,40	253	1,67	13 832	91,22	—	—	260	1,71

Tabelul nr. 3

DISTRIBUȚIA CITITORILOR PE CATEGORII SOCIO-PROFESIONALE

Biblioteca	Total cititori înscriși	din care:											
		Muncitori		Tehnicienii și funcționari		Intelectuali		Elevi		Studenti		Alte categorii	
		nr.	%	nr.	%	nr.	%	nr.	%	nr.	%	nr.	%
Petroșani	2 601	648	24,92	160	6,15	225	8,65	1 325	50,94	24	0,92	219	8,42
Lupeni	1 585	742	46,82	79	4,98	48	3,03	489	30,86	18	1,13	209	13,18
Vulean	1 469	911	62,02	—	—	137	9,32	237	16,13	9	0,62	175	11,91
Petrila	1 285	660	51,36	85	6,62	—	—	502	39,07	3	0,23	35	2,72
TOTAL:	6 940	2 961		324		410		2 553		54		638	

să exprime integral nivelul și cerințele lecturii publice. Astfel, nu există nici o contradicție între ponderea celor ce nu frecventează biblioteca (care, așa după cum s-a arătat, este destul de ridicată) și numărul celor ce răspund la o altă întrebare din chestionar afirmă că de obicei citesc cărți și reviste. O analiză făcută asupra obiceiurilor de lectură ale populației cuprinse în eșantion ne conduce la următoarea situație: din to-

talul celor 1712 subiecți chestionați, 1 392 (81,31 la sută) declară că lectura reprezintă una din preocupările lor cotidiene și numai 315 (18,40 la sută) menționează că lectura nu înseamnă pentru ei o activitate cultural-spirituală cu caracter permanent. De remarcat că deprinderile de lectură ale subiecților în funcție de criteriul vârstei nu indică diferențieri relevante, cu excepția grupei de vîrstă „19—20 de ani”, unde acțiunea

rență beletristică (60 la sută). În sfîrșit, consemnăm existența manifestării unui dublu raport între gradul de instrucție și ponderea sau calitatea preferințelor de lectură, astfel încît, la un nivel de instrucție inferior, preferințele se îndreaptă dominant spre cartea beletristică (în acest caz gradul de accesibilitate își are importanța sa). Astfel, 60 la sută din cei care au numai 4 clase preferă acest domeniu, în timp ce odată cu crește-

rea gradului de instrucție preferințele se diversifică, interesul pentru literatura beletristică mergînd paralel cu cel pentru cartea social-politică și tehnico-științifică.

*

Cum unele concluzii și sugestii au fost inerente momentului explicației, nu le vom relua în final decît pe cele mai importante, cărora le vom adăuga și cîteva sugestii:

— Stabilirea unui program de activare a lecturii publice, a cărei realizare să permită lărgirea continuă a sferei cititorilor. Biblioteca trebuie să acționeze concomitent cu alte instituții cultural-educative, cu organizațiile obștești, cu școala și cu diversele forme de învățămînt politico-economic și profesional. Pentru că publicul cititor nu reprezintă niciodată o colectivitate omogenă, în relațiile sale cu publicul, biblioteca trebuie să-și ofere serviciile în mod diferențiat și, în cazul nostru, o atenție sporită trebuie acordată cerințelor de lectură ale muncitorilor. Dezvoltarea lecturii publice în zona Văii Jiului ar dobîndi noi valențe, noi perspective, în condițiile existenței unei biblioteci publice de stat în municipiul Petroșani. Pe lângă acoperirea atribuțiilor corespunzătoare pe linia satisfacerii nevoilor de lectură ale populației, aceasta ar fi chemată să îndeplinească și funcția de for metodic de îndrumare și control a activității întregii rețele de biblioteci din Valea Jiului;

— Reamenajarea spațiilor pentru lectură și creșterea posibilităților de completare a fondurilor de publicații în bibliotecile analizate, cărora va trebui să li se asigure un fond mai mare și mai variat de publicații, cu un plus de atenție pentru cartea din domeniile științei și tehnicii;

— În vederea mării indicelui de circulație a fondului de publicații, bibliotecile vor trebui să-și alcătuiască instrumente de informare, acordînd atenție în primul rînd organizării cataloagelor; inexistența acestora în momentul de față are o dublă consecință: pe de o parte, fondul de publicații nu poate fi integral cunoscut, cu repercusiuni în mînuirea cărților și servirea promptă și exactă a cititorilor, iar pe de altă parte, publicul cititor, în lipsa acestor mijloace de informare, se orientează empiric în alegerea cărților sau consideră, în mod ero-

(Continuare în pag. 29)

aniversări

CZU 027 021 (09)

UN SFERT DE VEAC DE DĂRUIRE

Istoricul celor 25 de ani de activitate al Bibliotecii centrale pedagogice din București este prezentat prin prisma a patru direcții principale de evoluție: profilarea riguroasă și creșterea vertiginoasă a colecțiilor (de la 9 500 de volume, în 1949, la peste 235 000 de volume în prezent); perfecționarea continuă a organizației bibliotecii; lărgirea continuă a gamei serviciilor și instrumentelor de informare oferite beneficiarilor; amplificarea permanentă a asistenței de specialitate acordată bibliotecilor de învățămînt din întreaga țară.

Cu peste 80 de ani în urmă, se crea la București Școala normală superioară, al cărei director, marele scriitor Al. Odobescu, a dăruit acesteia 400 prețioase volume din colecția personală pentru constituirea bibliotecii instituției. Alături de cărțile dăruite de Odobescu, cit și cele adunate ulterior de Școala normală superioară se găsesc acum în fondul documentar al bibliotecii noastre.

În 1898, tot la București, s-a înființat Seminarul pedagogic universitar denumit ulterior „Titu Maiorescu”, unde numeroși dascăli de frunte și pionieri ai pedagogiei românești, printre care Ion Rădulescu-Pogoneanu, I.C. Petrescu, Const. Narly, Iosif Gabrea, au contribuit la constituirea unei colecții de cărți și reviste cu profil pedagogic alese cu deosebită migală. Fondul provenit de la această

bibliotecă este cuprins în totalitatea lui în patrimoniul instituției noastre și ne asigură și astăzi o substanțială documentație privitoare la istoria gândirii pedagogice și a școlii românești din secolul al XIX-lea și prima jumătate a secolului al XX-lea, precum și referitoare la antecedentele învățămîntului din principalele țări europene.

Din fondul Bibliotecii „Casei Școlarelor” (înființată în 1910), instituție cu o dinamică funcție de informare pedagogică, Biblioteca centrală pedagogică păstrează și astăzi colecția de manuale școlare, care asigură un mijloc prețios de cunoaștere a istoriei școlii românești.

Cu 25 de ani în urmă, se deschideau larg porțile învățămîntului pentru toți copiii țării. Necesitatea unui număr sporit de cadre didactice pentru numeroasele școli nou înființate a condus la înființarea, în 1949, a Școlii superioare pedagogice și, odată cu aceasta, și a bibliotecii noastre. Într-o primă etapă, pînă în anul 1959, biblioteca a cunoscut o dezvoltare treptată, de la fondul inițial de 9 500 de volume (provenite de la bibliotecile menționate) la 110 000 de volume.

În perioada acestor primi 10 ani, creșterea numerică a fondului bibliotecii a fost însoțită de determinarea tot mai precisă a profilului ei pedagogico-metodic. Au fost achiziționate astfel enciclopedii, dicționare, monografii, tratate, cursuri universitare, în general o bogată literatură privind științele psihopedagogice, precum și de metodologie a diverselor discipline de predare. Tot atunci s-a constituit un colectiv restrîns de bibliotecari care și-au luat în serios meseria, au învățat cu rivăna tainele biblioteconomiei și bibliografiei, au întocmit cu probitate cataloagele bibliotecii, au învățat să îndrumeze lectura viitorilor profesori și să cunoască și să propage documentația pedagogică

Dezvoltarea continuă a învățămîntului în anii socialismului, lărga cuprindere a tineretului în toate treptele sistemului școlar, adîncirea continuă a conținutului său științific au fost însoțite și de o grijă deosebită pentru pregătirea și perfecționarea cadrelor didactice. Ținîndu-se seama de specificul muncii instructiv-educative care se desfășoară în zeci de mii de unități răspindite pe tot cuprinsul țării, de necesitatea stringentă a fiecărui pedagog practicant de a fi permanent la curent cu evoluția domeniului său de preocupări, Ministerul Educației și Învățămîntului a hotărît, la data de 24 septembrie 1959, transformarea bibliotecii Institutului pedagogic de 4 ani în Biblioteca centrală pedagogică, sub egida Institutului de științe pedagogice.

Noua formă de organizare n-a fost concepută de conducerea Institutului de științe pedagogice într-o simplă

subordonare a bibliotecii intereselor cercetării pedagogice, ci ca un instrument de asigurare a pregătirii pedagogico-științifice a personalului didactic din învățământul de toate gradele. De aici, realitatea caracterului central sau național al bibliotecii noastre, deschisă și pusă în slujba tuturor învățătorilor și profesorilor din țară. Fondurile bibliotecii au crescut în această etapă în scopul satisfacerii cererilor de împrumut ale cadrelor didactice, sporindu-se numărul cursurilor, tratatelor și marilor monografii destinate să asigure ținerea a curent a specialiștilor catedrei cu noutatea din domeniul metodicii și al conținutului fiecărei discipline de predare. Pentru difuzarea acestor materiale, a început o migăloasă muncă bibliografică și de elaborare a unor publicații referative, a căror bună primire în școlile noastre ne-a îndreptățit să o continuăm până astăzi.

Cu anul 1969 s-a deschis a treia etapă în dezvoltarea bibliotecii, odată cu trecerea ei sub egida Institutului central de perfecționare a personalului didactic. Această trecere s-a făcut de asemenea fără sacrificarea ariei largi de interese pe care instituția noastră ajunsese, în decursul evoluției sale, să le servească. Slujind în principal perfecționarea cadrelor didactice, biblioteca a continuat să satisfacă și necesitățile cercetării pedagogice și și-a sporit eforturile pentru informarea organelor de conducere a învățământului nostru. Pe de altă parte, îndrumarea primită din partea forului de perfecționare a cadrelor didactice ne-a asigurat un contact mai strâns cu nevoile de documentare resimțite la nivelul de bază, al unității școlare, ne-a ajutat să îmbunătățim instrumentele de lucru. Studiarea programelor de definitivare și de grad didactic, ca și cunoașterea proiectelor de programe destinate școlii generale și învățământului liceal, a contribuit substanțial la o mai judicioasă orientare a achizițiilor de carte, pentru a răspunde mai prompt și mai adecvat intereselor de lectură ale cititorilor.

Biblioteca centrală pedagogică își desfășoară activitatea de documentare și informare a personalului didactic, a conducerii învățământului și a cercetării pedagogice pe mai multe planuri. Mai întâi, ea pune la dispoziția beneficiarilor ei documentele primare privind pedagogia și învățământul din țara noastră (din trecut și de astăzi) și din alte țări. Fondurile bibliotecii ating în prezent 265 000 de volume, asigurându-se reînnoirea permanentă a literaturii pedagogice și psihopedagogice, precum și a lucrărilor de referință științifică din domeniul tuturor disciplinelor predate în învățământul preuniversitar. Această reînnoire se datorează atât unui sistem judicios de selecție a comenzilor de carte,

cât și unui foarte rodnic schimb de publicații întreținut cu 433 de instituții similare din 35 de țări și cu 17 organizații internaționale.

Creșterea potențialului informațional se datorează în bună măsură și activității sectorului nostru de mijloace audio-vizuale, creat numai cu trei ani în urmă, care a achiziționat 575 de discuri cu 2 748 de lucrări, a înregistrat pe o bandă de magnetofon 1 811 teme cu caracter didactic, reprezentând peste 164 000 m bandă, și a microfilmă 74 894 de pagini din diverse lucrări. Consultarea publicațiilor bibliotecii, cuprinzând cărți și periodice din cele mai diverse țări ale lumii, se face atât în sălile de lectură, cât și prin împrumut (direct, pentru personalul didactic din Capitală, și prin poștă, prin intermediul școlilor, pentru personalul didactic din provincie). Învățătorilor și profesorilor din cele mai îndepărtate comune, care nu au la dispoziție literatura de specialitate, li se asigură astfel documentația necesară completării studiilor și perfecționării pregătirii profesionale, prin contactul direct cu ultimele cursuri, tratate și monografii în materie.

Pentru înlesnirea consultării colecțiilor sale, biblioteca a elaborat o serie de instrumente bibliografice specifice, cum sînt catalogul planurilor și programelor de învățământ și cel al manualelor școlare. De asemenea, merită a fi semnalat catalogul analitic al periodicelor, constituit din analiza permanentă a peste 200 de ziare și reviste românești și străine și care în momentul de față cuprinde circa 120 000 de fișe de articole de pedagogie și psihologie.

Le cererea instituțiilor de învățământ, a cercetătorilor sau a personalului didactic, Biblioteca centrală pedagogică elaborează o seamă de materiale documentare scrise. Astfel, pentru organele centrale de conducere a învățământului se întocmesc sinteze comparate în problemele de organizare, conținut și metodologie școlară, asigurându-se documentația necesară diverselor măsuri de înnoire a învățământului nostru. Numai în ultimii 4 ani personalul bibliotecii a elaborat 68 asemenea sinteze, acoperind problematica generală a întregului învățământ preuniversitar. Pentru exemplificare, cităm câteva titluri ale principalelor studii de acest fel: „Învățământul preșcolar în diverse țări”, „Îmbunătățirea sistemului de perfecționare a personalului didactic din învățământul de cultură generală”, „Predarea limbilor străine în învățământul preșcolar, general obligatoriu și liceal”, „Insuccesul școlar”, „Modernizarea învățământului” ș.a.

Atât la cererea instituțiilor școlare, cât și la cererea cercetătorilor și a personalului didactic, biblioteca elaborează și trimite acestora bibliografii

pe teme de pedagogie-psihologie în vederea elaborării lucrărilor științifice, a dezbaterilor din cercurile profesionale, a pregătirii examenelor de definitivare și de grad didactic etc. Până în prezent s-a constituit astfel un portofoliu de circa 768 de bibliografii finite la zi, pe temele cele mai actuale ale învățământului și care circulă prin împrumut sau consultare directă și la alți beneficiari decât cei pentru care au fost elaborate inițial. În cadrul aceluiași preocupări bibliografice, biblioteca elaborează și bibliografia națională a literaturii pedagogice, din care a publicat până în prezent primele 4 volume. În sfârșit, tot aici merită să fie menționată și publicarea unui buletin bibliografic lunar, „Informarea pedagogică sumară”, care semnalează cititorilor cărțile străine intrate în fondurile bibliotecii, descrierea bibliografică a acestora fiind însoțită de traducerea în limba română a titlului și a cuprinsului fiecărui volum.

Cea de-a treia și cea mai elaborată formă de difuzare a informației pedagogice o constituie colecția de publicații referative editată sub titlul generic „Colecția modernizarea învățământului” (cu 6 serii). În aceste publicații se prelucrează cele mai valoroase materiale apărute în alte țări (cărți și articole), existente atât în fondurile Bibliotecii centrale pedagogice, cât și în alte colecții. Se acordă prioritate fundamentării psihopedagogice a măsurilor de perfecționare a învățământului, precum și metodelor practice, susceptibile de aplicare imediată în viața școlilor noastre. Forma de prelucrare este aceea a sintezei sau a referatului amplu, de natură să scutească cititorii de lectura documentului primar, adeseori inaccesibil fie prin raritatea lui, fie prin limba în care a fost scris. Toate volumele colecției apar în formă tipărită și se difuzează liceelor, centrelor școlare, școlilor speciale și școlilor generale din centrele de comune sau orașe, precum și catedrelor universitare de specialitate, institutelor de cercetare și perfecționare, organelor de conducere a învățământului, caselor corpului didactic, institutelor pedagogice, bibliotecilor centrale universitare, bibliotecilor naționale, județene și municipale.

Din activitatea desfășurată de Biblioteca centrală pedagogică merită a fi menționată și aceea de îndrumare metodică. O atenție deosebită este acordată asistenței bibliotecilor și serviciilor de documentare din cadrul caselor corpului didactic. Astfel, biblioteca noastră a organizat cursurile de instruire profesională a documentariștilor (1972) și bibliotecarilor caselor corpului didactic (1973) și a participat cu expuneri de specialitate la cursurile pentru directorii acestora (1972); a difuzat caselor corpului

didactic un număr de 315 bibliografii elaborate în bibliotecă, le-a transferat 7262 de volume de specialitate, a reproduș pentru ele 91 260 m de bandă magnetică, le-a împrumutat fără restricții întreaga literatură solicitată. În aceeași ordine de idei, a elaborat o serie de propuneri și proiecte de unificare a metodologiei de lucru a acceselor unități documentare județene.

Realizările Bibliotecii centrale pedagogice din București, pe care le-am prezentat într-o succintă trecere în revistă în rândurile de față, sînt rodul unei munci pe care colectivul instituției a desfășurat-o permanent cu convingerea nestrămutată în justetea orientării actuale a învățămîntului românesc. Datorită abnegației acestui colectiv, ca și sprijinului și încrederii ce ne-au fost acordate nemijlocit de conducerea Ministerului Educației și Învățămîntului, astăzi am putut face bilanțul unui sfert de veac de dăruire.

ALFRED LAUTERMAN

(Urmare din pag. 27)

nat, că dotarea bibliotecii se mărginește numai la cărțile pe care le „vede”. (În urma unei observații intensive realizate în Biblioteca din Petroșani, am constatat, și discuțiile purtate cu o serie de cititori ne-au confirmat, că unul din criteriile fundamentale după care aceștia își aleg cărțile este gradul lor de uzură fizică: „O carte uzată înseamnă că a circulat intens, că a fost citită de foarte multe persoane, prin urmare e o carte valoroasă.”) De asemenea, este foarte necesar ca bibliotecile să și popularizeze în mod sistematic fondul de publicații, sub toate aspectele sale, să aducă periodic la cunoștința cititorilor noile achiziții de cărți etc.;

— Funcționînd în cadrul caselor de cultură, bibliotecile sindicatelor desfășoară, în general, o bogată activitate cultural-educativă, dar nu întotdeauna această activitate este în consens cu sarcinile lor specifice. Ar fi necesar ca bibliotecile să pornească în organizarea propagandei cărții de la activitățile caselor de cultură, integrîndu-se în contextul general al obiectivelor și sarcinilor cultural-educative din localitățile respective, dar aceasta trebuie să fie însoțită de grija atentă a bibliotecarilor pentru specificitatea acțiunilor întreprinse, ca o condiție a eficienței lor.

ILIE COCHINESCU

cutezătorii

O EXPEDITIE ÎN LUMEA CĂRȚILOR ȘI DINCOLO DE EA

Între una din zilele de început ale lui decembrie, în ambianța caldă și plăcută a Bibliotecii pentru copii din Capitală, a avut loc o întrunire mai puțin obișnuită. Membrii unui echipaj al „Cutezătorilor” (elevii ai Școlii generale nr. 26, Sectorul 2), întorși dintr-o expediție „pe urmele Vitoriei Lipan”, și-au invitat colegii, prietenii, pentru a le înfățișa în vorbe și imagini „trăfiele” temerării lor întreprinderi. Oaspeții de onoare: Despina Manolcu-Sadoveanu, Augustin Z. N. Pop, Viniciu Gafița, Virgil Radulian, profesori, bibliotecari.

Pe_rînd dintr-o carte, pentru a confrunta documentul literar sadovenian cu viața, cu spațiile geografice, etnografice române care l-au inspirat, și întorcîndu-se între cărți, cutezătorii și-au roștit, într-un cor impresionant, crezul: „În aceste urne sacre, în care poezii și cunoștințe sînt puse mîna și sufletul, găsim acea putere fără moarte, care împinge omenirea înainte în progresul ei necontenit”. Harta ilustrată a expediției, notațiile din jurnalul de bord, amintirile depănate, documentele și obiectele etnografice aduse și organizate într-o sugestivă expoziție dominată de un ballag lucrat de meșterul Iosifescu din Galu, au inviat în fața participanților lumea pe care, pe urmele lui Sadoveanu, cei 12 temerari au descoperit-o. Acesta a fost epilogul expediției. Emoționant, interesant, spectaculos.

Dar protagul? Cu cineva luni în urmă, în vară, un grup de elevi de la Școala generală din Dreptu (Tarcău — Neamț), însoții de profesoara lor Ecaterina Popescu, au întreprins un schimb de experiență cu colegii lor bucureșteni de la Școala generală nr. 26. Gazdele și-au condus oaspeții să cunoască și Biblioteca copiilor, instituție dragă lor, în care își petrec multe din orele libere. Aici, între cărți, în biblioteca ce poartă numele lui Mihail Sadoveanu, s-a născut ideea acestei expediții. Prima expediție a cutezătorilor cu caracter literar-documentar.

A urmat perioada de pregătire. Membrii echipajului condus de „căpitanul” Horia Romanescu, îndrumați de prof. Narcisa Ceaușu, comandant-instructor și de bibliotecara Aurelia Nichifor, au recitit, cu creionul în mîna, opera sadoveniană, au depistat surse de informare, au cercetat material documentar, au stabilit itinerariul literar, fără a neglija nici aspectele de istorie, artă, folclor, etnografie etc. altele de interesanș și bogate în zona Neamșului și a Sucevei. Și aproape fără să-și dea seama au învădat să se documenteze. O lecție practică de tehnică a muncii intelectuale.

Apoi, expediția — o altă școală a vieții —, în care s-au întîlnit și si-au unit eforturile, cunoștințele, imaginația, spiritul iscoditor, cutezanța și mai ales elanurile cu celălalt echipaj, al copiilor din Dreptu. Timp de 14 zile „au urmat calea cea lungă a cercetării”, oprind la fiecare sat, iscodind și căutînd urmele drunului parcurs de Vitoria Lipan pentru a găsi „cheia adevărului” cu privire la dispariția omului ei, Nechifor, oier de munte, răpus pe la spate cu ballagul, unde sub prăvălișul de la Crucea Talianilor, între Sabasa și Suha.

Dincolo de reconstituirea drunului Vitoriei Lipan, la care e firesc să incite lectura Ballagului — altă de bogat în determinări geografice —, tinerii cutezători au căutat să pătrundă în universul operei sadoveniene și, pasionant, să descopere unde se termină realitatea și începe ficțiunea, reconstituind astfel, într-un fel, drunul creației.

Străbătînd calea lungă a cercetării, cei 12 temerari au căutat și urmele trecerii lui Sadoveanu prin aceste meaguri, altele de dragi lui. Întîlnindu-i, la Tarcău, pe îndăjătorul pensionar George Ballă, care i-a fost tovarăș de vîntoare, sau, la Dreptu, pe Costică Romanescu, cel evocat de Sadoveanu, ca și pe alți oameni care l-au cunoscut și i-au păstrat vie amintirea, chipul scriitorului s-a întregit cu chipul omului.

Ar fi desigur în plus să „teoretizăm” despre valoarea de experiment cu multiple valenșe psihopedagogice a acestei expediții a cutezătorilor, inedită ca factură datorită implicării cărții. ■ I. T.

CATALOAGELE SPECIALIZATE pentru publicațiile tehnic-științifice

Într-o sinteză bazată pe practica activității de informare din bibliotecile tehnico-documentare din întreprinderi și instituții sunt prezentate succint principalele tipuri de cataloage (de publicații, de date factice, cu destinație personală) și mijloacele generale de realizare a acestora (forma de prezentare, purtătorii de informații, sistemele de organizare).

Programul partidului statuează dezvoltarea economiei noastre pe baza celor mai noi cuceriri ale științei și tehnicii mondiale. Practic, cincinalul viitor va fi un cincinal al științei și tehnicii. Ca un reflex la această politică a partidului și statului nostru și în același timp ca o condiție pentru traducerea în fapt a sarcinilor exprimate de decurg din aceasta, apare necesitatea creșterii informării în domeniile științei și tehnicii. Articolul de față vine în sprijinul celor ce se preocupă de organizarea informației din aceste domenii. El prezintă interes și pentru bibliotecile publice, preocupate în momentul de față de reechilibrarea tematică a colecțiilor — cu accent pe lucrările tehnico-științifice — și de punerea lor în valoare printr-un sistem de cataloage adecvat.

1. DEFINIȚII ȘI FUNCȚII

Cataloagele bibliotecilor de specialitate constituie instrumentele de orientare în colecțiile de publicații tehnice și științifice aflate în instituții și întreprinderi. Ele sunt destinate: să permită depistarea documentelor care tratează o anumită problemă urmărită de beneficiar; să indice dacă în colecții există un anumit document ale cărui caracteristici bibliografice (autorul și titlul unei cărți, titlul unei reviste și datele ei etc.) sunt cunoscute beneficiarului. În caz afirmativ, să furnizeze adresa acestui document în depozitul respectiv; să stimuleze noi nevoi și cereri de informare; încadrate într-un sistem, să prezinte o privire de ansamblu asupra tematicii și structurii fondului de informare, necesară beneficiarului, pentru desfășurarea metodică a cercetării sale documentare, ea și specialistului unității de informare, pentru completarea judicioasă și echilibrată a colecțiilor.

Sistemul de cataloage* este alcătuit din cataloage de diferite categorii, care se completează reciproc, asigurând regăsirea informațiilor și a documentelor sub mai multe aspecte.

Personalul bibliotecii va stabili care categorii de cataloage sunt necesare, în funcție de profilul instituției sau întreprinderii, de structura și tematica fondului de publicații.

a. Cataloagele de publicații oglindesc, prin referințe bibliografice indexate, documentele depozitate la: biblioteca tehnică a instituției sau întreprinderii; laboratoarele de cercetare; atelierele de proiectare; biroul de standarde; biroul de brevete. Ele cuprind semnalări cu privire la: publicațiile editurilor, ale unităților de informare științific-tehnică și ale altor instituții și întreprinderi (cărți, reviste, brevete, norme, cataloage tehnice, prospecte);

* În ceea ce privește noțiunea de sistem de cataloage, ca și descrierea publicațiilor, vezi capitolul *Catalogarea*, de Getta Elena Rally. În: *Consultații de biblioteconomie*, I. Completarea și organizarea colecțiilor de publicații. Buc., I.S.I.A.P., 1969, p. 67-124.

documentațiile științifice-tehnice elaborate de întreprinderi industriale, institute de cercetare și proiectare (rapoarte de cercetare științifică, proiecte, fișe tehnice, rapoarte de deplasare în strălănitare); documentele oficiale (documentele de directivă ale organelor de partid și de stat având putere de lege, documentele cu caracter de instrucțiuni difuzate de instituțiile centrale).

b. Cataloagele de date factice (denumite și cataloage ingineresti) asigură documentarea pe bază de informații extrase din toate categoriile de documente enumerate la punctul a, referitoare la: produse similare cu cele fabricate de întreprinderea respectivă sau urmărite în cadrul lucrărilor de cercetare desfășurate în acel institut; materii prime, materiale auxiliare și de înlocuire; utilaje destinate producției respective; realizări deosebite din alte întreprinderi și instituții.

c. Cataloagele cu destinație personală sînt alcătuite din referințe ale documentelor indexate, eventual adnotate, însoțite de extrase sau de date factice, selecționate pe profilul de interese ale unor beneficiari — cadre de conducere, specialiști și cercetători.

d. Catalogul de adrese permite identificarea unei instituții, întreprinderi sau firme cu care se poate stabili un schimb de documente și informații, precum și organizarea unei evidențe a corespondenței.

2. MIJLOACE ȘI METODE GENERALE DE REALIZARE A CATALOAGELOR

2.1. Forma de prezentare

În bibliotecile de specialitate se vor folosi exclusiv ca t a l o a g e l e pe fișe. Acestea sînt alcătuite din masive ordonate de fișe, care reflectă: conținutul semantic al documentului (respectiv al informației); caracteristicile formale ale documentului; adresa documentului în depozitul de publicații, iar în cazul cataloagelor de date factice, indicarea documentului din care s-a extras informația; în fine, sau termenii caracteristici pe baza cărora s-a ordonat masivul de fișe și care vor servi beneficiarilor pentru regăsirea documentului necesar (sau a informației).

2.2. Purtătorii de informații

În funcție de sistemul de organizare a catalogului, se vor folosi următorii purtători de informații: fișe de catalog (format STAS 4260-69); fișe-termen și fișe-document pentru evidențe bazate pe indexare coordonată (format STAS 8352-69); fișe perforate marginale (format STAS 8747-70); fișe perforate cu selecție vizuală (format STAS 8748-70); fișe format specific pentru cataloage speciale.

Fișele pentru regăsirea manuală se inserează în ordinea stabilită prin sistemele de regăsire a informațiilor aplicate și se păstrează în fișiere. Grupurile de fișe sînt scoase în evidență cu ajutorul fișelor divizionare, al căror format se va alege în funcție de gradul de fragmentare a grupului.

Fișele perforate se introduc în cutiile fișierelor de format adecvat, fără a se ține seama de ordinea inserării lor.

2.3. Sisteme de organizare a cataloagelor

În funcție de categoria catalogului, de volumul de documente și informații, și de domeniul științei sau al tehnicii în care se încadrează Institutul sau întreprinderea respectivă și care determină profilul documentelor utilizate în activitatea de informare, se va stabili pentru fiecare catalog în parte sistemul de regăsire cel mai adecvat.

a. Organizarea sistematică a catalogului permite să se obțină evidența întregului fond de informare pe domenii ale științei și tehnicii. Pentru alcătuirea catalogului sistematic, documentele se clasifică, adică se repartizează ierarhizat pe clase și subclase, detaliindu-se domeniile largi pînă la noțiuni din ce în ce mai înguste.

În cazul unui fond de informare corespunzător unui domeniu larg, se va aplica clasificarea zecimală universală, folosindu-se edițiile românești ale tabelor CZU, cu completările și modificările aduse la zi.

În cazul unui fond de informare de profil îngust, e preferabilă aplicarea unei clasificări ierarhizate proprii, elaborată de unitatea respectivă sau însoțită din literatura străină.

b. Organizarea pe subiecte a cataloagelor se caracterizează prin inserarea fișelor bibliografice ale documentelor în ordinea alfabetică a termenilor care indică subiectul tratat de fiecare document. Dacă documentele pot fi indexate din mai multe puncte de vedere, se vor alcătui subgrupe determinate de subvedete de subiect, subgrupe delimitate prin fișe divizionare indicînd aspectul la care se referă documentele cuprinse în această subgrupă.

Pentru ca documentele să poată fi regăsite, indiferent de noțiunea de la care pornește beneficiarul, se va recurge la un sistem de trimiteri încrucișate care fac legătură între subiecte (de tipul "vezi" și "vezi și").

c. Organizarea în ordine numerică a catalogului se va aplica pentru categorii speciale de publicații (documente oficiale, standarde, descrieri de brevete și certificate de autor), care se identifică după numere, indici sau coduri.

d. Organizarea tematică se va aplica pentru stringerea la un loc a informațiilor referitoare la o anumită problemă, de obicei

îngustă. Alegerea problemelor pentru catalogarea tematică are un caracter provizoriu, iar reflectarea literaturii este întotdeauna selectivă.

e. Evidențele bazate pe indexarea coordonată au la bază principiul că atât conținutul documentelor cit și al cererii de informare se pot exprima printr-o însușire de termeni caracteristici. Intocmirea evidențelor și regăsirea documentelor necesare se fac prin stabilirea relațiilor între doi sau mai mulți termeni caracteristici (model de regăsire). Documentele (sau informațiile) se organizează în două cataloage: de fișe-document (fișe întocmite pentru fiecare document introdus în sistem, numerotate în ordinea intrării lor); de fișe-termen (fișe întocmite pentru fiecare termen caracteristic folosit la indexarea documentelor din sistem). Pe fiecare fișă-termen se va trece numărul fișelor-document în al căror model de regăsire figurează termenul caracteristic respectiv.

2. 4. Reguli generale de întocmire a cataloagelor

La întocmirea cataloagelor este necesar ca:

a. Fiecare catalog să fie însoțit de o fișă tehnică în care se vor înregistra: denumirea catalogului; profilul catalogului; sistemul de regăsire aplicat; anul de la care se introduc documentele sau informațiile; categoriile de documente prelucrate în vederea obținerii informațiilor faptice (dacă este cazul).

b. Să se analizeze în ce măsură este necesar introducerea în catalog a fiecărei informații. Se va urmări evitarea umflării inutile a cataloagelor și a constituirii unor grupe de fișe excesiv de voluminoase. Pe măsură ce un grup de fișe crește, el va fi fragmentat prin introducerea de noi fișe divizionare.

c. Să se evite introducerea în fișe diferite a unor informații similare sub raportul conținutului.

d. La întocmirea fișelor, să se înregistreze următoarele date: pentru cărți — numele și prenumele autorului (autorilor), titlul în original și traducerea lui în limba română (după caz), orașul și editura, anul publicării, datele cantitative ale cărții (volumul, numărul de pagini, numărul de figuri), cota în depozitul fondului de informare, mențiunea (pentru lucrările străine) dacă această carte s-a tradus în limba română; pentru articole din periodice — numele și prenumele autorului (autorilor), titlul în original și traducerea lui în limba română, adresa (titlul revistei), locul de apariție al revistei, anul de apariție, numărul fascicoului, luna publicării și anul, pagina, cota colecției în depozitul fondului de informare, mențiunea dacă articolul s-a tradus în limba română; pentru descrieri de brevete — autorul (autorii) invenției, titularul invenției, titlul în original și traducerea lui în limba română, țara, data depunerii cererii de brevet și data publicării, revandicarea, cota în depozitul fondului de informare, mențiunea dacă descrierea de brevet s-a tradus în limba română; pentru standarde și norme — titlul standardului sau al normei în original și traducerea lui în limba română, țara, simbolul de apartenență, numărul și anul de aplicare, grupa și subgrupa conform clasificării standardelor, cota în depozitul fondului de informare, mențiunea dacă materialul s-a tradus în limba română; pentru prospecte și publicații ale firmelor — titlul în original și traducerea lui în limba română, denumirea firmei producătoare sau a firmei de export, țara și orașul, data publicării, numărul de pagini, mențiunea dacă materialul s-a tradus în limba română; pentru rapoartele lucrărilor de cercetare — autorul (autorii), titlul în original și traducerea lui în limba română, instituția sau organizația în cadrul căreia s-a efectuat cercetarea, precum și numărul contractului (eventual numărul raportului) atribuit de aceasta, numărul de pagini, cota în depozitul fondului de informare, mențiunea dacă raportul s-a tradus în limba română; dacă sursele unităților de informare permit aceasta, fișele cataloagelor de publicații vor conține un referat sau o adnotare (facultativ); pe fișele cataloagelor de date factice se va indica sursa din care s-a extras informația respectivă.

3. STRUCTURA SISTEMULUI DE CATALOAGE

3. 1. Cataloagele de publicații

a. Pentru evidența cărților, se vor întocmi în mod obligatoriu: catalogul de regăsire a cărților după conținut, organizat sistematic sau pe subiecte, în funcție de profilul unității, de volumul și structura fondului; catalogul alfabetice pe nume de autori și titluri de anonime.

b. Pentru evidența publicațiilor periodice sînt obligatorii: catalogul alfabetice pe titluri de periodice; catalogul de regăsire a titlurilor de periodice, după conținut, organizat sistematic sau pe subiecte, în funcție de profilul unității, de volumul și structura fondului de publicații; catalogul de regăsire a articolelor din periodice după conținut, (catalog analitic), organizat pe subiecte sau prin întocmirea unei evidențe bazate pe indexare coordonată. Dacă volumul de informații este mare, se pot folosi fișe perforate.

c. Pentru evidența descrierilor de brevete, se vor întocmi în mod obligatoriu: catalogul după numerele brevetelor, ordonat alfabetice după țări, iar în cadrul grupului de fișe corespunzător fiecărei țări, în ordine numerică; catalogul firmelor străine care și-au brevetat invențiile în alte țări, ordonat alfabetice după țări, în cadrul grupului de fișe corespunzător fiecărei țări — alfabetice după firme, iar în continuare, numeric; catalogul alfabetice pe subiecte după produse și procese (separat sau cumulat).

d. Pentru evidența lucrărilor defîntivate în întreprinderi și instituții sînt obligatorii: catalogul de rapoarte de cercetare, încheiate în institute de cercetare științifică, laboratoare de cercetare ale întreprinderilor, laboratoare și catedre ale instituțiilor de învățămînt superior; catalogul de proiecte, care cuprinde soluții originale elaborate în institutele de proiectare și în întreprinderi; catalogul de rapoarte de deplasare în străinătate. Aceste cataloage se vor organiza pe subiecte sau pe baza indexării coordonate.

e. Cataloage colective pe specialități înguste, redactate pe fișe. Se vor întocmi (facultativ) în unitățile din provincie pentru specialități care nu au posibilitatea să consulte direct fondurile de publicații din alte instituții, întreprinderi sau biblioteci, dar care la nevoie pot solicita împrumuturi de la acestea.

Cataloagele colective vor cuprinde, selectiv, unele cărți și titluri de reviste, eventual și alte categorii de documente cu tematică corespunzătoare problemelor urmărite în unitatea respectivă și care se găsește în: fondurile altor unități (biblioteci științifice-technice centrale, biblioteci din institute de proiectare și cercetare, întreprinderi industriale, instituții de învățămînt superior, biblioteci publice mari) din orașul sau județul respectiv; colecțiile instituțiilor și întreprinderilor cu profil similar din alte orașe și județe; colecțiile de documente ale I.N.I.D., precum și ale oficiilor de informare de ramură.

Cataloagele colective vor avea drept bază dezvoltarea buletinelor lunare Cărți străine intrate în bibliotecile din R.S. România (seriile adecvate), Catalogul colectiv al cărților străine intrate în bibliotecile din R.S. România, editat anual de Biblioteca Centrală de Stat, Repertoriul perioadelor străine din Republica Socialistă România — seriile Abonamente și Schimb Internațional. Cataloagele colective vor fi organizate după sistemul adoptat de unitatea de informare respectivă pentru celelalte cataloage ale sale.

3. 2. Cataloagele de date factice

În această categorie sînt cuprinse:

a. Catalogul produselor. Acesta reflectă nivelul producției similare din țară și străinătate, indicînd denumirile generale (științifice) și comerciale ale produselor; țările și firmele producătoare; metodele de fabricare; domeniile de utilizare; caracteristicile tehnice; prețul; sursele din care s-au obținut aceste informații.

În funcție de specificul instituției sau al întreprinderii și de volumul de informații, catalogul produselor se organizează fie pe baza de două evidențe alfabeticе, (ordonate după produse și după țări producătoare), obligatorii amîndouă, deoarece se completează reciproc, fie pe baza în de x a r i i c o o r d o n a t e. Astfel, evidența pe produse va fi ordonată în primul rînd alfabetic, după denumirile generale ale produselor, iar în cadrul grupului de fișe corespunzător fiecărui produs, alfabetic, și numeric după denumiri comerciale și simboluri (eventual, dacă este cazul), după caracteristicile tehnice principale ale produselor). Evidența pe țări va fi ordonată mai întîi alfabetic după denumirile țarilor, în cadrul grupului de fișe corespunzător fiecărei țări — după țime, iar în continuare — după denumirile generale ale produselor. În sfîrșit, evidența bazată pe indexare coordonată va urmări să dezlăuiască legătura între denumirile generale și comerciale ale produselor, țările și firmele producătoare, domeniile de utilizare. Aceste noțiuni vor fi exprimate în termeni caracteristici, care vor fi menționați pe fișele-document; pentru fiecare nivel, se va întocmi cite o fișă-termen.

b. Catalogul materiilor prime și auxiliare. Destinată să înlesnească alegerea cit mai rațională a acestora și orientarea căutărilor pentru reducerea importului de materiale deficitare, el va indica: denumirile generale (științifice) și comerciale ale materiilor prime și auxiliare; producțiile și procesele cărora le sînt destinate; țările și firmele producătoare; caracteristicile tehnice; materialele de înlocuire posibile; prețul; sursele din care s-au obținut aceste informații.

Catalogul va fi organizat (în funcție de specificul instituției sau al întreprinderii și de volumul de informații) într-una din următoarele variante: tematic, pe producții și / sau procese; alfabetic, în două evidențe pe denumiri de materii prime și auxiliare și pe țări, analog sistemului descris mai sus; pe baza indexării coordonate, analog sistemului descris mai sus.

c. Catalogul utilajelor necesare producției respective. Acesta asigură alegerea cit mai rațională a tipurilor de instalații, mașini și aparate la proiectarea proceselor tehnologice noi și modernizarea celor existente și indică: denumirile tehnice și de firmă ale instalațiilor, mașinilor și aparatelor; modelul; producțiile și procesele cărora le sînt destinate; țările și firmele producătoare; caracteristicile tehnice; gabaritul; particularitățile constructive (ilustrate eventual cu scheme și fotografii); prețul; sursele din care s-au obținut aceste informații.

Catalogul va fi organizat (în funcție de specificul instituției sau al întreprinderii și de volumul de informații): tematic, pe produse și / sau procese; alfabetic, în două evidențe, pe categorii și denumiri de instalații, mașini și aparate și pe țări analog sistemului deja descris; ori pe baza indexării coordonate, analog sistemului descris.

d. Catalogul realizărilor din instituții și întreprinderi. Oglindește activitatea instituțiilor și întreprinderilor cu profil similar, precum și din alte ramuri în care apar probleme de interes comun. Cuprinde următoarele informații: produse noi; procese tehnologice noi; raționalizări; utilizări de noi materii prime; aplicarea de noi

(Continuare în p. 34.)

al 5-lea
**SALON
 NAȚIONAL
 AL
 CĂRȚII**
 '75
 sala 10115
 11 Aprilie 1975
 ora 10.00 - 12.00

După deschiderea festivă
 a Salonului...

...publicul „a luat” cu
 asalt standurile cu vânzare.

Duelul replicilor pe mă-
 sura combatanților — acad.
 Șerban Cioculescu și poetul
 Ion Bănuță.

La a 5-a ediție, Salonul național al cărții s-a prezentat publicului cu o producție editorială pe măsura marilor evenimente care au marcat viața țării noastre: a XXX-a aniversare a Eliberării patriei și Congresul al XI-lea al partidului. 4 000 de titluri într-un tiraj de 60 060 000 de exemplare reprezintă bilanțul cifric al celor 23 de edituri la sfârșitul lui 1974. În cadrul Salonului, au fost expuse peste 2 500 de titluri, un loc central ocupându-l operele tovarășului Nicolae Ceaușescu.

Televiziunea la lucru. În prim plan: Domokos Geza, directorul Editurii Kriterion, și...

→
Manifestările care au avut loc pe parcursul celor 10 zile cât a fost deschis Salonul au dat posibilitate publicului larg să-i cunoască mai în-deaproape pe scriitorii, să-și formeze o imagine mai completă despre dimensiunile procesului editorial.

„Cine știe răspunde” — și o cititoare curioasă de soarta unor cărți ce nu se găsesc în librării, dar stau cu cinste în rafturile Salonului.

Până acasă, un popas în vitrina Sălii Dalles pentru o scurtă răsfoire (poate s-au strecurat și pagini necipărite).

Lume multă... Se recită din Eminescu.

...Ion Simion, redactor șef la Editura politică.

Comentariu: A. M. MIHIȚ
 Foto: FLORENTINA FEȘȚIN

Un instantaneu cu micuțul Alin, vizitatorul de fiecare zi al Salonului. Pesemne că de fiecare dată găsește ceva pe gustul lui.

metode de analiză, control și încercare; propuneri neaplicate în practică, dar care pot prezenta interes pentru alte practici.

Organizarea catalogului va fi tematică, pe producții, procese și metode.

3. 3. Catalogele cu destinație personală

Din această categorie fac parte:

a. Catalogele pentru cadrele de conducere. Alcătuite diferențiat pentru director, directori tehnici și ingineri-șefi, ele vor conține fișe cu referate, grafice și date factice extrase din toate categoriile de documente primite în fondul de informare și difuzate în cadrul activității de informare curentă.

Informațiile pentru director se vor referi la: realizări noi din țară și străinătate în domeniul respectiv; structura și organizarea unităților cu profil similar din țară și străinătate; tendințele de orientare ale cercetărilor în domeniul respectiv și ramurile conexe; tendințele de dezvoltare ale producției în domeniul respectiv și ramurile conexe; aspecte cu caracter interdepartamental; manifestări științifice naționale sau internaționale.

Informațiile pentru directorii tehnici și inginerii-șefi se vor referi la: probleme tehnico-organizatorice (aprovizionarea cu materii prime și materiale, transportul intern, întreținerea utilajului etc.); procese tehnologice noi, definitivarea în ramura respectivă; produse noi și caracteristicile tehnice ale acestora; lucrări de cercetare și de proiectare din țară și străinătate, corespunzătoare tematicii unității.

b. Catalogele pentru specialiști. Sint axate în general pe indicarea documentelor cu caracter sintetic, referitoare la întreaga ramură în care se integrează instituția sau întreprinderea respectivă și a documentelor și a datelor factice care pot contribui la rezolvarea unei probleme de cercetare, proiectare sau producție.

Catalogele cu destinație personală se completează continuu și operativ. Perioadic sînt eliminate din ele informațiile depășite pentru a evita aglomerarea cu date inutile.

3. 4. Catalogul de adrese

Acest catalog permite regăsirea adreselor instituțiilor, întreprinderilor și firmelor cu profil similar sau contingent, cu care pot fi stabilite schimburi de documente sau de informații; ale furnizorilor reali sau potențiali, din țară și străinătate, de utilaje, materii prime și auxiliare necesare producției respective, de la care pot fi solicitate prospecte și cataloage tehnice ale beneficiarilor reali sau potențiali, din țară și străinătate, pentru producția respectivă, cărora li se pot difuza prospecte și cataloage tehnice; ale editurilor și unităților de informare științifică și tehnică din țară și străinătate, la care se fac comenzi de material documentar.

Fișele catalogului de adrese vor cuprinde denumirea oficială a unității respective, unele date explicative referitoare la tematica activității de cercetare sau la producția livrată (dacă aceasta nu rezultă precis din denumirea oficială) și adresa poștală detaliată și cea telegrafică.

În funcție de specificul instituției sau al întreprinderii și de volumul de informații, catalogul adreselor va fi organizat fie pe baza a două evidente alfabactice (pe profilul unităților și pe țări), fie pe baza indexării coordonate.

Evidența pe profilul unităților va fi ordonată în primul rînd după categorii de unități (institut, întreprindere, firmă, editură, unitate de informare); în cadrul grupului de fișe corespunzător fiecărei categorii — după denumiri de produse, iar în continuare — după denumirile oficiale ale unităților. În evidența pe țări, în cadrul grupului de fișe corespunzător fiecărei țări, fișele vor fi ordonate de asemenea după denumirile oficiale ale unităților. Evidențele bazate pe indexarea coordonată vor urmări să releve legătura între denumirea unității, categoria unității, țara și orașul unde se găsește aceasta, orientarea activității de cercetare sau producție. Pentru fiecare din aceste noțiuni, exprimată în termeni caracteristici, se întocmesc fișele-termen corespunzătoare.

În încheiere, subliniem că la stabilirea structurii unui sistem de cataloage, pe lângă grija de a satisface în cele mai bune condiții nevoile de informare, trebuie să se țină seama și de volumul mare de muncă și de mijloacele materiale necesare la întocmirea fiecărui catalog. De aceea, este recomandabil ca în sistem să fie incluse numai cataloagele corespunzătoare specificului instituției sau întreprinderii respective.

Ing. VIORICA ALEMAN

BIBLIOGRAFIE

Ambarțumian, M. *Bibliotecințe cataloagi*. Moskva, Prosvetșenie, 1967. 350 p.

Bernatene, H. *Comment concevoir, réaliser et utiliser une documentation*. Paris, Les Editions d'organisations, 1964. 120 p.

Jenkins, F.B. *Science Reference Sources*. Cambridge, MIT Press, 1970. 231 p.

Quigg, P.J. *Theory of Cataloguing Guide-Book*. London, Clive Bingley, 1966. 88 p.

Mihalov, A.I., Ceornii, A.I. Ghilearevskii, R.S. *Informatica documentară*. Buc., Editura științifică, 1970. 516 p.

Spravochnik-informacionnata rabota v NII, KB i na predpriatiah. Moskva, VINITI, 1965. 90 p.

Conférence internationale sur les principes de catalogage. Paris, F.I.A.B., 1964. 119 + 54 p.

informare
documentare

b

CZU 002

sistemele de informare documentară

Descriind procesul regisirii informațiilor, în finalul prezentării teoretice a operațiilor din cadrul sistemelor de informare documentară, articolul tratează elementele de bază ale regisirii: modul de operare, modul de acces, modul de organizare a fișierelor, modul de structurare a informațiilor, modul de căutare în fișier, strategia de selecție și modul de explorare a fișierelor. În preambul, o succintă prezentare a diferenței esențiale dintre regisirea informațiilor în cadrul sistemului de informare și extragerea datelor din memoria sistemului de prelucrare a datelor.

6. REGĂSIREA INFORMAȚIILOR

Scopul final al întregii activități de prelucrare și înmagazinare a informațiilor și documentelor, fie că aceste operații au loc într-o bibliotecă sau într-un sistem complex de informare documentară, este regisirea informațiilor și a documentelor pertinente în raport cu anumite cereri de informare și difuzarea acestor informații și documente către beneficiarii respectivi.

Între modul în care se face regisirea informațiilor în sistemele de informare documentară și modul în care se extrag informațiile din memorie la sistemele de prelucrare automată a datelor (SPAD) există o deosebire esențială. Astfel, dacă în cazul unui SPAD este necesar să se indice o adresă pentru a se obține conținutul acelei adrese (adică se indică adresa unei locații de memorie pentru a se obține informația ce se află înmagazinată în acea locație), în cazul unui sistem de informare procedură este total inversată: se furnizează niște conținuturi, care, prin comparare cu alte conținuturi, vor produce ca rezultat o listă de adrese. Dacă, să zicem, cuvintele $c_1, c_2, \dots, c_i, \dots, c_n$ au fost înmagazinate la adresele $a_1, a_2, \dots, a_i, \dots, a_n$, atunci, în cazul unui SPAD, indicînd o adresă anumită, A_i , se obține cuvîntul C_i . Cuvîntul c_i poate fi o instrucțiune, o dată sau orice altă informație de care sistemul avea nevoie la un moment dat și pe care „știa” că o va găsi la adresa a_i .

La un sistem de informare documentară, în locațiile memoriei, la adresele $a_1, a_2, \dots, a_i, \dots, a_n$ se găsesc modelele de regisire ale documentelor analizate, aceste modele constînd din seturi specifice de cuvinte, de tipul: $c_i = \{C_p, C_r, C_s\}$. La regisire, se compară aceste modele cu un set dat de descriptori (cel al caracteristicii de regisire), iar pentru cazul în care se constată concordanță, se notează adresele respective. În final, se obține o listă de adrese care indică acele documente ce satisfac cererea de informare.

6.1. Elementele principale ale regisirii

Alături în cadrul unui sistem de informare complex, cît și în cel al unei biblioteci care aplică metode moderne de prelucrare a informațiilor, etapa de regisire a informațiilor documentare necesită parcurgerea unor operații esențiale, cum ar fi: formularea (de către

beneficiar) a cererii de informare, în limba naturală; analiza (de către analistul sistemului) a acestei cereri și elaborarea unei „strategii de selecție” corespunzătoare; explorarea memoriei informaționale, folosind un echipament adecvat mediului-suport al fișierelor, în scopul alegerii informațiilor care sînt pertinente cu cererea.

Dintre elementele sistemului care concurează la obținerea unor performanțe mai bune de regăsire, trebuie evidențiate următoarele:

- modul de operare, care, prin intermediul unor facilități de tip „batch” (în loturi succesive), „on-line” sau conversaționale (sau interactive), permite accesul beneficiarului în cadrul sistemului de informare;

- modul de acces (serial, secvențial sau direct), care asigură accesul la fișier în funcție de înlesnirile ce le oferă suportul informațional respectiv;

- modul de organizare a fișierului — neordonat (în vrac), simplu ordonat, indexat sau aleatoriu. Acest element asigură accesul, prin intermediul programului de regăsire, la înregistrările fișierului;

- modul de structurare a informațiilor documentare, element ce se referă la organizarea directă („pe document”) sau inversată („pe descriptor”) a memoriei informaționale;

- modul de căutare a informațiilor în fișier, element puternic corelat cu modul de structurare, care se referă la căutarea integrală sau parțială a memoriei;

- strategia de selecție, element cu mare doză de specificitate pentru sistemul documentar respectiv, fiind de fapt exprimarea într-un mod operabil (formalizat sau matematic) a criteriului de concordanță semantică a caracteristicilor de regăsire cu modelul de regăsire;

- modul de explorare a fișierelor ce constituie memoria informațională, element ce se referă la tehnica folosită pentru „cîntarea” înregistrărilor în limbaj-mașină (sau în limbaj natural).

Dintre toate aceste elemente (unele au fost deja tratate de noi în articole anterioare), ne vom opri atenția în cele ce urmează asupra modului de căutare, strategiei de selecție și modului de explorare, pe care le considerăm reprezentative pentru clasa sistemelor de informare documentară.

6. 2. Modul de căutare

Informațiile pot fi regăsite din memorie fie căutînd întreaga memorie informațională — căutare integrală —, fie trecînd numai printr-un anumit număr de înregistrări din memorie și ignorînd restul înregistrărilor — căutare parțială.

6.2.1. Căutarea integrală

Parcurerea tuturor înregistrărilor din memorie în timpul regăsitii se poate face fie printr-o căutare secvențială, fie printr-o căutare paralelă.

Căutarea secvențială sau succesivă necesită căutarea în fișier în modul „înregistrare-cu-înregistrare”, de la un capăt la celălalt al fișierului. În general aplicată la memoriile cu organizare „pe document”, căutarea secvențială necesită un timp mare, mai ales în cazul colecțiilor bogate de documente. Timpul necesar căutării secvențiale este proporțional cu numărul de înregistrări parcurse și invers proporțional cu viteza de parcurgere a memoriei. Pentru reducerea acestui timp, care devine inacceptabil de mare la colecțiile masive, s-a recurs la diferite metode. Unele metode măresc viteza de parcurgere (sau de explorare) a memoriei, fie prin aplicarea unor procedee tehnologice avansate, fie prin realizarea unei căutări paralele. Alte metode caută să reducă numărul de înregistrări parcurse la regăsire, prin aplicarea unor căutări parțiale.

Căutarea paralelă sau simultană permite parcurerea memoriei de la un capăt la celălalt, trecînd prin toate înregistrările în același timp. Deoarece tehnologia de realizare a memoriilor care fac posibilă această căutare (asociative) este încă destul de complicată și costisitoare, acestea sînt foarte puțin răspîndite în cadrul sistemelor de informare documentară. În schimb, sînt foarte răspîndite diferitele metode de căutare parțială.

6.2.2. Căutarea parțială

Dintre cele trei metode de căutare parțială (metoda dicționarului, metoda listelor și metoda clasificării) cea mai utilizată este metoda dicționarului.

Metoda dicționarului presupune organizarea unui fișier „inversat”, în care, în dreptul fiecărui descriptor folosit în sistem, sînt trecute toate adresele documentelor care sînt indexate cu acel descriptor. Pe lângă acest fișier, sistemul dispune și de un fișier bibliografic, cu organizare „pe document”, cuprinzînd toate informațiile privitoare la documentele colecției, în ordinea adreselor acestora. Căutarea presupune, în acest caz, două faze: o primă căutare în fișierul inversat, unde se regăsesc listele de adrese ale descriptorilor recunoscuți din cererea de informare, și o a doua căutare în fișierul bibliografic, de unde se extrag informațiile numai pentru adresele documentelor care au satisfăcut criteriul stabilit prin strategia de selecție. Deși implică două faze de căutare, metoda dicționarului permite o reducere foarte importantă a timpului de regăsire, mai ales în cazul colecțiilor mari, la care numărul documentelor este mult mai mare decît cel al descriptorilor din sistem. Majoritatea sistemelor moderne de informare folosesc metoda dicționarului.

Metoda listelor elimină dezavantajele memorării unui „dicționar”, păstrînd în același timp avantajele metodei dicționarului prin folosirea unei tehnici de „listă înlăunțuită”. Astfel, memoria informațională este organizată „pe document”, dar fiecare înregistrare conține un „pointer” (indicator) pentru fiecare descriptor al modelului de regăsire, acesta indicînd adresa înregistrării precedente care conține descriptorul respectiv. Regăsirea necesită însă și existența în memorie a unui tabel de indici, în care să se găsească, pentru fiecare descriptor al sistemului, adresa ultimului document din memorie care îl conține. Procesul de căutare începe în tabela de indici, de unde se obține, pentru fiecare descriptor din cerere, adresa ultimului document intrat în colecție care a fost indexat cu acel descriptor. Apoi, căutarea continuă în fișierul de documente, de unde, pentru fiecare adresă din tabela de indici, se obține o listă a tuturor adreselor documentelor care au descriptorul respectiv. În continuare, regăsirea decurge ca în cazul metodei dicționarului, prin aplicarea strategiei de selecție.

Metoda clasificării* a fost elaborată pentru a elimina dezavantajele pe care le prezintă celelalte metode de căutare parțială. Ea constă în gruparea documentelor, după criteriul similarității conținutului lor, în așa-numitele „clusters”. Fiecare „cluster” este identificat prin „profilul” său reprezentativ, acesta fiind un set de descriptori, împreună cu frecvențele lor de apariție pentru documentele incluse în clusterul respectiv. Procesul de căutare este inițiat în fișierul de profile, unde se compară cererea cu fiecare profil de cluster în parte. Pentru faza a doua a căutării sînt selectate numai acele cluster-uri a căror profil este suficient de similar cu cel al cererii. În această fază se procedează la căutarea „document-cu-document” (căutare secvențială) a clusterelor selectate în prima fază. Prin această metodă se reduce mult timpul de căutare în memoria informațională și, deși uneori se obțin performanțe de regăsire relativ slabe (mai ales factorul de precizie este în general mai mic decît la metoda dicționarului), metoda clusterelor este des folosită în sistemele moderne de calculator electronic.

6. 3. Strategia de selecție

Dintre cele mai cunoscute strategii de selecție folosite în cadrul sistemelor moderne de informare documentară sînt: strategiile booleene, strategiile vectoriale și reacția de relevanță.

6.3.1. Strategiile booleene

Aplicată în aproape toate sistemele mecanizate și automatizate de informare, acestea presupun posibilitatea „legării” descriptorilor din cererea de informare prin conectorii logici folosiți în algebra Boole „SI” (intersecția logică), SAU (reuniunea logică) și NU (negația logică). Astfel, prin folosirea conectorului SI între doi descriptori, d_1 și d_2 , se impune ca sistemul să furnizeze ca răspuns numai acele documente care au fost indexate cu ambii descriptori, d_1 și d_2 .

Dacă însă se folosește conectorul SAU, atunci se regăsesc toate documentele care au fost indexate ori cu descriptorul d_1 ori cu descriptorul d_2 , ori, desigur, simultan cu ambii descriptori. Folosind, însă, conectorul NU, să zicem: d_1 NU d_2 , sistemul va căuta documentele care au fost indexate cu descriptorul d_1 , dar nu au fost indexate cu d_2 . Se remarcă faptul că, în timp ce conectorii SI și NU restîng uneori chiar foarte mult, aria documentelor pertinente, conectorul SAU realizează exact contrariul, extinzînd această arie.

Folosite împreună cu diferite alte tipuri de strategii de selecție, strategiile booleene asigură obținerea unor bune performanțe de regăsire.

6.3.2. Strategiile vectoriale

În cadrul unor sisteme moderne de informare (cum este, de exemplu, sistemul american SMART, creat de G. Salton), rezultatul analizei documentelor este o colecție de „vectori de concept”, existînd cîte un asemenea vector pentru fiecare document analizat. Vectorul de concept este constituit dintr-un set de „indicatori de conținut” împreună cu ponderile asociate (frecvențele de utilizare ale indicatorilor respectivi). Un „concept” poate fi un descriptor din tezaurul sistemului, rădăcina unui cuvînt sau o expresie sintactică. La regăsire, cererea de informare este analizată în mod similar, asociindu-se un vector de concept propriu, acesta fiind apoi comparat cu toți vectorii de concept ai documentelor din sistem. Pe baza unor algoritmi de corelare, se stabilește (de către calculator) similaritatea dintre fiecare document și cererea de informare, prin simpla comparare a fiecărui vector-document cu vectorul-cerere. Folosînd astfel o formulă care măsoară unghiul dintre cei doi vectori, aplicăm așa-numita strategie (sau corelare) cosinus, iar dacă se măsoară gradul în care „cel mai mic” dintre vectori este conținut în „cel mai mare” se aplică strategia (sau corelarea) de suprapunere. În final, se obține o listă a tuturor adreselor documentului, în ordinea descrescîterii gradului de similaritate cu cererea de informare. Dacă se impune un anumit „prag de selecție”, se vor lua beneficiarului numai documentele cele mai relevante, care depășesc acest „prag”.

* Se descrie aici numai metoda „cluster”, deoarece clasificările de tip ierarhizat, cum sînt GZU și clasificările alfanumerice, se consideră a fi cunoscute.

6. 3. 3. Reacția de relevanță

Reacția de relevanță* (feed-back relevance) este strategia de selecție cea mai eficientă, aplicabilă în cadrul sistemelor complet automatizate de informare, având colecția organizată în „clusters”. Această strategie presupune modificarea — în cadrul mai multor iterații — a cererilor de informare pe baza informației privind relevanța răspunsului dat de sistem, informație livrată în mod „interactiv” de beneficiar. Procesul reacției de relevanță consideră că, pentru fiecare cerere intrată în sistem, se efectuează o rulare inițială a programelor de regăsire, după care beneficiarul i se prezintă un prim răspuns („output” inițial) constând din lista documentelor celor mai relevante. Beneficiarul apreciază care dintre aceste documente sînt într-adevăr relevante și care nu, furnizînd (în mod conversațional) aceste informații sistemului. Pe baza informațiilor primite, sistemul își va „ajusta” automat cererea inițială, prin sporirea ponderilor descriptorilor din cerere care au fost găsiți și în documentele considerate ca relevante de către utilizatori, (reacție pozitivă), precum și prin diminuarea ponderilor acelor descriptori care apar în documentele nerelevante (reacție negativă).

6. 3. 4. Alte strategii de selecție

În afara acestor trei tipuri de strategii, în cadrul sistemelor de informare documentară mai sînt folosite un mare număr de strategii, dintre care amintim numai pe cele mai eficiente: selectarea ierarhică; strategiile topologice; strategiile logice; selectarea după rădăcina cuvîntului și strategiile majoritare.

6. 4. Modul de explorare

Explorarea memoriei informaționale în vederea selectării informațiilor, conform strategiei de selecție, se poate face în diferite moduri, în funcție de suportul fizic al memoriei și de modul de organizare al acestuia. Purtătorul de informații al memoriei determină principiul de funcționare al dispozitivului de selecție (selectorului) folosit, iar organizarea directă sau inversată a memoriei stabilește modul de funcționare al acestui selector. Există, astfel, selectoare de purtători perforați (fise, cartele și benzi perforate), de purtători fotografici (microfise și microfilme) și de purtători magnetici (cartele, benzi și discuri magnetice), principiul de funcționare al acestor dispozitive de selecție fiind în funcție de modul de codificare a limbajului-mașină pe purtătorul respectiv (coduri cu perforații, fotocoduri și, respectiv, coduri magnetice).

Purtătorii de informație din sistemele manuale de informare, fisele de catalog și fisele uniterm, permit numai explorarea cu ochiul liber, fără a ne putea ajuta de vreun dispozitiv de selecție. Toți ceilalți purtători de informație, prin modul lor de codificare a limbajului-mașină, fac posibilă folosirea unor dispozitive de selecție, după cum se va vedea mai departe.

Explorarea optică se realizează în sistemele cu fise cu selecție vizuală (sistemele MICROCITE, Termatrix), unde este necesară determinarea coincidenței perforațiilor din fisele-terminen ce constituie fișierul inversat.

Explorarea manual-mecanică, dispunînd de niște anvelope de selecție și de un selector prin vibrare, se aplică în cazul fișelor cu margini perforate (Keysort, Electrofile) și al fișelor cu decupări intermediare (Findex, Selection).

Explorarea mecano-electrică se aplică la cartelele perforate, precum și la benzile perforate, palpatorii mecanici (sau fotoelectrici) al perforațiilor trimițînd impulsuri electrice circuitelor de decodificare care realizează selecția. În cazul microformatorilor (care folosesc fotocoduri), se utilizează explorarea fotoelectrică, codurile fotografice fiind detectate de celule fotoelectrice.

Explorarea electronică, cea mai rapidă și eficientă metodă de explorare, este aplicată în cazul purtătorilor magnetici și video-magnetici, atît la sistemele cu benzi magnetice sau benzi video-magnetice, cît și la sistemele cu calculator electronic.

*. Cunoscută și sub numele de „sequential adaptation” (adaptare succesivă) sau „pattern recognition” (recunoașterea modelului).

Ing. M. MENDELOVICI

Bibliografie

- Meadow, Ch. T. *Man-Machine Communication*. New York, Wiley-Interscience, 1970. 520 p.
- Mendelovici, Marius. *Imagazinarea și regăsirea informațiilor în sistemele automatizate de informare documentară*. Sistemul IRMS-IBM/360. În: Studii și cercetări de documentare, 14, nr. 4, dec. 1972, p. 309-331.
- Mendelovici, Marius și Sorescu, Valentin. *Sistemul automatizat de informare documentară MISTRAL-CII*. În: Studii și cercetări de documentare, nr. 4, dec. 1973, p. 357-375.
- Negolță, C.V. *Sisteme de imagazinare și regăsire a informațiilor*. Buc., Editura Academiei, 1970. 177 p.
- Salton, Gerald. *Dynamic Document Processing*. În: *Communication of the A.C.M.*, 15, nr. 7, iul 1972, p. 658-668.
- Metode moderne de informare documentară tehnico-științifică*. Buc., IDT, 1971.

istoria cărții
și a bibliotecii

b

Cea dintîi știre despre o româncă Caplecată spre activități cărțurărești aduce spre noi numele domniței Anca, fiica lui Nicolae Alexandru Voievod și a doamnei Clara din Țara Românească, măritată cu Sracimir, țarul bulgarilor. Domnița munteană, crescută și instruită la Curtea de Argeș, continuă să-și satisfacă gustul pentru lectură și după ce se îndepărtează de palatul domnesc al părinților săi, comandînd scrierea unor cărți anume pentru uzul ei. Ea cere să i se copieze un *Synaxar*, urmat de o scriere a locurilor sfinte din Palestina, lucrare încheiată la 1360 în Vidin¹.

Doamnele române din secolele ce-au urmat ne-au lăsat dovada deprinderii lor cu corespondența. Voica a lui Mihnea Vodă și Despina a lui Neagoe Basarab scriu amîndouă județului și celor doisprezece pîrgari din Brașov, prima la 1511, a doua pe la 1520, pentru lămurirea unor comenzi făcute de ele².

Cea care în scrisorile ei cerea și cărți de citit a fost doamna Ecaterina a lui Alexandru Vodă Mircea, italiancă din Pera, devenită româncă prin căsătoria ei cu voievodul Țării Românești unde a trăit un sfert de veac, cîștigîndu-și dragostea locuitorilor³.

Româncă și prin naștere și prin formație, vlăstar al familiei Herescu, este Elena, doamna lui Matei Basarab. Ea a primit în casa de la Herești o creștere îngrijită, învățînd, alături de frații ei Udriște și Cazan, limbile greacă, slavonă și latină. Sprijinitoare a tiparului românesc, colaborează, cu fratele său Udriște, la traducerea din slavonește în latinește a cărții lui Thomas de Kempis, *Imitația lui Christos* tipărită în 1647. Au rămas de la ea numeroase scrisori în românește și altele împănate cu fraze latinești⁴.

Contemporană cu ea a fost cealaltă Elenă, învățată și ea, a postelnicului Constantin Cantacuzino, mamă a lui Șerban, domnul Țării Românești. Fică a lui Radu Șerban, ea a fost crescută la Viena unde tatăl său, pribeag, avea o adevărată curte domnească din care nu lipseau medicul și bufonul. Testamentul ei din 1681, unul din documentele celebre ale epocii, ne-o dezvăluie ca pe o femeie energică și cultă.

Din șirul de doamne ale țării românești sînt destule care ne-au lăsat scrisori și se poate presupune că ele, ca și soțiile marilor dregători, vor

CITEVA DATE
DESPRE

învăţătura femeii odinioară

CZU 37: 396: 09 (498)

fi avut ştiinţă de carte, deşi obiceiul de a redacta corespondenţa prin intermediul grămăticilor ne-a lipsit de autografele lor.

Mai interesante sînt ştirile asupra învăţăturii femeilor din clasele mai modeste, soţii şi fete de boiernăşi, negustori, razeşi şi moşneni.

B.P. Hasdeu consideră a fi autografa scrisoarea unei Stana, fata lui Suşan, boier de ţară din Berileşti (Ilfov) măritată după Preda, vâtaf de Cacaleşti. În jurul anilor 1608 — 1609 ea apelează la bunăvoinţa lui

Mirza, mare spătar, fost căpitan în oastea lui Mihai Viteazul, încheind: „Am scris eu Stana, pînă la al nostru cistit şi diregator jupan Mrăzea marele spătar”⁵.

Era vremea cînd învăţătura pătrundea şi în ginecee, cu o răspîndire din ce în ce mai mare, depăşind marginile claselor privilegiate. În Transilvania este atestat învăţămîntul pentru fete încă din 1640 cînd, în corespondenţa lui George Rakoczi I cu Ştefan Gelei, superintendentul calvin, privitoare la învăţămîntul românesc, se

preconizează printre altele: „Catechismul tradus pe româneşte să-l tipărească şi, în orele prescise, să-l propună băieţilor şi fetiţelor”⁶.

Şi în Moldova şi în Ţara Românească trimiterea la învăţătura a fetelor trebuie să fi devenit un lucru obişnuit de mai multă vreme odată ce în primele legiuiri tipărite în aceste ţări se face menţiune despre el. *Pravila lui Vasile Lupu* (Iaşi, 1646), în glava 28, zaceala 4, şi *Îndreptarea legii* (Tîrgovişte, 1652) glava 128, zaceala 4, prevăd, cu text identic: „Cela ce-şi va da fata la vre-o dascăliţă muiare pentru să o înveată carte sau şi alt meşteşug ceva şi încă-i va da şi plată să o înveaşe şi-i va da şi hrană ce-i va trebui şi aceasta, cu învăţăturile ei ceale reale o va îndemna şi va tocmi, pe vreun bărbat de o va răpi fără ştirea părinţilor atuncea judeţul să-i facă lege cumsăcade şi să cearte pre dascăliţă, să-i vearse plumb topit în gură, să-i pogoră pre grumazi la inimă ei pentru că pre acealea mădulare au ieşit de la inima ei toate îndemnăturile featei de au scirbit inima părinţilor”⁷.

Existau, aşadar, dascăliţe încă din prima jumătate a secolului al XVII-lea la care se puteau trimite fetele în gazdă pentru învăţătura contra plată, iar acestea aveau obligaţia să se îngrijească şi de bunele moravuri ale ucenicilor, în caz contrar le aştepta o pedeapsă cumplită.

Dascăliţe sînt menţionate şi în secolul al XVIII-lea în Transilvania, atestate la Sălişte unde, în case închiriate anume „...ba chiar şi femei au instruit (învăţat) adecă au servit ca dascăliţe”⁸.

În secolul următor, prin punctul 7 al decretului imperial nr. 2676 din 1785, Iosif al II-lea dispune pentru şcolile româneşti „să se poarte evidenţa tuturor copiilor obligaţi a cerceta şcoala, atît a băieţilor, cit şi a fetelor”⁹.

Dacă în Transilvania învăţămîntul pentru fete se bucura de patronajul statului, în ţările române el continua să aibă caracter particular sau cel mult mănăstiresc. Dimitrie Cantemir, în *Descrierea Moldovei*, elaborată în 1715, consemnînd preţioase informaţii despre ceea ce învăţau elevii în secolele anterioare în Moldova notează: „...De aceleaşi studii aveau parte toate fiecele boierilor, cu scopul doar ca prin aceasta să poată citi şi scrie mai bine în limba ţării”¹⁰.

Tot de la începutul veacului al XVIII-lea datează o dovadă că scrisul era cunoscut şi de fete de condiţie socială mai modestă. O brodează, Despineta, a ţinut să-şi înscrie numele cu acul şi aţa printre florile brodate de ea pe un epitrahil sumptuos comandat de Constantin Brîncoveanu pentru mănăstirea Hurezi¹¹.

În Moldova, la o dată apropiată de scrierea lui Cantemir menționată anterior, un oarecare Ștefan însemna pe forțașul posterior al unui exemplar din Pravila lui Vasile Lupu: „*Aici am scris eu Ștefan care învășam cucoanele domnului spătar Paladie și am scris când eram în bejănie aici la mânăstirea Săcul când au luat mascalii Hotinul la veleat 7247 (1735)...*”¹².

Tot Cantemir consemnează avântul cultural imprimat de Vasile Lupu prin înființarea școlii și tiparniții grecești din Iași și prin introducerea limbii naționale în biserică, considerând că Moldova „a început să se trezească și să fie scoasă întruclivă la lumină din întunericul adânc cu care o acopere barbaria. Spre sfârșitul secolului trecut (XVII-n.a.) unii moldoveni au început să învețe, chiar limba latină și științele”¹³.

Voga limbii grecești a continuat și, la începutul secolului al XIX-lea, încă mai era obiect de studiu predat de dascăli, dar și de dascălițe. Îngrijindu-se de reorganizarea mânăstirilor Văratec, Socola și Propodomna Paraschiva, domnul Moldovei Alexandru Constantin Moruzi prevede într-unul din aliniatele Hrisovului său din 1 septembrie 1803: „*Așisderea și orice fete de boieri, de mazili, de negustori și de toată starea vor merge la aceste monastiri pentru învățătura cărții sau a lucrului minilor, să nu fie silite a se călugări...*”¹⁴.

Iată că aici se specifică mai multe categorii sociale din care proveneau ucenicele primite la învățatură, cu largă formulare finală „și de toată starea” ceea ce presupunea că școala mânăstirească putea fi frecventată și de fetele din popor.

În aceiași ani de început de veac, fetele unor nobili din Țara Românească erau trimise la Sibiu unde, în școala mânăstirii ursulinelor înființată de Maria Tereza în 1765, învățau limba franceză, jocuri și cusături. În 1802 se aflau aici Marița clucerului Constantin Varlaam, iar în 1807 fiica lui Constantin Otetelișanu din Craiova¹⁵.

Un atestat eliberat pentru două eleve ale unei școli mânăstirești, poate chiar a ursulinelor, din Sibiu enumeră materiile din care au fost examinate: „*Domnișoarele au învățat toate regulile gramaticale ale limbii franceze, au făcut o lectură în această limbă și în italiană și fiecare a scris o scrisoare fără să fie prevenite asupra subiectului pe care examinatorul, abatele d'Eder, l-a propus la întimplare; aceste scrisori aveau bună ortografie și bune idei. Mai departe ele au repetat câteva sentențe morale, un rezumat al istoriei și geografiei, multe fabule, subiecte de tablouri. Au dat o explicație a folosirii și utilității științelor. Toate caracterele dogmelor filozofilor, multe*

anecdote grecești și versuri italiene, toate fără pedanterie și în prezența unor Doamne de calitate”¹⁶.

Tot în Transilvania, la Blaj, se deschide în 1816 o școală românească „pentru fetițele meseriașilor și negustorilor” de data aceasta condusă de Simion Streza, cantorul mânăstirii de acolo, „care le învăța buchile și scrisoarea”¹⁷.

În regiunea Blajului erau și școli sătești românești care numărau printre elevii lor și fete, după cum reiese din punctul 8 al hotărârii sinodului episcopesc din 1833: „*În fieștecare parohie, de nu e dascăl, prin cuernicul protopop împreună cu înșelegerea poporenilor, bărbat harnic să se rinduiască dascăl, carele de toamna până primăvara, pruncii și prunculele satului să-i adune în casa cea de școală, sau de nu e școală, și cu ceva greutate, în casa sa să-i învețe*”¹⁸.

Înființată pe la 1785, mai funcționa încă în 1860 școala sătească din Galați (Făgăraș), frecventată și de fete dintre care „*cele mai mărișoare învățau și gospodăria: pregătirea mîncărilor, lucru de mîină etc. de la lelea dascălița care, cînd lărmăluiau școlarii îi lovea în cap cu furca de torș și cu fusul*”¹⁹.

Rigori deosebite se arăta pentru înscrierea elevelor la Școala de fete din Năsăud, înființată în 1826, care nu fusese frecventată de fetele românilor: „*Drept aceea, toți acei ce au prunce frumusele cari în școala cea sătească au arătat cap bun de învățat și care părințe are puterea a le ține un an, doi la Năsăud, trimeată-le încoace unde să se învețe cele de lipsă, că de aici înainte fata care nu va ști lucrurile care se învăț la școala cea nemțească, nu va fi slobodă a se mărita după cel ce șă se fie preot sau după scriitorii, ea să poată fi doamnă*”²⁰.

Vîrsta de școală obligatorie pentru fete era între 6 și 12 ani, iar pentru băieți între 6 și 14 ani. Materiile de studiu erau încă predate după perceperea și aprecierea dascălilor. Erau școli, ca aceea din Mediaș de pildă, în care „*feciorași și fetișoare*” învățau mai multe materii. În 1853, cei 88 de elevi înscriși au avut ca materii: religia, istoria biblică, gramatica română, gramatica germană, gramatica latină, istoria românilor, geografia Transilvaniei, Aritmetica, versiuni din limba germană, cetire, scriere, calligrafie, inițieri din note muzicale²¹.

Dar aceste cazuri intrau în rîndul excepțiilor. Iată ce se consideră necesar să cunoască tinerele fete: „*limbele străine de astăzi, muzica instrumentală și vocală, zugrăvitul liniar, cetitul, scrisoarea, socotelile și cusutul*”, acesta din urmă fiind socotit „singurul meșteșug de ispravă trebuitor unei femei”. Datele sînt luate dintr-o carte tradusă din limba franceză²² de hatmanul Teodor N. Balș

care, în *Procuviutare*, considera că „*menirea bărbatului de Mentor femeii, îmi dă dritul și îmi impune îndatorirea de a ocroti și a povățui partea cea gingașă și delicată*”. Tot în cuprinsul acestei cărți el traduce din Molière, într-o savuroasă moldovenească, versurile care odinioară conțineau esența învățăturii femeilor:

„*Pre înțelept și bine părinții noștri zice
Că femeia nu trebuie cu mîntea a se-
ntrece*”

Și că-ndestul de învățat se socotește
Cînd ițarul din zăbon (ilic) ea osebește”.

Toate acestea au rămas însă în trecut. Odată cu elaborarea Regulamentului școlilor în 1833 s-a prevăzut înființarea învățămîntului elementar pentru fete în fiecare reședință de județ, iar la București a unui pensionat cu durata de studii de cinci ani. Călea spre învățămîntul superior se deschidea cu încetul și nu se va sfîrși încă secolul pînă cînd, din rîndul femeilor române, se vor ridica elemente ce vor îmbrățișa profesii întemeiate pe diplome universitare.

Livia BACĂRU

NOTE

1. Iorga, N. *Patronagiul literar al domniei Anca*. București, 1924, p. 2-3.
2. Iorga, N. *Scrisori de femei*. Vălenii de Munte, 1932, p. 5-6.
3. Idem, p. 9-12.
4. Gane, N. *Trecute vieți de doamne și domnișe*. Vol. 1. Iași, Junimea, 1971, p. 224.
5. Hasdeu, B.P. *Cuvenle den bătirni*. Tomul I. București, 1878, p. 172 (XXX. O scrisore de femeid).
6. Albu, Nicolae. *Istoria învățămîntului românesc din Transilvania pînă la 1800*. Blaj, 1944, p. 61.
7. *Pravila lui Vasile Lupu*. Iași, 1646, p. 92-93; *Îndreptarea legii*. Tîrgoviște, 1652, p. 108.
8. Albu, Nicolae. *Op. cit.*, p. 127.
9. Idem, p. 128.
10. Cantemir, Dimitrie. *Descrierea Moldovei*. București, Editura Academiei R.S.România, 1973, p. 373.
11. *Istoria artelor plastice în România*. Vol. 2. București, Meridiane, 1970, p. 85.
12. *Exemplarul în colecția de carte românească veche a Bibliotecii Centrale de Stat*. Cota C.R.V. 50 (nr. inv. 279047).
13. Cantemir, Dimitrie. *Op. cit.*, loc. cit.
14. Codrescu, Theodor. *Uricariul*. Vol. 7. Iași, 1886, p. 228.
15. Albu, Nicolae. *Istoria școlilor românești din Transilvania între 1800-1867*. București, Editura didactică și pedagogică, 1971, p. 164.
16. Atestatul în colecția de manuscrise a Bibliotecii Centrale de Stat, nr. inv. 2629.
17. Albu, Nicolae. *Istoria școlilor...* p. 25.
18. Idem, p. 29.
19. Idem, p. 163.
20. Idem, p. 164.
21. Idem, p. 199.
22. Gamond, G. *Despre îndatoririle femeilor și despre mijloacele cele mai nimerite ce ar putea sigurișci fericea lor*. Alcătuită în limba franceză de Doamna Gali Gamond. Tălmăcită de Teodor N. Balș. Iași, 1854, p. 133.

TENDINȚE ÎN BIBLIOTECONOMIA CONTEMPORANĂ

I. Structuri

Sesizând intensificarea, în ultimele două decenii, a programelor și măsurilor privind perfecționarea și compatibilizarea structurilor biblioteconomice, autorul prezintă principalele categorii de instituții bibliotecare existente în lumea contemporană: structuri primare (în general, monofuncționale), cu funcții aproape exclusive de conservare și diseminare; structuri medii (polifuncționale), dominate de relația conservare-diseminare; structuri complexe (multidimensionale), implicate direct în politica culturală și științifică națională. Este relevat caracterul adițional și cel al redimensionării din perspectiva ansamblului în evoluția structurilor.

Organizarea și conducerea bibliotecilor a traversat în prima jumătate a secolului al XX-lea o epocă de permanente remodelări și înnoiri pentru a se alinia, după al doilea război mondial, ritmului general de prefaceri care a antrenat cea mai mare parte a structurilor economice, sociale, științifice și culturale ale societății. Odată cu mai deplina punere în lumină a valențelor multiple pe care le au cartea — în primul rând — și celelalte forme de comunicare în determinarea progresului civilizației, prin intermediul unor noi trepte de creativitate și receptivitate umană la formarea cărora contribuie esențial, perfecționarea structurilor biblioteconomice s-a conturat din ce în ce mai limpede ca un obiectiv social major. În programele științifice și culturale elaborate în diverse țări, măsurile privind strategia cărții și a bibliotecilor urmăresc compatibilizarea structurilor din acest sector, astfel, încât ele să se integreze organic obiectivelor societății. La scară mondială, problemele bibliotecilor, ca instituții educative și formative în

același timp, preocupă permanent UNESCO. În *Carta cărții*¹ adoptată în 1971, document de o mare semnificație tocmai prin azeziunea unanimă pe care o concentrează, se precizează că „bibliotecile fac parte din resursele naționale”, iar „cărțile sînt indispensabile educației”. Implicațiile unor astfel de teze sînt generale, se răsfrîng asupra tuturor zonelor culturii.

De aceea, cea mai importantă tendință a biblioteconomiei contemporane se desprinde din acest efort integrator și este rezultatul unei profunde schimbări de optică cu privire la locul și rolul bibliotecilor în viața popoarelor.

Dar analiza concludentă a direcțiilor de dezvoltare pe care le urmează aceste instituții presupune o largă abordare interdisciplinară a celor mai importante aspecte ale structurii și activității lor. Domeniu aparent limitat, biblioteconomia fructifică în fapt cîmpuri multiple de manifestare umană, utilizînd în sfera sa cunoștințe din domeniul sociologiei culturii, psihopedagogiei, informației documen-

tare și management-ului, pentru a nu aminti disciplinele care concură la conservarea colecțiilor, organizarea spațiilor etc². Rezultat al unor confluente rodnice, știința modernă a organizării și conducerii bibliotecilor se deosebește fundamental de biblioteconomia conservatoare tocmai prin capacitatea sa de a prelua și adopta cele mai importante realizări din domeniul efervescente ale științei și tehnicii contemporane. Studiul evoluției structurilor și activităților infirmă vechea teorie a bibliotecii ca instituție închisată, inaptă de modernizare și furnizează argumente pentru a combate, de asemenea, cealaltă concepție, mai nouă, dar nu mai puțin greșită, a modernizării limitate, închise, neintegrabile.

Tot ansamblul de procese care se desfășoară în perimetrul comunicării găsește în bibliotecii un teren propice de desfășurare nu numai pentru că acestea concentrează masive impresionante de informații, ci și pentru că potențialul lor științific și formativ răspunde unor comandamente stricte ale epocii.

Orientările biblioteconomice actuale se detasează, uneori evident, alteori mai greu sesizabil, dintr-un cîmp de confruntări dominat, pe de o parte, de lupta dintre tradiție și inovație, care îmbracă aici forme deosebite — și, pe de altă parte, de falsa dihotomie dintre biblioteconomie și informarea documentară. Aceste orientări și tendințe s-au conturat mai clar atunci cînd evoluția spre modernizare a bibliotecilor a devenit mai dinamică, după ce valul exclusivist al mass-media a trecut, lăsînd în urmă nu numai deprinderi noi de informare, ci și o mai acută nevoie de a păstra cartea ca pe un bun peren, mijlocul cel mai adaptabil, tolerant și eficient de construcție intelectuală. Evoluția bibliotecilor a beneficiat astfel de diversificarea cîmpului informațional și s-a intensificat atît ca urmare a determinismului strict, a nevoii concrete de informații, cit și sub lumina unei concepții mai limpezi și mai largi privind locul lor în societate. „O bibliotecă azi este din ce în ce mai puțin un imobil, o colecție de cărți, o instituție izolată și din ce în ce mai mult un mijloc de comunicare, un rețea care transmite un mesaj sau o informație unui spirit sensibil și curios” afirma Herman Liebaers³ marcînd precis direcția de schimbare pe care s-au plasat aceste instituții. În același sens se pronunță Frank Jennings formulînd însă mai deplin, într-o sinteză antologică: „Biblioteca este mai mult decît un edificiu, o echipă de specialiști, un ansamblu de colecții. Ea este mai mult decît un ansamblu de metode și procedee, de bugete și consilii de administrație... În sens larg, biblioteca este spiritul

societății⁴⁴. Dar dobândirea acestui caracter reprezentativ presupune efort permanent de modelare a structurilor și de îmbogățire a funcțiilor astfel încât mecanismul încă rigid al bibliotecilor să devină flexibil. Lectura, studiul, informarea trebuie să beneficieze de toate facilitățile de cuprindere și profunzime pe care le permite procesul colectiv de organizare a comunicării și să se adapteze, în același timp, celor mai personale nevoi de selecție și ritm. Aceasta este finalitatea ideală, urmărită conștient azi în evoluția tuturor organismelor de informare indiferent de mijloacele de care dispun și de particularitățile acțiunii lor^{5,6}. Planificarea bibliotecilor face parte — ca un capitol important — din planificarea culturii și se realizează în multe țări prin instituții și mecanisme specifice^{7,8,9,10,12}. Astfel, evoluția structurilor biblioteconomice se supune unor criterii științifice, comparabile cu cele care guvernează dezvoltarea altor zone ale culturii și respectă norme a căror generalizare internațională constituie una din direcțiile de inițiativă ale UNESCO. Tendința normării trebuie corelată cu întregul proces de implicare a bibliotecilor în evoluția diferitelor domenii de activitate și mai ales cu noua optică formativă care domină azi în sfera largă a educației. Restructurarea ansamblului educativ în perspectiva educației permanente presupune antrenarea majoră a bibliotecilor și deci posibilitatea urmăririi mai exacte a parametrilor funcționali ai acestora¹¹.

Adoptînd o schemă simplă, construcțiile biblioteconomice contemporane ar putea fi dispuse în trei categorii, determinate de complexitatea funcțiilor.

A. *Structuri primare*, în general monofuncționale, în care partea covârșitoare a activității o constituie conservarea sau diseminarea. Structurile primare de conservare (biblioteci documentare, biblioteci arhivă) sînt din ce în ce mai puține în timp ce structurile primare de diseminare (biblioteci comunale, biblioteci orașenești reduse, biblioteci școlare, sindicale, unele biblioteci tehnice, bibliotecile mobile tip „bibliobuz” etc.) ocupă un loc important în politica lecturii și răspund unor largi necesități sociale de informare, culturalizare și documentare operativă.

B. *Structuri medii*, polifuncționale, dar dominate de relația conservare-diseminare. Ele cuprind secții specializate pe categorii de publicații, au sectoare de informare, coordonează uneori rețele de filiale, realizează, în general, un grad înaintat de reflectare a colecțiilor, dezvoltă servicii diverse pentru cititori, intră în relații de cooperare cu unități similare. Toate aceste activități se reflectă în structura în mod diferit de la o țară la alta

și de la unitate la unitate. Bibliotecile din această categorie (municipale, de învățămînt superior) au o evoluție dinamică, sînt receptive la nou. Mărirea colecțiilor, controlabilă încă, permite reorganizări și modernizări. Nivelul de dezvoltare a structurilor medii este determinant pentru stadiul biblioteconomiei dintr-o țară.

C. *Structuri complexe*, multidimensionale, implicate hotărîtor în politica culturală și științifică națională (biblioteci naționale, academice, mari biblioteci universitare). Au colecții multi-media, dispun de instrumente ample de reflectare, adesea cu caracter colectiv, întocmesc evidențe centrale, dețin depozit legal de publicații, canalizează servicii internaționale de schimb, împrumut etc., efectuează diferite activități de coordonare, asistență metodică, perfecționare profesională. În funcție de tradiția culturală a fiecărei țări structurile complexe au uneori caracter de unicat.

★

Observînd evoluția contemporană a celor trei tipuri de structuri se desprind cîteva criterii și repere determinante.

a. *Dezvoltarea structurilor biblioteconomice are caracter adițional*¹³. Altfel natura lor, cu necesitate mai stabilă decît în alte oștiri de activitate, cit și cerințele amplificării procesului de comunicare, pe baza dezvoltării colecțiilor de publicații, au determinat păstrarea, cu micșile deosebiri, și amplificarea continuă a cadrului de activitate conturat în etapele succesive de evoluție¹⁴. Odată cu organizarea rețelelor de biblioteci și mai ales după ce în ultimul deceniu, elemente de modernizare bazate pe tehnica electronică au fost implementate în această zonă a culturii, în evoluția structurilor biblioteconomice este evidentă o tendință de raționalizare și sistematizare din perspectiva ansamblului departamental sau național. Introducerea tehnicilor moderne permite formularea unor noi obiective. O parte din activitățile și structurile aferente pentru relații bine conturate în trecut ca achiziția, catalogarea, împrumutul etc. își pierd specificitatea pe măsura automatizării lor. Bibliotecile tind să se interconecteze cu unități centrale de automatizare, renunță la evidențe inutile și la prelucrarea inferioară a publicațiilor, restructurînd astfel vechiul cadru al activității. Noua treaptă de dezvoltare a bibliotecilor depinde tocmai de modalitățile de utilizare colectivă a resurselor.

b. *Raporturile dintre mișcarea biblioteconomică și mișcarea documentară sînt determinante pentru evoluția bibliotecilor*. Acolo unde legătura firească dintre cele două proceșe s-a reflectat în realizarea unor rețele unitare și chiar a unor instituții care

concentrează ambele funcții (în țările nordice, unele biblioteci din S.U.A. etc.), bibliotecile (structuri medii și complexe) s-au adaptat repede unei finalități documentare demonstrînd eficiența științifică și economică a concentrării și înlănțuirii activităților¹⁵. O bună parte dintre bibliotecile municipale românești, dar mai ales colecțiile universitare au trăit rodnic impactul informațional, acționînd ca niște adevărate centre de documentare, în cadrul cărora s-au îmbinat activitățile biblioteconomice tradiționale cu metodele analitice specifice informării¹⁶. Caracteristică, în ultimele două decenii, pe plan mondial, a fost însă disocierea bibliotecilor de unitățile de informare, fapt care a determinat numeroase activități paralele, risipă de energie și mijloace. Dominați de rațiuni administrative, unii cercetători au teoretizat o presupusă incompatibilitate organizatorică de alăturare a fluxului documentelor și fluxului informațiilor, ignorînd relația, indisolubilă în actuala etapă istorică, dintre purtătorii de informații și conținutul lor. Definînd simplist, Roger Meetham afirma că „o bibliotecă este o colecție de cărți însoțită de o listă de adrese ale acestora”¹⁷ în timp ce autorii unui lexic documentar, apărut în Franța, declarau deschis că biblioteca este „un organism a cărui funcție principală este achiziția, stocajul și împrumutul lucrărilor științifice și nu tratamentul informațiilor documentare propriuzise”¹⁸. Reflexul acestei teorii în evoluția structurilor bibliotecilor ar fi fost retrograd și păgubitor. Reacția practicii și teoriei biblioteconomice a fost concludentă. Serviciile de informare au devenit treptat o componentă importantă a structurilor medii și complexe, iar tratamentul analitic al documentelor s-a impus ca o condiție esențială a satisfacerii cerințelor cititorilor. Teoreticienii biblioteconomiei au subliniat cu insistență în ultimii ani simbioza celor două activități și necesitatea reconsiderării ansamblului biblioteconomic din perspectiva informării documentare^{19,20,21}.

c. *Structurile biblioteconomice trebuie să fie funcționale, unitare, și în deplin acord cu structurile culturale și științifice ale societății*.

Dezvoltarea istorică a bibliotecilor și cerințele care guvernează evoluția lor actuală nu reprezintă, decît în puține cazuri, direcții de continuitate. Structurile de azi, atunci cînd nu sînt de dată recentă, constituie rezultatul unor permanente contorsiuni și remodelări și păstrează încă numeroase semne ale stărilor anterioare în conținutul colecțiilor, formele de reflectare, tradițiile activității etc. Bibliotecile unor universități, de pildă, n-au trăit vreme îndelungată destinul școlii superioare, evoluînd aproape

independent și impunându-se prin valoarea colecțiilor, indiferent de relația acestora cu conținutul vieții universitare²². Adaptarea continuă la cerințele comunității ori instituției beneficiare constituie tendința cea mai activă și puternic modelatoare în dezvoltarea de azi a bibliotecilor. Acest imperativ integrator dă structurii funcționalitate și suplete, apropie bibliotecile de beneficiari²³. Modernizarea unei biblioteci universitare, de exemplu, trebuie pusă în relație obligatorie cu modernizarea universității. În practică, ritmul de înnoire din școlile superioare este mai viu decât cel al bibliotecilor. Urmărirea principiului integrării trebuie să conducă însă la evitarea acestor distorsiuni. Experiența arată că o universitate nu poate rămâne modernă cită vreme sistemul ei de comunicare, centrat pe bibliotecă, este învechit și greoi.

Una din dificultățile mari în calea perfecționării structurilor biblioteconomice o constituie lipsa de unitate în concepția organizatorică și metodologia activității componentelor unui sistem, ale unei rețele sau chiar ale unei unități modulate. Revenind la situația din învățământul superior din unele țări din Europa de vest, de pildă, trebuie remarcată izolarea bibliotecilor de secții și independența anarhică a bibliotecilor de cadre și laboratoare. Existența acestor „capele documentare” cum le-a numit M. Lefèvre slăbește potențialul documentar și de acțiune al bibliotecilor universitare²⁴. În această direcție organizarea bibliotecilor românești oferă un exemplu pozitiv de structuri unitare, compatibile și orientate în același sens. Așa cum subliniază numeroși autori, acest tip de structură reprezintă cadrul cel mai eficient de acțiune în actuala etapă²⁵.

Dar ceea ce jonează perspectiva clară în dezvoltarea bibliotecilor modulate este incertitudinea relației dintre filiale și unitatea centrală²⁶. Ignorând nivelul diferit de valoare a colecțiilor și de organizare a activității, determinat de vechea izolare a componentelor, aceste structuri nu-și valorifică pe deplin capacitatea de acțiune documentară. Se manifestă încă tendința accentuării caracterului istoric al colecțiilor filialelor și funcționează insuficient canalele de comunicare între acestea și unitatea centrală. Or, între ritmul filialelor și ritmul centralei ar trebui să existe diferențe care să confere ansamblului suplete și operativitate.

În sfârșit, între multele probleme pe care le pune evoluția structurilor, nu trebuie neglijat raportul dintre „zona

internă” și „zona publică” a bibliotecilor. Deși numărul publicațiilor continuă să crească, bibliotecile trebuie să-și dezvolte spațiile de relație, accesul cititorilor trebuie extins. Este una din convingerile care conduc mișcarea biblioteconomică mondială în ultimele decenii. Apariția sălilor cu acces liber la raft și a depozitelor permeabile este o dovadă elocventă. Dar procesul trebuie lărgit²⁷, iar reflectarea în structuri a acestui caracter deschis al bibliotecilor contemporane necesită o permanentă observare a locului lor în viața societății.

ION STOICA

BIBLIOGRAFIE

1. *.* Charla cărții. In: Revista bibliotecilor, 25, nr. 5, mai 1972, p. 299-302.
2. Clubarian, O.S. La science des bibliothèques en U.R.S.S. In: Bulletin des bibliothèques de France, 17, nr. 11, 1972, p. 461-481.
3. Liebaers, Herman. Le bibliothécaire, artisan de la lecture. In: Bulletin de l'Unesco à l'intention des bibliothèques, 26, nr. 3, 1972, p. 131-137.
4. Jennings, Frank. Les perspectives du livre en tant qu'instrument pédagogique. In: Perspectives, 2, nr. 12, 1972, p. 221-224.
5. Vallet-Gardelle, Marie-Claude. Documentation en psychologie sociale. In: Bulletin des bibliothèques de France, 15, nr. 6, 1970, p. 287-303.
6. Douglas, Varley. University library cooperation in tropical Africa. In: Libry, 15, nr. 1, 1966, p. 64-69.
7. Carside, Kenneth. L'organisation professionnelle des bibliothèques scientifiques. In: Travaux de l'Assemblée générale de F.I.A.B., Liverpool, 1971.
8. Denney, Etienne. Budget, planification, programmation dans les bibliothèques nationales et universitaires en France. In: Travaux de l'Assemblée générale de F.I.A.B., Liverpool, 1974.
9. Petina, Carlos Victor. La planification des services de bibliothèque. Paris, Unesco, 1974, 262 p.
10. Maloli, Marcello. Il piano di sviluppo delle scuole, le accademie e le bibliote-

che. In: Academie e biblioteche d'Italia, 35, nr. 4-5, 1967, p. 241-246.

11. Roux, Bernard. La formation permanente. Paris, Editions du Centurion, 1969.
12. Vlădescu, George. Planificarea și normarea activității bibliotecilor. In: Revista bibliotecilor, 23, nr. 11-12, nov, dec 1970, p. 703-707; 24, nr. 1, ian 1971, p. 34-39 și 24, nr. 2, feb 1971, p. 95-102.
13. Kazyzewski, Tadeusz. Nauka o bibliotecezy nauka o ksiazce podstawa wspolczesnego bibliotekoznawstwa. In: Przegląd biblioteczny, 38, nr. 2-3, 1970, p. 210-217.
14. Guttman, L.W. Learned libraries and the structure of academic libraries. In: Libri, 15, nr. 2, 1965, p. 159-167.
15. Häkli, Esko. Regroupement des centres d'information scientifique et des bibliothèques de recherche en Finlande. In: Bulletin de l'Unesco à l'intention des bibliothèques, 28, nr. 5, 1974, p. 270-273.
16. Stoica, Ion. Citeva probleme actuale ale biblioteconomiei românești. In: Probleme de informare și documentare, 6, nr. 12, 1972, p. 748-753.
17. Meetham, Roger. Informatique et documentation. Paris, Dunod, 1971, p. 63.
18. Gardin, N. și Levy, Fr. Lexique documentaire pour l'information scientifique. Marseille, 1969, p. 17.
19. Ranganathan, S.R. Documentation and Kurm-Avatar. In: Library science, 7, 1970, p. 301-313.
20. Shera J.H. Bibliothéconomie, documentation et science de l'information. In: Bulletin de l'Unesco à l'intention des bibliothèques, 22, nr. 2, 1968, p. 62-70.
21. Kunze, H. Biblioteknoe delo i informacija. In: Bibliotekovedenie i bibliografija za rubejom, nr. 27, 1968, p. 5-10.
22. Caravia, P. Universul informațional și universitatea. In: Studia bibliologica, vol. 3, partea a 2-a. Buc., 1969, p. 469-477.
23. Tăutu, Ioana. Biblioteca publică și integrarea ei în sistemul educației socialiste. In: Contemporanul, 25, 14 iulie, 1974, p. 8.
24. *.* Les bibliothèques universitaires. In: Bibliographie de la France, nr. 25, 1974, p. 595-605.
25. Dumas, Alban. Comment préparer les lecteurs à mieux utiliser les bibliothèques. In: Bulletin des bibliothèques de France, 29, nr. 4, 1974, p. 213-228.
26. Acher, W. Organisations probleme eines Hochschulbibliotheksystems. München - Berlin, 1972, 109 p.
27. *.* - La lecture publique en France. Rapport du Groupe d'étude. Paris, Documentation française, 1968, p. 11.

Așa începe drumul spre lectură: „A fost odată ca niciodată...”

A 40-A SESIUNE A CONSILIULUI GENERAL FIAB

Desfășurarea lucrărilor ultimei conferințe anuale a FIAB (Washington, D.C., 16-23 noiembrie 1974), axate pe tema „Planificarea națională și internațională în domeniul bibliotecilor”, a impus atenției bibliotecarilor din întreaga lume cîteva schimbări însemnate ce vor marca activitatea viitoare a Federației. Principala hotărîre în acest sens se referă la o nouă structură a Federației Internaționale a asociațiilor de bibliotecari. Sarcina discutării acestor noi structuri a fost încredințată grupurilor de lucru pentru dezvoltarea programelor și pentru statutele din cadrul FIAB, care vor supune sesiunii a 41-a a Consiliului general de la Oslo (9-16 august 1975) un proiect asupra noului configurații a Federației. Discuțiile pe marginea acestui proiect se vor încadra temei generale a Conferinței din acest an din Norvegia, „Vitorul cooperării internaționale în domeniul bibliotecar”.

În urma prezentării, în cadrul sesiunii de la Washington, a proiectului primului număr al publicației *IFLA Journal*, Conferința a aprobat editarea de către Federație a acestei noi reviste. Alături de articole de specialitate biblioteconomică, noua publicație oficială a FIAB va cuprinde o rubrică permanentă de știri, care va înlocui vechiul buletin *IFLA News*.

Ultima ședință plenară a Sesiunii a 40-a a Consiliului general a ales în funcția de președinte al FIAB pe Proben Kirkegaard, specialist danez de renume mondială, director al Școlii regale de biblioteconomie din Copenhaga. Noul președinte îl succede în această funcție pe dr. Herman Liebaers, care a fost ales președinte de onoare al Federației.

Dezbaterea ce au avut loc în cadrul ședințelor secțiilor și comitetelor, pe marginea unui număr însemnat de rapoarte și comunicări, au condus la o serie de recomandări privind dreptul de autor, aplicarea programului controlului bibliografic universal și asupra articolelor din periodice, tezelor, rapoartelor etc., cooperarea cu UNESCO și ISO (Organizația Internațională a standardizării) pe problemele catalogării și statisticii bibliotecare și programul editorial al FIAB. De asemenea, o serie de recomandări s-au mai referit la: consultarea secției FIAB pentru învățămîntul bibliotecar asupra înființării unei facultăți de științe biblioteconomice, arhivistice și ale informării în cadrul universității Internaționale a Națiunilor Unite; înființarea unui serviciu de împrumut internațional la Secția de împrumut a Bibliotecii britanice din Boston Spa (Anglia); organizarea programelor pentru țările în curs de dezvoltare pe baze regionale, în cooperare cu alte organizații.

O ultimă informație dată publicității în urma Conferinței de la Washington anunță sărbătorirea în 1977 a semicentenarului Federației Internaționale a asociațiilor de bibliotecari, eveniment ce va da prilejul unui bilanț cuprinzător asupra celor 50 de ani de activitate a organizației profesionale a bibliotecarilor din întreaga lume. ■ G. V.

seminar de biblioteconomie româno-sovietic

În a doua jumătate a lunii decembrie 1974, la Moscova, în organizarea Bibliotecii unionale „V.I. Lenin”, s-a desfășurat un seminar româno-sovietic de biblioteconomie, avînd ca subiect promovarea lecturii publice în mediul rural.

Deschis de N. Șihorsky, directorul Bibliotecii „V.I. Lenin”, seminarul a beneficiat de participarea unor cadre de conducere din direcția de specialitate a Ministerului Culturii al U.R.S.S., din Biblioteca unională și alte mari biblioteci sovietice, a unor cercetători și bibliotecari din Biblioteca Saltikov-Schedrin din Leningrad, din Biblioteca centrală de agricultură din Moscova, din biblioteci publice regionale și rurale. Din țara noastră, la acest seminar, au participat Ion Cioltoș din C.C.E.S. și Al. Lupu din B.C.S., care au prezentat și două referate. Primul a înfățișat mai pe larg problemele actuale ale lecturii publice din mediul rural de la noi, cel de-al doilea s-a referit la centrele experimentale ale acțiunii cultural-educative, ca mijloc de studiere și promovare a lecturii publice, la sat.

La rîndul lor, gazdele au prezentat în detaliu considerațiile teoretice, ca și aspectele concrete ale procesului de perfecționare a rețelei de biblioteci din mediul rural, prin centralizarea serviciilor în slujba lecturii și studiului, unificarea resurselor diferitelor subsisteme bibliotecare (de stat, școlare, școlare etc.); coordonarea achizițiilor, intensificarea și optimizarea împrumutului interbibliotecar, crearea instrumentelor de informare bibliografică etc.

Între altele, am reținut ca deosebit de valoroasă experiența Bibliotecii centrale de agricultură, pe linia integrării sale în sistemul de cercetare și documentare de profil și al aportului pe care-l realizează în informarea cadrelor tehnice din colhozuri și sohozuri, prin intermediul bibliotecilor publice rurale. De altfel, preocuparea pentru realizarea unor legături funcționale cu caracter permanent, de sistem, între bibliotecile publice de toate categoriile și bibliotecile specializate în scopul satisfacerii nevoilor de informare a cadrelor de specialitate din localitățile urbane mici și a celor din mediul rural constituie un element principal al programului de optimizare a rețelei, preconizat de forurile de resort din Uniunea Sovietică. Pentru delegații români, dezbaterile din cadrul seminarului au continuat cu discuții fructuoase la Direcția bibliotecarilor din Ministerul Culturii al U.R.S.S., în serviciile de sociologie bibliotecară și de metodologie din Biblioteca „V.I. Lenin”, la Biblioteca centrală de agricultură și la Biblioteca rațională din Liubertz. Aici au fost abordate probleme de metodologie în cercetările sociologice de teren, tehnicile de lucru și instrumentele folosite, modalitățile de completare curentă a colecțiilor bibliotecarilor mici, profilarea unor serii editoriale destinate bibliotecilor pentru lucrări de mare interes și livrarea acestora în comandă fermă după o prealabilă prelucrare biblioteconomică etc. Vădînd un interes deosebit pentru realizările din țara noastră în domeniul educației permanente, pentru programul ideologic al partidului și aportul bibliotecilor la transpunerea în viață a acestui program, bibliotecarii din Uniunea Sovietică cu care ne-am înîntîlnit, au fost unanimi în aprecierea că seminarul de la Moscova a prilejuit un larg și util schimb de idei și de experiență, contribuind la o mai bună cunoaștere a dezvoltării biblioteconomiei în cele două țări. ■ A. I.

Cea de-a 80-a aniversare a creării Federației Internaționale de documentare (FID) va fi marcată anul acesta de un simpozion internațional organizat la Bruxelles, între 30 septembrie și 2 octombrie, de către Asociația belgiană de documentare. Tema simpozionului — „Proiectarea sistemelor de informare pentru dezvoltarea social-economică. Retrospectivă și perspective”.

A fost anunțată data tinerilor celui de-al 38-lea Congres al FID: 21-25 septembrie 1976. Prevăzută să aibă loc în capitala Mexicului, congresul va avea ca temă „Programele de informare și documentare în țările în curs de dezvoltare”.

Cursuri de vară UNISIST/FID/ FIAB.

Un stagiu de 4 săptămîni va inaugura în acest an (6 iulie — 1 august) un nou program internațional de perfecționare în metodele moderne de informare, datorat cooperării între UNESCO (prin UNISIST — Sistemul mondial de informare științifico-tehnică), FID și FIAB. Cursul va avea loc în Anglia, la Universitatea din Sheffield, și vizează inițierea participanților în inovațiile și practicile moderne introduse în sectorul informării și al biblioteconomiei. (Bull. UNESCO bibl., 28, nr. 6, nov-dec 1974).

Al IV-lea Congres Internațional de reprografie și informare va avea loc anul acesta, între 13 și 17 aprilie, la Hanover (R.F. Germania), în cadrul Tîrgului internațional. Ordinea de zi a congresului înscrie două teme principale: tehnica aplicațiilor și aspectele științifice ale reprografiei. (FID News Bull., 24, nr. 12, dec 1974)

lucrări de specialitate

Biblioteca Județeană Bacău. BIBLIOGRAFIA JUDEȚULUI BACĂU — 1972. Bacău, 1974. 286 p.

Volumul apărut la sfârșitul anului trecut continuă bibliografia locală băcăuană elaborată de biblioteca județeană, fiind al treilea, după cele pe 1970 și 1971, din seria tomurilor anuale apărute până în prezent. Întocmit, în cadrul serviciului bibliografic, de către V. Doniț și I. Paraschiv, ultimul volum aduce și o bogată informație într-un ansamblu de referințe asupra vieții social-politice, economice, științifice și cultural-artistice a județului Bacău în anul 1972. Sînt inserate, în totalitate, 2584 de înregistrări — descrieri siglațate, parțial adnotate — ale unor cărți, capitole de lucrări și articole de periodice. În ce privește conceptul de bibliografie locală, cuprinderea, alături de materiale referitoare la diferitele aspecte ale vieții județului, și a operelor literare, artistice și științifice create de autori legați de județul Bacău prin origine, ca și prin activitatea lor actuală (indiferent de locul nașterii) indică urmarea unui criteriu acceptat aproape în general de către bibliotecile noastre județene editoare de bibliografii locale.

Sacrificînd consecvența schemei fixate în primul volum (pe 1970) în favoarea unei evidențieri mai adecvate, sistematizarea tematică a materialului bibliografiat este făcută de această dată în 6 mari diviziuni — A. Viața politică și socială (cu 9 capitole); B. Economie (7 capitole); C. Învățămînt. Cultură. Sport. Turism (3 capitole); D. Artă (5 capitole); E. Literatură (2 capitole) și F. Viața științifică (6 capitole) —, considerîndu-se oportuna despărțirea, în diviziuni separate, a artei de literatură (cele două materii formau o singură diviziune în schema inițială). În funcție de cantitatea și specificul materialului înregistrat, sistematizarea este adăscită printr-un număr variabil de subcapitole și diviziuni ale acestora, în scopul creșterii operativității în consultarea lucrării, în regăsirea informațiilor.

În de acord cu organizarea riguroasă științifică și clară a materialului cuprins în bibliografie, volumul prezintă un element care, dincolo de informația utilă adusă, are darul de a apărea, cel puțin la o privire sumară, curios și de a crea nedumerire. Este vorba de „Micul dicționar enciclopedic”. Întîlnit în sumar sub forma unui capitol aparte astfel intitulat, „Micul dicționar enciclopedic” nu este altceva decît ultima înregistrare (poziția 2584) din diviziunea „Viața științifică” referitoare la volumul apărut în 1972 în Editura enciclopedică română. Ne lămurim apoi treptat și asupra subdiviziunilor acestei referințe, „Personalități” și „Localități”, care trimit — repetăm, util ca informație — la paginile din „Micul dicționar enciclopedic” în care sînt prezentate 27 de perso-

nalității de origine băcăuană și localitățile de pe cuprinsul județului.

Depășind acest punct, volumul își recapătă certe calități informaționale, indicele de persoane, indicele de localități, întreprinderi și instituții și lista periodicelor bibliografiate și a prescurtărilor folosite întregind înuta științifică a instrumentului elaborat de biblioteca băcăuană. Adăugînd acestora observația ce ne-o impun condițiile grafice excelente în care a apărut, volumul pe anul 1972 al bibliografiei locale a județului Bacău se recomandă singur unui cerc larg de beneficiari, interesați în cunoașterea sub multiplele sale aspecte, a vieții noi de pe meleagurile acestui colț de țară. Munca și pricepera realizatorilor, închise între scoarțele lucrării, își vor găsi astfel răsplata prin cele mai bune aprecieri. ■ I. M.

BIBLIOGRAFIA PRAHOVEI (Selectivă și adnotată). 1971, 1972. Autori: Marian Chirulescu, Ștefan Năstăsescu și Constantin Popovici. Redactor coordonator: Gheorghe Maxim. Ploiești, Biblioteca Județeană „N. Iorga”, 1973, 1974. Vol. 1. 460 p.; vol. 2. 276 p. (multigr.)

Evitînd materialele de interes efemer, autorii au optat pentru o bibliografie selectivă, reținînd cu precădere materiale de sinteză privitoare la trecutul și dezvoltarea actuală a județului, materiale despre Prahova prezentînd un deosebit interes, dar și scurte informații (mai ales din presa locală) care semnaleză lucruri importante cum ar fi: punerea în funcțiune a unor obiective industriale, realizarea unor invenții sau inovații, începerea sau terminarea unor construcții de interes economic și social-cultural. Parcurgerea celor două volume (primul conținînd referințe bibliografice asupra materialelor publicate în 1971, iar al doilea asupra celor publicate în 1972) evidențiază nivelul științific la care s-a realizat lucrarea: selecție riguroasă a informațiilor, organizare judicioasă a materialului înregistrat, descrieri corect redactate, adnotări precise și pentru optimizarea accesului la informații, trîmțeri încușate în corpul bibliografiei și un aparat auxiliar constituit din indice de nume, indice geografic, indice de întreprinderi, instituții, organizații, societăți și asociații.

Printr-o muncă atentă și sistematică de cercetare și depănare a informațiilor referitoare la viața județului, autorii au reușit să pună în lumina un vast material documentar: pentru anul 1971 au fost cercetate (în afara lucrărilor apărute în volum) 64 de publicații periodice, numărul înregistrărilor ridicîndu-se la 2331, pentru 1972 au fost consultate 70 de publicații periodice, reținîndu-se în total 1640 de informații, diminuarea volumului acestora putînd fi explicată prin creșterea gradului de selectivitate.

În structura tematică a materialului bibliografiat, autorii s-au orientat după sistemul clasificării zecimale, ca și după modelul oferit de *Bibliografia R.S.R.*, adecvate la cerințele și scopul bibliografiei locale, cu accent pe evidențierea ramurilor și sectoarelor economice dezvoltate în județul Prahova.

Unele rezerve pot fi totuși formulate. Astfel, deși există un capitol *Învățămînt, cultură și artă, știință* (cu subcapitolele *cunvenite*), *Științele naturii*, *Medicina* se constituie într-un capitol de sine stătător, amplasat la distanță de patru capitole. De asemenea, nu ni se pare prea fericită gruparea în același capitol a etnografiei și folclorului cu istoria și a sportului cu geografia, chiar dacă între acestea din urmă există ca liant „turismul”. Menținîndu-se în linii generale o structură unitară de la un volum la altul, se remarcă, în detaliu, anumite inconsecvențe, unele greu de înțeles. Astfel, dacă în volumul pe 1971 *Județul Prahova în literatură* constituie, firesc, subcapitol la *Literatură. Lingvistică*, în volumul pe 1972 acesta devine un capitol de sine stătător, situat la sfârșitul lucrării, după *Științele naturii. Medicină*.

În cadrul diferitelor capitole, referințele au fost organizate în ordinea alfabetică a numelor de autori sau a titlurilor cărților și articolelor anonime.

Prin natura materialelor selectate și comunicate, prin accentul pus pe cercetarea și bibliografierea presei locale (inclusiv reviste școlare), *Bibliografia Prahovei* se situează într-un raport de complementaritate față de *Bibliografia R.S.R.*, constituind un instrument de documentare de mare interes și utilitate pentru multe categorii de beneficiari ai informării curente, în diferite domenii de activitate. ■ I. T.

UN NOU INDICE BIBLIOGRAFIC PENTRU PERIODICE IEȘENE

O nouă lucrare completează această listă. Este vorba de un indice bibliografic consacrat ziarelor *Moldova liberă* și *Lupta Moldovei* pe anii 1944—1947 (Iasi, 1974. 1080 p. lito). Apărut sub egida Institutului de studii istorice și social-politice de pe lângă C.C. al P.C.R., Filiala Iași și a Bibliotecii centrale universitare „M. Eminescu”, ampla bibliografie constituie un valoros instrument de informare pentru istoria contemporană a țării, acoperind, prin tematică și informație, nu numai zona Iașului și a Moldovei. Atenția bibliografulor s-a îndreptat spre această publicație avînd în vedere poziția ei de continuatoare a presei democratice, progresiste și comuniste ieșene din anii grei ai ilegalității, publicație care sub îndrumarea organelor de partid s-a aliniat zărelor de avangardă apărute după Eliberare. În același timp s-au avut în vedere necesitățile stringente de documentare care există astăzi în legătură cu studierea istoriei contemporane, cu studierea amplei activități desfășurate de organizația locală a P.C.R. pentru refacerea economică, socială a Iașului, pentru ștergerea urmărilor războiului, pentru mobilizarea maselor în vederea sprijinirii războiului antihitlerist. Sub acest aspect bibliografia reprezintă o adevărată monografie istorică a anilor 1944—1947.

Intenționînd un instrument de orientare în conținutul ziarului, indexul a fost structurat în șapte capitole, potrivit tematicii majore adoptată de redacție: 1. Situația Moldovei și a Iașului. Urmările războiului; 2. Clase sociale. Categori și pătri sociale. Lupta de clasă; 3. Partide și organizații politice (P.C.R., P.S.D., F.U.M. etc.); 4. Problemele politice ale perioadei (Aparatul de stat, Aspectele politice ale reformei agrare, Alegerile parlamentare, Unificarea mișcării muncitorești, Armata, Oaspeți de seamă etc.); 5. Problemele economice ale perioadei (Refacerea, Seceta, Industria, Agricultură etc.); 6. Probleme culturale. Învățămînt. Sănătate; 7. Mobilizarea tuturor forțelor pentru sprijinirea războiului antihitlerist. „Totul pentru front, totul pentru victorie”.

După cum se vede, structura materialului a urmărit o linie monografică, în intenția alcătuirii (coordonatori științifici: Valeria Potop și Lidia Gavrilescu) indicele fiind „un bun punct de plecare pentru valoroase lucrări privind istoria revoluției democrat-populare din țara noastră, aspectele ei concrete din Moldova și Iași” (p. 8).

Bine ales, dacă ne gîndim la scopul bibliografic, criteriul de ordonare a materialului selectat este cel cronologic, astfel încît dezvoltarea unei probleme poate fi urmărită de-a lungul unui an, al unei luni.

Unele observații ar fi de făcut în legătură cu economia lucrării și cu schema adoptată pentru descrierea materialului. Am sugera astfel că ordonarea notelor bibliografice după clasificarea zecimală ar fi adus un plus de informație. De asemenea, s-ar fi simțit nevoia unor indici pe materii și pe autori, ca și pe instituții.

Evident, aceste observații marginale nu umbresc cu nimic calitățile certe pe care le

are noua lucrare bibliografică. Rod al colaborării cu Filiala Iași a Institutului de studii istorice și social-politice de pe lângă C.C. al P.C.R., ea se înscrie între realizările meritorii ale B.C.U.-Iași, fiind editată în preajma împlinirii a 30 de ani de la apariția ziarului *Moldova liberă*. Acest eveniment a fost aniversat la Iași în mod deosebit, prilej cu care a fost evidențiat faptul că ziarul „s-a înscris încă de la apariția sa, cu toată energia, în frontul presei comuniste, contribuind, de-a lungul întregii perioade de 30 de ani, cu competență și dăruire, în înfăptuirea înaltelor teluri socialiste ale poporului român” (Din „Salutul Biroului Comitetului Județean de partid și al Comitetului executiv al Consiliului popular al județului Iași”, apărut în „Flacăra Iașului” din 22 septembrie 1974). ■ LIVIU MOSCOVICI

MUZICĂ ȘI MUZICIENI. Bibliografie de recomandare. Cu un „Cuvânt înalt” de prof. univ. George Pasen. Iași, Biblioteca „Gh. Asachi”, 1974. 85 p. (Clubul „Prietenii muzicii”).

La seria de bibliografii de recomandare editate în ultimii ani de Biblioteca „Gh. Asachi” sub titlul generic „100 de cărți despre...”, se adaugă o nouă lucrare, menită să aducă în atenția iubitorilor de muzică din Iași o parte din fondul de literatură muzicală (teorie și estetică, istoria muzicii, studii monografice, memorii etc.) din colecțiile bibliotecii. Răspunzând unor interese diverse, lucrarea a fost structurată în următoarele capitole: *Pași spre muzică; Descriind tainele muzicii; Pagini din istoria muzicii universale; Muzica românească de-a lungul timpurilor. Compozitori și interpreți.* Din păcate, autorii (Geta Huțanu și Liviu Moscovici), optind pentru ordonarea materialului bibliografic în cadrul capitolelor

după criteriul alfabetic, l-au aplicat autorilor și nu muzicienilor, ceea ce îngreuează consultarea. (Poate criteriul cronologic ar fi fost mai indicat pentru capitolele de istorie a muzicii...) Oricum, un index alfabetic în aparatul auxiliar ar fi dat un plus de funcționalitate acestei lucrări, de un interes incontestabil.

Bibliografia este întregită cu o listă a discurilor achiziționate de bibliotecă în cursul anului 1973 (alcătuită de Elena Bodor).

Postfața — cu valoare informativă — face o succintă prezentare a activității Clubului „Prietenii muzicii” care funcționează de peste 15 ani pe lângă Biblioteca „Gheorghe Asachi”, contribuind cu mijloace specifice la educația muzicală a publicului. ■ I. T.

Vsesoluznala Knjžnala Palata. PE-CIAT' SSSR V 1973 GODU. Statisticeskii sbornik. PRODUȚIA DE TIPAR A U.R.S.S. ÎN ANUL 1973. Culegere statistică. Moskva, Izdatel'stvo „Statistika”, 1974. 200 p.

Între scoarțele volumului apărut la sfârșitul anului trecut se găsește de fapt cartea de vizită a celui mai mare editor din lume. Numărul impresionant al cărților și broșurilor, al periodicilor și al altor produse de tipar ce apar în fiecare an în U.R.S.S. situează de mai multă vreme statul sovietic în fruntea țerărilor mondiale a producătorilor de acest fel. Și în 1973, așa cum indică amplitudul tabloului statistic cuprins în volumul pe care îl prezentăm, producția sovietică de tipar ocupă aceeași poziție de frunte la scara întregii lumi. Iată pentru exemplificare câteva cifre privind producția de tipar pe întreaga Uniune Sovietică în 1973: cărți și broșuri — 80 172 de titluri, în 1 529 305 000 de exemplare; hărți — 616 titluri, în 45 016 000 de exemplare; note muzicale — 1 671 de titluri, în 18 144 000 de exemplare; reviste — 1 268 de titluri, în 2 298 877 000 de exemplare; buletine — 3 077 de titluri, în 697 523 000 de exemplare; ziare — 7 973 de titluri, în 35 324 930 000 de exemplare.

Lucrarea, confirmând fără nici o excepție, subtitlul „culegere statistică”, este alcătuită dintr-un număr de 64 de tabele statistice de dimensiuni foarte diferite. Din „tehnică” prezentării datelor, trei elemente rețin în mod deosebit atenția: sistematizarea riguroasă a conținutului tabelelor — mai întâi, în două mari categorii, distingând producția la nivel unional și cea a fiecărei republici socialiste sovietice, apoi, în cadrul acestora, pe categorii de publicații; raționalizarea strictă a rubricilor „pe verticală”, în funcție de conținutul fiecărei tabel în parte; elasticitatea rubricilor pe orizontală, în scopul de a permite comparații cu ani anteriori (ori de câte ori conținutul o cere). Consultarea unui astfel de instrument, adevărat ghid în masivul de informații statistice, este lesnicioasă și operativă.

Utilitatea anuarului statistic al unei producții de tipar impresionante sub raportul diversității și al cantității nu mai trebuie demonstrată. Se cere doar subliniat, dincolo de valoarea sa informativă (prin înregistrare), caracterul activ, de mijloc de control și reglare a mecanismului producției de tipar pe care îl prezintă culegerea statistică pe anul 1973, lucrare-model pentru publicațiile de acest tip. ■ L. M.

fișier

fișier

Sève, Lucien. MAXISMUL ȘI TEORIA PERSONALITĂȚII. Buc., Editura politică, 1974. 508 p. (Idel contemporane).

Lucrarea constituie o încercare (prima de o asemenea anvergură în literatura marxistă) de a fundamenta, în sistemul de referință epistemologic al materialismului dialectic și istoric, o psihologie a personalității și o teorie a subiectivității umane. „Scopul acestei cărți — spune autorul — este de a contribui... la deschiderea largă a dezbaterilor actuale” cu privire la teoria personalității, din perspectiva metodologică și cu aparatul conceptual al filozofiei marxiste.

În vederea realizării acestei intenții programatice, Lucien Sève abordează probleme filozofice de interes major, ca: raportul dintre epoca de tinerțe și cea de maturitate în opera lui Marx și Engels (autorul accentuând îndeosebi elementele de continuitate și criticând teza althusseriană cu privire la „tăietura epistemologică”); corelația dintre ideologie și umanism (autorul argumentând valoarea umanismului teoretic marxist; raportul individ-societate; problema „esenței umane” în contextul determinării trebuințelor culturale de către practica social-istorică etc. Concepția marxistă asupra omului este, după opinia autorului, nu o problemă de strictă specialitate, ci „un aspect esențial... o problemă centrală pusă de toți cei care reflectează asupra semnificației marxismului: problema raportului... între conținutul umanist și caracterul științific”.

Pe lângă abordarea pozitivă (în care Lucien Sève aduce contribuții originale și semnificative, raportându-se explicit la achizițiile științelor umane și sociale contemporane: sociologia, psihologia, antropologia culturală, lingvistica, psihologia socială etc.), lucrarea se distinge prin combativitatea ei ideologică, printr-un pronunțat spirit polemic. Autorul se delimitează permanent de pozițiile spiritualiste (de genul personalismului), de structuralismul doctrinar reducionista, de existentialism (cu referiri nuanțate la varianta sartriană), cit și de unele puncte de vedere din literatura marxistă (L. Althusser, A. Schaff etc.).

Lucrarea argumentează mai întâi necesitatea întemeierii unei psihologii a personalității, a unei teorii a subiectivității umane, pentru ca apoi să demonstreze posibilitatea realizării acesteia numai în cadrul filozofiei marxiste, cu alte cuvinte din perspectiva materialismului, „printr-o situare pe un teren al vieții reale, al activității materiale” și a dialecticii, „care a descifrat secretul genezei istorice a conceptului de om abstract, explicând la rîndul său... categoriile de MUNCĂ, TREBUIȚĂ, INDIVID”.

Teoria umanismului marxist este analizată și aprofundată printr-o permanentă „deschidere” spre practica socială contemporană și spre achizițiile științelor sociale și umane. Totodată se încearcă o valorificare adecvată

A. Renoir: „Cititoare”

a „filozofelor“ teoretice și problematice cuprinse în principalele opere ale clasicii marxismului, începând cu *Manuscrisele economico-filozofice*, trecând (cu o insistență specială) prin *Capitalul* și ajungând la lucrările lui V.I. Lenin. Intemeierea umanismului, ca teorie, în cadrul filozofiei marxiste, apare ca un corolar al modului în care L. Sève înțelege statutul materialismului istoric.

Lucrarea lui L. Sève reușește să argumenteze în ce sens marxismul depășește umanismul *speculativ* și poate fi calificat drept *umanism științific*, antropologia sa filozofică permițând științei să ajungă pînă la esența umană. Înălăturând „concepția empiristă asupra științei și cea idealistă asupra esenței”, realizând „trecerea la concepția asupra esenței reale”, implicit „trecerea la o concepție istorică asupra acestei esențe”, antropologia marxistă apare pentru L. Sève ca o „știință a dezvoltării oamenilor, indivizii fiind angrenați în procesul de reproducere a raporturilor sociale”. Ca atare, implicând o teorie adecvată a raporturilor sociale, articulată organic cu o teorie a personalității, elaborată din perspectivă filozofică printr-un permanent „dialog cu științele umane particulare, „marxismul — demonstrează L. Sève — este umanism științific” intrucit „el este o știință a istoriei coincinzând cu știința omului”.

Cartea lui Lucien Sève oferă sugestii incitante pentru dezbaterile problematice omului; este o lucrare ancorată în contemporaneitate, interesantă prin tematică și argumentare, prin angajarea în marile confruntări ideologice ale zilelor noastre și prin perspectivele pe care le deschide pentru elaborarea unei teorii filozofice de mare amplitudine asupra personalității umane. Ea probează virtuțile teoretice și metodologice ale gândirii marxiste, locul ei central în filozofia contemporană. ■ S. SERGIU

CONTRIBUȚII LA DEZVOLTAREA PROBLEMELOR TEORETICE ALE ECONOMIEI SOCIALISTE. Vol. 3. Buc., Editura politică, 1974. 480 p. + 1 pl.

Pentru a veni în sprijinul cititorilor, specialiști în problemele economice — teoretice și practice —, Editura politică și-a propus să facă o selecție din punctele de vedere exprimate de economiștii români în cadrul principalelor dezbateri consacrate economiei socialiste începând din 1968 și împreună cu unele materiale inedite să le publice în volume distincte. Pînă în prezent au văzut lumina tiparului trei volume.

În primul volum (apărut în 1969), un mare număr de cercetători, cadre didactice și specialiști și-au confruntat punctele de vedere cu privire la: cercetarea științifică economică în lumina cerințelor actuale, acumularea și consumul, corelația dintre grupa A și grupa B, acțiunea legii valorii în economia socialistă, folosirea rațională a forței de muncă, stimulentele materiale și morale în economia națională.

Volumul al doilea (apărut în 1971) debutează cu trei studii ample de interes teoretic general, care scot în evidență realizările importante obținute de poporul nostru în dezvoltarea societății: progresul economic al României socialiste, participarea României la cooperarea economică și tehnică internațională, societatea socialistă și cerințele conducerii sale științifice. În continuare, volumul cuprinde o selecție din principalele dezbateri științifice ce au avut loc în perioada respectivă: Lenin și economia contemporană, trăsăturile societății socialiste multilateral dezvoltate, centralele industriale, prețurile cu ridicata, problemele teoretice și practice ale productivității muncii, probleme ale utilizării matematicii și informaticii în economie.

Volumul al treilea (apărut în 1974, în cinstea Congresului al XI-lea al Partidului Comunist Român) înmănunchează o sinteză a principalelor dezbateri științifice, orga-

zate în ultima perioadă, care abordează o largă problemă de mare actualitate pentru etapa actuală de dezvoltare a țării noastre. În acest sens remarcăm ampla dezbateră științifică privind „modernizarea structurii economiei Românești” în care ipotezele, ideile, soluțiile concepute, prezentate, susținute de participanți, prin bogăția de argumente, prin confruntarea avantajelor și dezavantajelor lor pentru diferite sectoare de activitate sau pentru economia națională în ansamblul său, pot prezenta un mare interes pentru toți cei ce se preocupă de realizarea unor modele de prognoză economică.

Corelația dintre fondul de acumulare (dezvoltare) și fondul de consum reprezintă o problemă de mare importanță pentru dezvoltarea accelerată a economiei naționale. (Problema a fost abordată de un mare număr de specialiști — pe marginea lucrării prof. univ. dr. Emilian Dobrescu *Corelația dintre acumulare și consum*, apărută în Editura politică în anul 1971 —, făcându-se și unele sugestii și observații privind perfecționarea modelelor de corelație, elaborarea și testarea unor noi variante ale modelelor examinate.)

Dezbaterile privind integrarea balanței legăturilor dintre ramuri în lucrările de fundamentare a planului și în sistemul informațional statistic reflectă preocupările specialiștilor din țara noastră pentru valorificarea multilaterală a posibilităților oferite de elaborarea balanței legăturilor dintre ramuri pe anul 1970, măsurile ce se impun în acest domeniu în condițiile dezvoltării și modernizării economiei noastre naționale.

Legea privind dezvoltarea economico-socială planificată a României statuează sarcinile, obiectivele și modul de organizare a planificării teritoriale în etapa fauririi societății socialiste multilateral dezvoltate. În dezbaterile privind planificarea teritorială a dezvoltării economico-sociale s-au făcut propuneri interesante privind organizarea „acestei activități, noile raporturi dintre organele centrale și cele locale, metodologia de planificare și modul de lucru dintre organele centrale de sinteză și cele teritoriale etc.

Volumul mai cuprinde dezbaterile privind „procesul de integrare în agricultură”, „dimensiunea economică optimă a întreprinderilor industriale”, „utilitatea apariției metodelor și tehnicilor de marketing în economia noastră”.

Remarcăm în mod deosebit ultimul capitol al volumului — „probleme ale elaborării schemei generale a indicatorilor economico-sociali” — în care se prezintă „pentru prima dată integrarea indicatorilor economico-sociali într-un sistem unitar.

Însumind sinteza celor mai reprezentative dezbateri științifice din ultimii ani, ale economiștilor din România, cele trei volume apărute sub titlul *Contribuții la dezbaterile problemelor teoretice ale economiei socialiste* aduc în prim plan opiniile și propunerile legate de problemele esențiale, teoretice și practice, ale politicii economice a partidului și statului nostru, ale dezvoltării forțelor de producție și a relațiilor de producție, ale perfecționării formelor, metodelor și mijloacelor de organizare, conducere și planificare a economiei naționale, constituind un pas înainte în adncirea bazelor științifice ale economiei politice a socialismului.

Ceea ce caracterizează materialele incluse în volum este spiritul novator al confruntărilor de opinii, de idei, modul în care sint dezbătute problemele. Prin conținutul și maniera de abordare a problemelor, aceste dezbateri contribuie la fundamentarea științifică a liniilor de dezvoltare a economiei naționale, la creșterea nivelului calitativ al întregii activități economice.

Volumul apărute constituie un instrument de lucru util în primul rînd cadrelor ce predau economia politică, economiștilor, studenților facultăților de economie, dar și tuturor celor care se ocupă de problemele economiei socialiste. ■ MIRCEA ȘERB

CONTRIBUTII LA DEZVOLTAREA

ISTORIA ROMÂNILOR

Dedicată — după cum arată autorii — „fiilor poporului român care și-au dat viața pentru unitatea națională, liberale și dreptate socială” și proiectată în 8 volume, această lucrare își propune să prezinte istoria patriei din cele mai vechi timpuri pînă azi. Primul volum, bine ilustrat și încheindu-se la o „piatră de hotar” a acestei istorii — întemeierea statelor românești — accentuează asupra unui proces fundamental al etnogenezei poporului nostru. O carte pentru noi toți, urmași de urmași ai celor care au luptat pentru a fi și a rămîne aici, ca români.

ROMÂNIA
Ghid-atlas al monumentelor istorice

Un baedeker în adevăratul sens al cuvîntului. Pentru turist și, poate, chiar pentru călătorul de ocazie, un mai mult decît necesar „punct de informare și orientare”, cu avantajul esențial de a fi un libret de date... la purtător. Gruparea geografică (realizată și cartografic) a obiectivelor cultural-istorice este completată, firește, cu numeroase ilustrații, care pot servi ca „semne de recunoaștere”.

Dacă ne permiteți, o numim — fiindcă se poate și, mai ales, fiindcă merită — o *carte a lutului*, a lutului românesc, devenit, prin mină și suflet de artist de cele mai multe ori anonim, obiect pentru viața cea de toate zilele și istoria cea de toate timpurile, argument de civilizație și cultură autohtonă. Conceptul, în primul rînd, ca lucrare aplicată asupra originalității olăriei românești tradiționale, albumul constituie, totodată, un studiu de artă comparată care, în mod expres, continuă celebra monografie a lui David Talbot Rice — apărută în urmă cu cîteva decenii — despre ceramica bizantină, prin valorificarea descoperirilor ulterioare acestui tom de referință.

CERAMICA ROMÂNESCĂ TRADIȚIONALĂ

niște tărani

roman

Desigur, de două ori surprinzătoare această apariție editorială: o dată pentru că autorul este un debutant, dar debutant ca romancier, altfel binecunoscut cititorilor de presă (cotidiană și periodică), îndeosebi ca harnic cronicar dramatic; încă o dată pentru că romanul (și cu titlu neobișnuit, descoperit de Adrian Păunescu), publicat mai întâi parțial și în foileton într-o revistă de largă circulație, atestă o vocație de scriitor, de prozator cu resurse nebănuite. Comparațiile făcute — nu tocmai involuntare — de unii critici cu scrierile de inspirație rurală ale lui Marin Preda ne apar ca neavenite, pe de o parte, pentru că jărani lui Dinu Săraru trăiesc prin ei înșiși într-un — să-i spunem — roman-veritabil, iar pe de altă parte, pentru că încercarea de a sublinia indirect scrierile din ciclul moromețean, de a le trata — parafrazând — ca pe... „niște romane” este sortită unui eșec care nu admite erald.

Aflați la interferența reportajului — în cele mai multe cazuri, de calitate — cu memorialistica și anecdotică — uneori, cam prea multă anecdota — notațiile lui Marius Mircu — gazetar cu vechi state de serviciu în presa democratică interbelică, precum și în cea a zilelor noastre — pe marginea unor întâmplări de mare răsunet la timpul lor au în primul rând valoarea de document. Și nu numai cu privire la faptele povestite, dar mai ales la epoca și ambianța în care ele s-au petrecut — semnificative fiind în acest sens simplele trimiteri la știri lapidare, reclame, anunțuri de mică publicitate apărute în ziarle vremii. Și mai are autorul lor calitatea de a ști să așeze zimbete pe hirtie — și de a le transmite și cititorilor. Uneori zimbete de satisfacție (mai ales în capitolul O școală de gazetărie pentru cei mici), de îngăduitoare simpatie (ca în savuroasa evocare a Moșilor de altădată), dar cel mai des, zimbete amare (Acarul Păun), ironice (Focul cel de la Bacău, Trimis special la un proces de senzație), caustice (Mafada, Omul care a vorbit cu Dumnezeu).

„Piesa de rezistență” a volumului „Trimis special” rămâne însă, după părerea noastră, capitolul G. Călinescu, ziarist — o documentată și salutară contribuție la cunoașterea unei laturi mai puțin subliniate până acum a fecundei activități a autorului Istoriei literaturii române.

note de lector

Preda, Marin. DELIRUL. Buc., „Cartea românească” 1975. 415 p.

Într-un interviu acordat televiziunii Marin Preda afirmă că de la primul proiect al romanului său *Delirul* și până la elaborarea și publicarea sa în 1975 au trecut 25 de ani; 25 de ani pentru dobândirea perspectivei asupra împrejurărilor unui singur an calendaristic 1940-1941, 25 de ani de maturizare scriitoricească pentru a putea pătrunde și defini artistic esența umană și națională a acestor 12 luni hotărâtoare în mersul evenimentelor.

Actiunea cărții se plasează între Intitul și cel de-al doilea volum al *Moromeșilor* amplificând balzacian și tolstoiian caracterul de frescă și cronică al ciclului. *Delirul* reprezintă veriga între sat și oraș pentru eroii cunoscuți anterior, într-un moment de răscruce al existenței lor; alături de Paraschiv și Achim, în contact cu mediul muncitoresc și de mici negustori, apar personaje noi din cercurile de intelectuali bucureșteni în ambianța redacției, cafenelei sau a palatului regal. Liantul între ei îl constituie tânărul Ștefan, fiu spiritual al moralei moromețiene, care își desăvârșește personalitatea față de marile probleme ale țării devenite acum, implicate și absorbite în marile probleme ale omului: iubirea, prietenia, sacrificiul. Realitatea filtrată prin ochii lui Ștefan al lui Parizianu, fecior de țară cu câteva clase liceale, venit la 19 ani în Capitală să-și facă un rost în jurnalistică are ca și la Titu Herdelea din *Răscăla* drept urmare o prezentare nepartițioară a lucrurilor și oamenilor datorată unui martor venit din afara sferei de interes în mijlocul căreia va trăi. Dar acesta e doar începutul. Ștefan investighează lumea în căutarea adevărului nu distanțat ca Titu Herdelea, mai prin prisma unei filozofii superioare a contemplației, ca Ilie Moromete, ci printr-o angajare etică, prin adoptarea unei tinute etice active, combatante. Ștefan, natură deschisă și directă, urmează fără ezitări calea care i se pare dreaptă, luptă perseverent, desigur adesea bătăieș, de marș-tineresc, împotriva a tot ce crede îngust, injust, căleind uneori inconștient prejudecăți și tabuuri de orice fel, făcând față conștient tuturor obstacolelor ivite în fața lizei lui de experiență sau îndemnat. Dragostea cu Luchi, cea logică în capriciile ei și românească în raționamentele ei, permite lui Ștefan să se autocunoască în curcubeul jucăuș al romanțelor sentimentale în raport cu misterul femininătății. Semnificativ pentru alcătuirea mentală a eroului este trecerea pe plan secund a iubirii, oricât de puternice, când trebuie să priceapă ce se petrece în forum, în viața publică și să acționeze în viltăoarea evenimentelor.

În cazul lui Ștefan ca și al *Intrusului* sau *Marelui singuratic* avem de-a face cu o ucenicie umană și istorică. Ca și Niculae sau Călin Surupăceanu, Ștefan înainte de a lua atitudine vrea să se lămurească singur, să se convingă cu propriii ochi, cu trudnică obstinatie a universului moromețean. Dar procesele psihologice lente, generate la personajele celorlalte romane și de o orientare plină de dificultăți, cu urcusuri și coborâșuri spectaculare, în hâșișurile existente, devin la Ștefan reacții și decizii rapide, necesare într-o epocă pradă delirului. Inspirind simpatie și afecțiune imediată și mai ales încredere, Ștefan fără a fi deposedat de maniera meditativă proprie eroilor predeni se dovedește prin fire și vocație ghidat de un infailibil instinct care contribuie la reușita sa.

În *Delirul*, M. Preda exprimă relația individ-istorie nu ca o topire a insului în fluxul de neoprit al istoriei, ci ca un dialog al omului cu istoria în care el formulează precis și concret întrebările și chiar mustrările sale adresându-le către oameni concreți, care conduceau atunci destinele națiunii. Aceștia, în baza asimilării aprofundate de documentele existente, ni se înfățișează în complexi-

tatea lor umană și politică sub multiple fațete, dezbătându-ne diferențiat mobilurile și angrenajele lor de gândire. Astfel, scriitorul pune în lumină răspândirea actului politic care marchează o colectivitate, o țară, o epocă.

Primind în el ca aluviuni motive din romanele anterioare, *Delirul* reprezintă un moment nou în creația scriitorului: reconstituirea obiectivă, viguroasă a istoriei din întunecata perioadă a rebeliunii și singeroasei campanii războinice ce l-a urmat, pune în lumină, în cadrul unei galerii tipologice vaste și prin secvențe cinematografice de alternanță ritmată a mediilor, radicalizarea și formarea pleiadei intelectualilor onesti care-și cucerește dreptul la gândire și libertate.

Sorescu, Marin. SETEA MUNTelui DE SARE. Teatr. Buc., „Cartea românească”, 1974. 220 p.

Dramaturgia lui Marin Sorescu, deși evident aparține poetului în ceea ce are esențial arta meditației sale lirice, este departe de a fi teatru poetic. El realizează și în împărăția scenei ca și în cea a versului o operă profund originală în spiritul umanismului contemporan.

Setea muntelui de sare cuprinde trilogia ce-i conferă titlul, formată din *Iona*, *Paraceliserul* și *Malca*, precum și *Pluta meduzei* și *Există nervi*. Ultimele două înrudite ca manieră continuă într-o nouă etapă linia urmuziană și ionesciană. *Există nervi* surprinde zbaterea omului într-un univers în care personajele cred că pot comunica între ele dar de fapt fiecare își are opiniile și interpretările sale fixe. De aci se naște o atmosferă de suspiciune între profesor, personaj doctoral care pretinde a ști tot și a-și impune modul de gândire, și Ion, Omul de toate zilele. Tehnica absurdului, minuită cu virtuozitate, amplifică ridicolul de situație și limbaj. Tot în sfera comunicii se înscrie *Pluta meduzei*, salitră a tehnocrației mergind până la crearea unor eroi-obiecte personificate: Metru, Te și alții. Finalul paradoxal îl face pe Cățărător „automat” să zboare în Cosmos, să creadă că a ajuns pe altă planetă nu pentru că el se ridică în văzduh, ci pentru că ceilalți se scufundă în pământ.

Trilogia *Setea muntelui* de sare aparține altui registru și atinge grandoare tragică nu numai în *Iona* și *Paraceliserul*, intitulate de autor tragedii, ci și în *Malca*. Teatrul existențial, trilogia pune problema condiției umane dintr-o perspectivă nouă, deosebit de interesantă. Scriitorul consideră că raportul om-mediu trebuie precedat de stabilirea relației omului cu sine care devine în piesele sale centrul de greutate al vieții. În *Iona* asistăm la o versiune a mitului biblic. Iona lupșă să scape din pantecele peștelui până când își dă seama că tot universul este alcătuit din învelșuri de pești care s-au înghițit unul pe altul. Salvarea stă în primul rind în dărîmarea zidurilor lăuntrice care nu îngăduie, de fapt, ieșire la lumină. Prin urmare, în ultima scenă, Iona ca să iasă din sine se spintecă.

Paraceliserul preia nemărturisit, parțial, mitul meșterului Manole cu deosebire că eroul aduce pe schele nu prin elanul constructiv, înconjurat de ceilalți meșteri, ci singur pe căile întunericii. De altfel, în toate piesele sale, eroul este prizonierul unui univers inclus față de care este obligat să ia atitudine. Așteptarea împlinirii cu creatoul suprem amintește de *Așteptându-l pe Godot* de Beckett. Dar personajele și soluțiile diferă fundamental de cele ale teatrului occidental. *Paraceliserul* nu-i deloc inert și abulic, el merge treptat spre altar, retrăind martiriul simților în timp ce afumă pereții catedralei (el, ultimul paraceliser în interiorul ultimei catedrale). La sfârșitul trudei sale accede la condiția divină, dar nepregătit pentru înălțarea sa e mistuit de flăcările propriei revelații. Dacă Iona întuiește salvarea prin dureroasă autocondiționare, paraceliserul nu poate face față chipului său — în măsura în care ni se îngăduie acest paradox într-un teatru al paradoxului. Solitar, contemplator

doar al suferinței și tălnei li lipsește încrezerea în sine și cere adevărul numai din exterior.

Matca marchează triumful uman văzut în primul rând ca un triumf al încrederii omului în sine și în marea familie umană din care se trage. Trezind din mit și anistorie într-un moment zguduitor din existența țării — perioada înundațiilor, Sorescu pleacă sub marile însemne binare ale genezei și morții meditația asupra condiției umane. Moșul, femeia care naște, pruncul sînt mai curînd decît arhetipuri, expresii ale unor stadii de evoluție: trecut, prezent, viitor. Omul se rupe de fatalitatea destinului antic, întruchipat folcloric de ursitoarele izgonite de mamă. Eroul nu acceptă soarta dinaintea stabilită ca personaje mitice, ca Iona de pildă, și se călăuzesc de legile înnoitoare ale firii. Plin-tecele balenei nu mai pare o temniță. În fond e un învelis ocrotitor ca și unul mamei integrat sîmului mamei-natură. Irina rostește „curios cum mi-am adus aminte de asta tocmai acum cînd îmi vine apa la buze. Parcă iarăși aș fi cu burta la gură... E burta cea mare a mării... Eu mi-am făcut datoria... Balena a făcut totul. S-a simțit pînă la sfîrșit răspunzătoare de soarta celui pe care Dumnezeu l-a sădise în pîntec... L-a depus teafăr pe uscat...”

Conceptia despre teatru a scriitorului, suprapusă concepției despre lume conform străvechului motiv al vieții ca teatru, respinge artificiala dezvoltare a adevărului în situații limită. Deși toate piesele lui Sorescu se situează în excepțional, se naște întrebarea întruțit excepțional la granița morții poate scoate la iveală altceva decît obișnuitul, cu visul său etern de fericire care rămîne o aspirație spre armonie și progres. La fel ca Moise pe mica sa ladă de lemn, indiferent că lada este un cosciug, copilul plutește deasupra apelor datorită nesfîrșitului sacrificiu matern, perpetuind umanitatea și în special forțele ei capabile să învingă încrezătoare, potopul. Folosind un limbaj voit prozatic, cu expresiile noastre cele mai curente, chiar cu sloganuri, Sorescu izgonește din piesele sale beletrismul, lăsîndu-ne doar în prezența jocului inteligenței care ne frapează prin tulburătoarea sa poezie.

Fitzgerald, Scott. **BLÎNDETEA NOPȚII**. Buc., Editura Eminescu, 1974. 358 p. (Romanul de dragoste).

Frenesia anilor 1920-1930, cu îmbogățiri spectaculoase și falimente scandaloase, cu afaceriști care întrebunțau metode gangsteresti și bandiți cu purtări de gentleman, trezeste opoziția unor tineri intelectuali americani chiar dacă ei nu pătrund miezul contradicțiilor sociale. Snobismul și disoluția etică a răsfățaților soartei li pun în gardă, deoarece presimt, sub aparenta nonșalanță și zburdălnicie, adevăratul chip al unei societăți brutale și total lipsită de scrupule. Unii dintre acești tineri intelectuali se întorceau din război cu sufletul bolnav așa cum li va întruchipa Frederick Henri din romanul *Adio, arme de Hemingway*, alții se izolau într-o romantică deznădejde cum o vor face eroii din *Tinerii triști* de Scott Fitzgerald. Mulți dintre ei, dorind să dea glas beletristic sentimentelor lor, se stabilesc pentru un timp în Capitala Franței, centru de străvechi tradiții și de efervescentă culturală. Parisul e pentru ei un mediu favorabil uceniciei și afirmării artistice. De la început, în grupul acestor creatori de peste ocean, Scott Fitzgerald, deși încă numai autorul unor prime scrieri care nu dădeau măsura capacității sale, dobîndeste fama de virtuoz și e considerat ca un reprezentant de frunte al generației sale. Construit ca și eroii săi dintr-un aliaj de inteligență și sensibilitate acută, Scott era rînit de cinismul și grosolană epocii postbelice în care tinerii care supraviețuiseră grozăviilor războiului nu-și puteau găsi locul.

Deși eroizii războiului nu apar în cărțile lui în prim plan ca la ceilalți creatori, spectrul lor afectează destinele nefericite ale eroilor lui Scott. Inzețtrați cu multiple și înalte calități, ei nu văd nici o ieșire dintr-o existență sterilă, trădați de ființele cele mai apropiate, zdrobiți moralmente de robusta jonsnică căreia nu li se poate impotrivi simțirea lor delicată.

Francis Fitzgerald Scott, născut în 1896 la Minnesota, învață la Universitatea Princeton, care constituie cadrul primelor sale romane și nuvele: *Această parte a paradisiului* (1920), *Frumosul și blestematul* (1922). Culegerea *Poesii din epoca jazului* (1922) dezvoltă tema principală a operei sale: contradicția între elanul și sila de viață a tineretului într-o lume plină de ispite dar pînă la urmă de o descurajantă mediocritate. Moment culminant al activității lui, romanul *Marele Gatsby* (1925) urmărește cum se spulberă treptat visul de dragoste și încrederea în oameni ce l-au însușit pe erou de-a lungul unei cariere strălucite. Întors pe meleagurile copilăriei ca să regăsească și să cucerească sufletul neprihănit al iubitei, își dă seama că sub aspectul ei naiv și fragil se ascunde o faptură de un egoism criminal la fel cu exponenții lumii din care face parte. Realizată printr-o elegantă și rafinată țesătură stilistică, atmosfera romanului degajă un farmec ciudat, o poezie impalpabilă și melancolică care va imprima un nou suflu prozei americane.

Blîndetea nopții, conceput înainte de *Marele Gatsby*, în 1924, dar nepublicat și apărut abia postum (1952), elucidează mai mult condițiile în care personajul principal, întruchipînd „generația pierdută”, se macină și se distruge. Psihiatru de mare viitor, Dick River cunoaște, prin corespondență, în timpul războiului, o înmărțită foarte bogată care suferise un șoc nervos. Luînd-o în căsătorie din dragoste, dar și fiind convins că numai el li poate da îngrîșirile necesare ca să-și asigure o existență normală, renunță la cariera sa și se lasă antrenat într-o viață ușoară și frivolă. În final, soția, vindecată, îl părăsește, protejindu-l de orientarea și scăutînt într-un univers ostil, unde nu mai e în stare să se redrezeze. Regăsim în roman elemente autobiografice din timpul petrecut în Franța, asemănări între scriitor și personajul principal ca și între eroii, Nicole și Zelda, soția lui Fitzgerald Scott, și ea suferind de tulburări nervoase și nevrotică să-și sfîrșească zilele într-un azil. Se adîncesc acum femele majore ale operei: readaptarea expatriatului voluntar, combaterea unui idoli și fals umanitarism în siluța unui singur individ în favoarea valorilor solide de propășire a științei și de practicare a meseriei în folosul tuturor, dar în special spulberarea autolușurării datorate de lumeșuratică unde impostura și eticheta mondănu în loc de adevăr. Pîntec parazitar, descătrăte, personajele din *Blîndetea nopții* răcesc fără tîntă într-o existență din care orice principiu fiind izgonit, nu rămîse nici un punct de sprijin. Dar oapotea unde a-ai cutîndat e departe de a fi blîndă cum tronie o califică autorul. Coridorul obscur în care se zbat, făcîndu-și voluntar sau involuntar rău unul altuia, nu are capăt și stigmatizat de întinerie ei își poartă pretutindeni nimicnicia. Romanul surprinde tocmai procesul dramatic de demistificare, de desconsipirare a aparențelor acestei societăți într-o formulă de sobru romantism și poetică analiză psihologică.

Vicîtmă a mirajului hollywoodian, chemat să scrie scenarii, Fr. Scott Fitzgerald decade în împrejurări similare cu ale vieții eroului său Dick River și moare în mizerie în 1940. Romanul său despre cetatea filmului, *Ultimul nabab*, rămîne nedeterminat. Abia mai tirziu, cinematografia își va răscumpăra opacitatea și ingrătitudinea față de scriitor, ecranizînd în mai multe versiuni *Marele Gatsby*, precum și biografia creatorului. Ca un epitaf pentru Dick River din *Blîndetea nopții* ca și pentru Scott însuși, putem folosi pasajul cu care în „Sărbătoare de neuitat” începea Hemingway caracterizarea colegului său de breaslă și generație: „Talentul său era la fel de natural ca desenele imprimate de pulbera fină pe arpile fluturului. Un timp, n-a fost mai conștient de acest lucru decît fluturule și nu și-a dat seama cînd desenul a fost șters și pulbera risipită. Abia mai tirziu a înțeles că arpile l-au fost șterbite și cum erau construite; atunci a învățat să gîndească dar n-a mai putut zbura fiindcă pierduse pasiunea pentru zbor și tot ce l-a mai rămas a fost amintirea vremurilor cînd zbura fără efort”.

SANDA RADIAN

Stăpînit de o permanentă stare de poezie („Încă nu știu ce voi spune: Cuvîntul/ stă în coaja de măr de pe crengile cupelului...”), căreia nu încearcă să i se subtragă, ci i se dăruie deplin, poetul cîntă „mîndria de a fi tu însuși și încă ceva/ precum se îndoale florile către pămînt/ presimțind rodu”. Pegasul său („cel galopînd fără sa și valtrăpur”) îl poartă pe un drum fără margini cu coama „zbuclîndu-se-n zodii” și potcoava „răsîndu în orologile lumii”. În periplul său, el, cel „îndepărtat de stele”, se caută pe sine, adunîndu-se din lume. O adevărată biografie lirică se încheagă cu fiecare crîmpă adunat în vers. Răsărit undeva în adîncuri de ceruri, din „oceanul de stele ale nopții natale”, a căror nostalgie îl urmărește chinuitor, poetul se reclamă descendent al familiei astrale, chiar dacă poartă și însemne lumesti, fiind un „frate de vis și de lut”. De aici, atracția lui pentru orchestrele mării dezlătuite, în care distinge „larva valurilor venind/ din adîncul timpului, fără nume”. De aici, atracția lui pentru înalțuri („Eram peste platurii stăpînitor ciudat/învăluit de „giugliuri de timpuri și de rit”), atracția lui pentru munții dăltuind coloane cerului, prin care soarele coboară într-o mare de flăcări, iar el înoată să-l ajungă. Purtînd cu sine, spațiul de dincolo de stele adus”, dar măcinat, în noua lui condiție, de timp, poetul năzuiește la redobîndirea vînciei originare, din cea lume de dincolo de moarte („Dintr-un sold/ voi da pajurei să mîncească/ pentru ca arpile ei/ să nu se oprească/ pînă cînd voi ajunge/ pe tîrîmul din care-am plecat/ și după care mă sting de dor”). Dual, el e însoțit însă în aspirația sa spre înalțuri de un dor tot atît de neostoit de rădăcini, de rădăcinile lui pămîntene („Poate unde m-am născut/ într-o grădină de meri, / într-o toamnă cu ramuri plini/ poate unde au trecut fragede/sevele merilor în singele meu/ mi-e așa dor de rădăcini”). Legătura cu Pămîntul, cu Gee, stăpîna lui de acum, la al cărei catarg se află de veghe, departe de a-l robi, dă un nou sens zborului său („Te voi urma ca un arbor/ din rădăcini ridicîndu-se către stele/ cu țîrina înfrînt și cu stingerea/lumina-voi pe urmele tale”).

Predominantă, această temă romantică a poetului plămădit din lut și soare, cu recuzita ei de metafizică, dă unitate și armonie volumului. Nu un romantism desuet, ci unul nou, marcat de ardere și dăruire, în care vibrează sentimentul angajării față de oameni. Timbrul poetului, eliberat în bună măsură de încercătura livrescă ce caracteriza volumul de debut — *Topos atopos*, (deși unele repere ale lecturilor sale se mai simt pe alocuri), a clîștigat în vîgore și expresivitate. Prin *Ce rămîne*, Dumitru Bălăeț se alinază celor mai interesanți poeți ai generației sale.

FLAVIA BUCOV

CZU 025.2:027.52(498)

Realism și perspectivă în politica de completare a colecțiilor. In: Biblioteca. Buletin trimestrial de biblioteconomie. Indrumătorul cultural, 28, nr. 3 mar 1975, p. 17-19.

Subliniind caracteristicile de bază ce trebuie dobândite în politica de completare a fondurilor — realismul și perspectiva —, editorialul tratează principalele direcții pe care se înscrie astăzi procesul de modernizare a colecțiilor din bibliotecile noastre publice.

CZU 027.21(09)

Alfred LAUTERMAN: Biblioteca centrală pedagogică din București — la 25 de ani de activitate. Idem., p. 27-29.

Cu prilejul împlinirii, în luna decembrie 1974, a unui sfert de secol de la înființare, sînt trecute în revistă principalele realizări de pînă acum și direcțiile de dezvoltare în viitor ale acestei prestigioase instituții.

CZU 025.3:5+6

Ing. Veronica ALEMAN: Catalogo specializate pentru publicațiile tehnico-științifice. Idem., p. 30-31, 34.

Autoarea realizează o sinteză cuprinzătoare asupra descrierii publicațiilor din domeniile științei și tehnicii și asupra principalelor cataloage pentru această categorie de publicații din dotarea bibliotecilor specializate și a bibliotecilor publice mari.

CZU 37:396:09(498)

Livia BACĂRU: Cîteva date despre învățătura femeii odinzoară. Idem., p. 37-38.

Într-un articol original, autoarea, renumită specialistă în domeniul istoriei cărții, scoate la lumină o seamă de date inedite privind instrucția femeilor române din trecut, oglindită în cartea veche românească.

CZU 02(100)

Ion STOICA: Tendințe în biblioteconomia contemporană. I. Structuri. Idem., p. 39-41.

Primul articol dintr-un ciclu consacrat tendințelor actuale din biblioteconomia mondială prezintă principalele categorii de structuri ale instituțiilor bibliotecare existente astăzi în lume: primare, medii și complexe.

CZU 025.2:027.52(498)

Реальность и перспектива в политике пополнения коллекций. В Библиотека. Квартальный бюллетень по библиотечному делу. Indrumătorul cultural, 28, Nr. 3, mart, 1975 г., стр. 17-19.

Выявляя основные особенности, которые должны наличествовать в политике пополнения фондов, — реальность и перспективу, — передовая статья рассматривает главные направления, по которым идет сейчас процесс модернизации коллекций наших публичных библиотек.

CZU 027.21(09)

Альфред ЛАУТЕРМАН, К двадцатипятилетию деятельности Бухарестской педагогической библиотеки. Там же, стр. 27-29.

По случаю исполнившейся в декабре 1974 года четверти века со дня основания этой библиотеки, дается обзор ее основных достижений и направлений будущего развития этого авторитетного учреждения.

CZU 025.3:5+6

Инж. Вероника АЛЕМАН: Специализированные каталоги научно-технических публикаций. Там же, стр. 30-31, 34.

Автор дает содержательный синтез описания публикаций в области науки и техники и основных каталогов этих публикаций, которыми обеспечиваются специализированные и крупные публичные библиотеки.

CZU 37:396:09(498)

Ливия БАКЪРУ: Некоторые данные о женском образовании в прошлом. Там же, стр. 37-38.

Оригинальная статья известной специалистки в области истории книги проливает свет на целый ряд неизвестных данных, касающихся просвещения румынских женщин в прошлом, как оно освещается в старой румынской литературе.

CZU 02(100)

Ион СТОЙКА: Тенденции современного библиотечного дела-Структуры. Там же, стр. 39-41.

Первый статья из цикла, посвященного актуальным тенденциям мирового библиотечного дела, знакомит с главными категориями структур ныне существующих в мире библиотечных учреждений — начальными, средними и комплексными.

CZU 025.2:027.52(498)

Réalisme et perspective dans la politique d'accroissements, des collections des bibliothèques.

In: Biblioteca. Bull. trim. de biblioteconomie. Indrumătorul cultural, 28, nr. 3, mars 1975, p. 17-19.

Tout en soulignant les traits fondamentaux qui doivent caractériser la politique d'accroissement des collections — le réalisme et la perspective —, l'article éditorial traite les tendances du processus de modernisation des collections des bibliothèques roumaines.

CZU 027.21(09)

Alfred LAUTERMAN: La Bibliothèque centrale pédagogique de Bucarest — 25 ans d'activité. Idem., pp. 27-29.

A l'occasion de l'anniversaire (en décembre 1974) d'un quart de siècle depuis la fondation de la Bibliothèque centrale pédagogique de Bucarest, on passe en revue les principales réalisations ainsi que les directions de développement de cet important établissement.

CZU 025.3:5+6

Ing. Veronica ALEMAN. Les catalogues spécialisés pour les publications techniques et scientifiques. Idem., pp. 30-31, 34.

L'auteur offre une synthèse au sujet du catalogue des publications techniques et scientifiques et des catalogues pour les collections respectives des bibliothèques spécialisées et des grandes bibliothèques publiques.

CZU 37:396:09 (498)

Livia BACĂRU: Quelques Informations sur l'instruction des femmes jadis. Idem., pp. 37-38.

Dans un original article, l'auteur, spécialiste réputée dans le domaine de l'histoire du livre, met en évidence quelques informations concernant l'instruction des femmes roumaines jadis, réfléctée dans les anciens livres roumains.

CZU 02(100)

Ion STOICA: Quelques tendances dans la biblioteconomie contemporaine. Idem., pp. 39-41.

Premier d'une série d'articles concernant les tendances actuelles dans la biblioteconomie mondiale, cet article presente les principales structures des bibliothèques contemporaines: primaires, moyennes et complexes.

UDC 025.2:027.52(498)

Realism and Outlook in the Stock Provision Policy. In: Biblioteca. Quarterly Bull. for Librarianship. Indrumătorul cultural, 28, nr. 3, mar 1975, pp. 17-19.

Stressing basic characteristics that must be acquired in the stock provision policy — the realism and the prospect — the editorial dwells on the main directions on which the modernizing of the public libraries collections is placed today.

UDC 027.21(09)

Alfred LAUTERMAN: The Central Pedagogy Library in Bucharest — 25 Years of Activity. Idem., pp. 27-29.

With the occasion of the celebrating, in December 1974, of a century quarter from the setting up of the library, the author surveys the main achievements obtained until now and development directions for the future activity of this impressive institution.

UDC 025.3:5+6

Eng. Veronica ALEMAN: Special Catalogues for Technology and Science. Idem., pp. 30-31, 34.

The author carries out a comprehensive synthesis concerning the cataloguing of the publications in the field of the science and technology and the main catalogues which can be organized for this category of documents from the endowment of the special and large public libraries.

UDC 37:396:09(498)

Livia BACĂRU: Some Informations about Woman's Education in the Past. Idem., pp. 37-38.

In an original article, the author, a renowned specialist in the field of the book history, brings forward some new informations concerning Romanian women's education in the past, as they are reflected in the Romanian rare books.

UDC 02(100)

Ion STOICA: Trends in the Contemporary Librarianship. I. Structures. Idem., pp. 39-41.

The first article of a series devoted to the actual trends in the world librarianship presents the principal categories of structures existing today in the libraries: primary, average and complex structures.